

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Τα Πιστωτικά Ιδρύματα και η
Προοπτική τους*

Ορισμός πιστωτικού ιδρύματος

Είναι η επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό ή άλλα επιτρεπτέα κεφάλαια και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της.

Ο κοινοτικός ορισμός του πιστωτικού ιδρύματος ενσωματώθηκε στην εσωτερική νομοθεσία με την υπ' αριθμού 137/24.10.88 Π.Δ./Γ.Ε. που καθορίζει τις προϋποθέσεις παροχής άδειας για την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.

Εισηγητής:
Κοκόσης Παντελής

Σπουδάστρια
Τσεκούλη Αγγελική

ΠΑΤΡΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 1996

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2351

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πιεστικά ιστορική ανάγκη αναδόμησης του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο κινείται το τραπεζικό σύστημα δεν επιτρέπει αναβολές ή καθυστερήσεις. Δεν αρκεί η παγίωση των προβλημάτων, επείγει η δρομολόγηση μέτρων αγωγής.

Οι προθεσμίες τρέχουν. Σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο τραπεζικός τομέας υπόκειται σε θεμελιακές αναδιαρθρώσεις, διότι το 1992 είναι πλέον αναμφισβήτητο ορόσημο.

Σημειώνονται καθημερινώς επαναστατικές αλλαγές στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου και η αυτονομία των εθνικών αγορών και της νομισματικής πολιτικής παραχωρούν τη θέση τους σε ένα αλληλοεξαρτώμενο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών περιλαμβάνει στα μέλη της τις εξής Τράπεζες:

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

AMERICAN EXPRESS
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΤΒΑ)
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΤΕΒΑ)
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ARAB - HELLENIC BANK

ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΜΕΛΗ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ
BANQUE NATIONALE DE PARIS

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ιστορική εξέλιξη

Η εμφάνιση του νομίσματος σα μονάδα μέτρησης και ανταλλαγής των οικονομικών αγαθών, είχε σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη της εμπορίας του χρήματος, λειτουργία που διευκόλυνε τους εμπορευόμενους στις συναλλαγές τους. Η ανάπτυξη του εμπορίου ανάμεσα στις δυνάμεις του μεσογειακού χώρου, όπως ήταν οι Έλληνες και οι Φοίνικες, έδωσε νέα ώθηση στις χρηματοπιστωτικές πράξεις. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι όσον αφορά τις βασικές πιστωτικές εργασίες του καιρού εκείνου και τις πράξεις μιας σημαντικής Τράπεζας λίγα πράγματα έχουν αλλάξει. Πράγματι, τόσο η συγκέντρωση καταθέσεων και η χορήγηση δανείων, η προφύλαξη και συρρίκνωση χρημάτων, όσο και η ανταλλαγή διαφορετικών νομισμάτων, ήταν πράξεις που γνώριζαν και ασκούσαν συστηματικά κυρίως Έλληνες και Φοίνικες. Φυσικά οι ηθικές αντιλήψεις του καιρού εκείνου κράτησαν για πολλά χρόνια τέτοιες ανταλλαγές σε πολύ περιορισμένο επίπεδο. Από τον 5ο όμως αιώνα το ηθικό εμπόδιο και οι κίνδυνοι εξασφάλισης ξεπεράστηκαν με την ανάθεση τέτοιων πράξεων στους Ναούς και τους ιερείς τους. Τα ελληνικά θρησκευτικά Ιδρύματα της Δήλου, των Δελφών και της Εφέσου θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς πως υπήρξαν οι πρώτες Δημοσίου συμφέροντος Τράπεζες. Φυσικά δεν άργησε να ασκηθεί το λειτούργημα και από ιδιώτες, αφού το Διεθνές εμπόριο είχε οδηγηθεί σε τέτοια ανάπτυξη, ώστε να είναι αναγκαίο να υπάρχουν σε κάθε πόλη τραπεζίτες.

Στα Ρωμαϊκά χρόνια το εμπόριο του χρήματος ακολούθησε τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες της εποχής: Ο τραπεζίτης έγινε αργυραμοιβός, που αντάλλαζε χρυσά νομίσματα και δάνειζε με τεράστια επιτόκια. Το τοκογλυφικό δάνειο ήταν το μόνο ήθος πίεσης που υπήρχε, το ασκούσαν δε κατά κανόνα οι πλούσιοι Συγκλητικοί.

Η εμφάνιση των πρώτων τραπεζικών εταιρειών έγινε τον 14ο αιώνα πιο μεγάλο οικονομικό κέντρο της Μεσαιωνικής Ευρώπης. Οι εταιρείες επίσης της εποχής αυτής, αν και δεν ήταν αμιγής Τράπεζες, άρχισαν να λειτουργούν οργανωμένα σε πολλές πόλεις και να κάνουν όλες τις πράξεις ανταλλαγής, αποστολής και παροχής χρήματος με σιγουριά και ασφάλεια. Οι τραπεζίτες αυτοί κυρίως Εβραίοι, Λομβαρδοί και Ιππότες ιστιοφόρων ταγμάτων, απέκτησαν τεράστιες ακίνητες περιουσίες από τα ενυπόθηκα δάνεια των αδύναμων χρεωστών τους, ώστε να γίνουν πιο ισχυροί και από τους ευγενείς ισχυρούς προστάτες τους.

Στην Αναγέννηση έχουμε τους πρώτους κεφαλαιούχους Τραπεζίτες, όποτε αρχίζει να διαφαίνεται η ανάγκη σχέσης μεταξύ τραπεζών και πολιτειακών αρχών. Η ανασφάλεια όμως και η αβεβαιότητα γύρω από την άσκηση της πίστης, οδήγησαν στην ίδρυση δημοσίων και κρατικών τραπεζών. Ανάμεσα στον 16ο και 17ο αιώνα εμφανίζονται οι πρώτες δημόσιες τράπεζες, ανάμεσα στις οποίες και η Τράπεζα της Αγγλίας. Παρά του ότι η πιστωτική Τράπεζα και ο ρόλος του κεφαλαιούχου τραπεζίτη - ιδιοκτήτη συνέχεια αυξάνει, το τραπεζικό σύστημα ήδη έχει αρχίσει να λειτουργεί μέσα σε καθορισμένους νόμους, όπου η κυριαρχία διαφαίνεται ότι θα ανήκει στα ισχυρά δημοσίου χαρακτήρα κεντρικά ιδρύματα.

Στη νεότερη Ελλάδα η πιστωτική λειτουργία ήταν επόμενο να αρχίσει αμέσως μετά την Εθνική Ανεξαρτησία. Το 1828 ο Ιωάννης Καποδίστριας ιδρύει την Εθνική Χρηματιστηριακή Τράπεζα», η οποία τελικά λειτούργησε μόνο σαν ίδρυμα έκδοσης εντόκων ομολόγων. Η πρώτη στην Ελλάδα Τράπεζα που ιδρύθηκε και λειτούργησε με τη σύγχρονη Τραπεζική αντίληψη, ήταν η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος το 1841. Από τότε η εξέλιξη του Τραπεζικού συστήματος ακολουθεί τις φάσεις της οικονομικής και πολιτικής ιστορίας της χώρας με κύριο σημείο καμπής το 1928, χρόνο που ιδρύεται η πρώτη κρατική Εκδοτική Τράπεζα, η Τράπεζα της Ελλάδος. Σχηματικά θα μπορούσε κανείς να διακρίνει τη σύγχρονη ιστορία του τραπεζικού μας συστήματος σε δύο φάσεις, που η μία καλύπτει την περίοδο 1828 -1927 και η άλλη την περίοδο 1927 μέχρι σήμερα.

Έτσι, σαν κύρια χαρακτηριστικά της πρώτης φάσης, θα μπορούσαν να επισημανθούν τα εξής:

- Το πλήθος των ιδιωτικών τραπεζών, από τις οποίες πολλές είχαν την έδρα τους σε εμπορικές πόλεις της χώρας με μικρή κυρίως δραστηριότητα συνυφασμένη με την προσωπικότητα και τη ζωή του ιδρυτή τους.
- Η εκδοτική λειτουργία ανήκει σε περισσότερες από μία Τράπεζες με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ασκηθεί έλεγχος σαν ενιαία νομισματική πολιτική.
- Πλην δύο - τριών τραπεζών όλες είχαν υποτυπώδη οργάνωση. Αυτό υπήρξε και ο κύριος λόγος συγχώνευσης πολλών μικρών και μεσαίων τραπεζών με μεγαλύτερες, όπως η Εθνική ή η Ιονική, καθώς και το ότι δεν επιδιώχθηκε κανενός είδους εξειδίκευση σε συγκεκριμένο τομέα πίστης.

Στο μεταξύ ο πόλεμος του 1897, οι Βαλκανικοί πόλεμοι και η Μικρασιατική καταστροφή ανάγκασαν πολλές τράπεζες να κλείσουν με μεγάλες ζημιές για τους καταθέτες. Η ανάγκη για την ίδρυση ενός κεντρικού Ιδρύματος είχε φανεί. Έτσι με το πρωτόκολλο της Γενεύης (1927) μπήκαν τα πρώτα θεμέλια εξυγίανσης του τραπεζικού συστήματος, ενώ το 1928 το εκδοτικό προνόμιο δίνεται στην Κρατική Τράπεζα της Ελλάδος που αρχίζει να λειτουργεί. Ταυτόχρονα με τα πρώτα μέτρα που παίρνονται για τη λειτουργία του συστήματος ιδρύονται και οι δύο πρώτες εξειδικευμένες Τράπεζες: Η Εθνική Κτηματική Τράπεζα Ελλάδος (ΕΚΤΕ) το 1927 και η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος το 1929, όπου στη μεν πρώτη ανατίθεται η άσκηση της Κτηματικής Πίστης και σε δεύτερη η άσκηση της Αγροτικής Πίστης.

Έτσι μπαίνουμε στη δεύτερη περίοδο η οποία χαρακτηρίζεται:

- Από την ύπαρξη Κρατικής Εκδοτικής Τράπεζας
- Από την εξαφάνιση των μικρών τραπεζών
(το 1927 υπήρχαν 38 Τράπεζες)
- από τη συγχώνευση δυναμικών τραπεζών με άλλες

- από την ίδρυση εξειδικευμένων ιδρυμάτων
- από τη θέσπιση νομικού πλαισίου για τα τραπεζικά ιδρύματα και το νομισματικό σύστημα (με τους Νόμους 5076/31 και 5422/32)
- άμεση παρέμβαση του κόστους στις πιστωτικές και νομισματικές εξελίξεις, με την ίδρυση της Νομισματικής Επιτροπής (1946) και την έκδοση σειράς συμπληρωματικών νόμων.

Έτσι, στα τελευταία χρόνια το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας το οποίο ακολουθεί πια τη μορφή ενός μικτού Ευρωπαϊκού συστήματος, έχει φτάσει σε υψηλό επίπεδο λειτουργίας, εξειδίκευσης και οργάνωσης.

Κεφάλαιο 2ο

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εισαγωγή

Κάθε Κοινωνία, ανεξάρτητα από το σύστημα οργάνωσής της, βρίσκεται συνεχώς αντιμέτωπη με μία σειρά από θεμελιώδη οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά προβλήματα, στα οποία με τον ένα ή τον άλλο τρόπο πρέπει να δίνονται λύσεις. Τα επιμέρους προβλήματα και συνακόλουθα και οι λύσεις τους βρίσκονται σε στενή μεταξύ τους αλληλεξάρτηση. Η κατάταξή τους σε διαφορετικές κατηγορίες είναι αποτέλεσμα της πολυπλοκότητας των κοινωνικών φαινομένων, η αντιμετώπιση των οποία επέβαλλε στην πορεία της ιστορικής εξέλιξης την εξειδίκευση της επιστημονικής γνώσης και την ανάπτυξη των διαφόρων κλάδων της επιστήμης.

Η οικονομική επιστήμη είναι ένας κλάδος των κοινωνικών επιστημών. Αντικείμενό της είναι η μελέτη των τρόπων με τους οποίους οι κοινωνίες επιλέγουν να χρησιμοποιούν τα περιορισμένα παραγωγικά μέσα - ^{εδαφος -} κεφάλαιο, εργασία - που κάθε φορά έχουν στη διάθεσή τους για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που τα μέλη της έχουν ανάγκη για τη διαβίωσή τους.

Ειδικότερα στα πλαίσια της οικονομικής επιστήμης, αντιμετωπίζονται τα ακόλουθα τρία θεμελιώδη ερωτήματα:

α. Τι αγαθά και υπηρεσίες θα παραχθούν και σε ποιές ποσότητες; Δηλαδή από το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που είναι δυνατόν να παραχθούν με τους περιορισμένους συντελεστές παραγωγής πόσα, ποιά και σε τι ποσότητες θα αποφασιστεί να παραχθούν.

β. Πώς θα παραχθούν; Δηλαδή ποιό είναι οι τεχνικά εφικτοί και οικονομικά δυνατοί συνδυασμοί των παραγωγικών συντελεστών που θα απασχοληθούν για την παραγωγή τους.

Γ. Για ποιόν θα παραχθούν; Δηλαδή, ποιά θα είναι και ποιά ^{μέ}τρόπο θα γίνει η διανομή των αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των συντελεστών που συμμετείχαν στην παραγωγή τους.

Τα ερωτήματα αυτά είναι κοινά για όλα τα οικονομικά συστήματα. Όμως οι μέθοδοι και οι διαδικασίες που ακολουθούνται, προκειμένου να δίνονται οι ορθές απαντήσεις, είναι διαφορετικές, όπως διαφορετικές είναι και οι απαντήσεις αυτές καθ' εαυτές όχι μόνο μεταξύ των δύο αντίθετων κοινωνικών συστημάτων, αλλά και μεταξύ οικονομιών ενός και του αυτού κοινωνικού συστήματος διαφορετικού επιπέδου κοινωνικής, πολιτικής, πολιτιστικής ανάπτυξης.

2. Βασικές έννοιες της οικονομικής επιστήμης

Η ελληνική οικονομία είναι μικτής μορφής. Η λειτουργία της στηρίζεται στο μηχανισμό της αγοράς και τη «συνειδητή» παρέμβαση της πολιτείας.

Στις μικρές οικονομίες η κατανομή των συντελεστών παραγωγής - έδαφος, κεφάλαιο, εργασία - ανάμεσα σε εναλλακτικές χρήσεις για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, γίνεται μέσω του μηχανισμού της αγοράς και συμπληρωματικά από το Δημόσιο για το μέρος της οικονομικής δραστηριότητας που ελέγχεται απ' αυτό. Στον ιδιωτικό τομέα της Οικονομίας οι επιλογές για το τι, πώς και για ποιόν θα παραχθούν τα αγαθά και οι υπηρεσίες διαμορφώνονται με βάση το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης και ανάλογα με τη μορφή της αγοράς ή των επιμέρους αγορών: τις συνθήκες του ανταγωνισμού που επικρατούν σ' αυτές, οι οποίες επηρεάζουν τη λειτουργία του νόμου αυτού.

Θεωρητικά η μορφή της αγοράς που συντελεί στην άριστη κατανομή των οικονομικών πόρων είναι αυτή στην οποία επικρατούν συνθήκες τέλει ανταγωνισμού. Άριστη κατανομή με την έννοια ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγονται και προσφέρονται από τις μονάδες παραγωγής ~~για~~ αυτό ακριβώς που ζητούνται από τους καταναλωτές - έτσι στο ερώτημα του τι θα

παραχθεί κυριαρχεί η θέληση του καταναλωτή- το προϊόν της παραγωγής είναι το μέγιστο δυνατό που θα μπορούσε να παραχθεί με δοσμένες τις ποσότητες των συντελεστών παραγωγής και το επίπεδο ανάπτυξης της τεχνολογίας - έτσι δίνεται απάντηση στο ερώτημα για ποιόν θα παραχθούν τα αγαθά. Στην ιδανική αυτή μορφή της αγοράς κάθε ένας από τους συντελεστές παραγωγής συμμετέχει στη διανομή του προϊόντος ανάλογα με τη συμβολή που είχε στην παραγωγή του. Έτσι, για ένα δοσμένο επίπεδο ανάπτυξης της τεχνολογίας της παραγωγής στο έδαφος αντιστοιχεί η έγγειος πρόσοδος που είναι ανάλογη με την αποδοτικότητα του εδάφους, στο κεφάλαιο το κέρδος και στην εργασία η αμοιβή της. Στη μορφή αυτής της αγοράς ο οικονομικός ρόλος του κράτους είναι «ουδέτερος» με την έννοια ότι δεν επηρεάζει τις απαντήσεις στα τρία θεμελιώδη ερωτήματα.

Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει και δεν υπήρξε ποτέ μια τέτοια μορφή αγοράς. Η μορφή αυτή είναι ένα θεωρητικό πρότυπο, που χρησιμοποιείται στην οικονομική επιστήμη προκειμένου να γίνονται συγκρίσεις με τις πραγματικές αγορές και να διαπιστώνονται οι αποκλίσεις απ' αυτήν και οι παράγοντες που τις δημιουργούν. Στις πραγματικές αγορές οι συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν επιτρέπουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, έλεγχο της προσφοράς ή της ζήτησης ή και των δύο μαζί, όπως π.χ. μιας αγοράς από μια επιχείρηση (μονοπώλιο - μονοψώνιο) ή μικρή ομάδα ομοειδών επιχειρήσεων (ολιγοπώλιο- ολιγοψώνιο). Στις περιπτώσεις ολιγοπωλιακού ανταγωνισμού, που λίγο ή πολύ αποτελούν τον κανόνα στο σημερινό στάδιο ανάπτυξης του καπιταλιστικού συστήματος, η ατελής λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς δεν συντελεί στην άριστη κατανομή των οικονομικών πόρων, με την έννοια που καθορίστηκε πριν.

Η ~~ατελής~~ λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία εξωτερικής οικονομίας, που βασικά εκφράζεται με τη μόλυνση του περιβάλλοντος, τη δημιουργία υποκερδών και συνακόλουθα την άνιση διανομή του εισοδήματος ανάμεσα στους συντελεστές της παραγωγής, τον έλεγχο (καθολικό ή σε πολύ μεγάλο ποσοστό) μιας ή περισσότερων επιμέρους αγορών

από μια ή και μικρή ομάδα ομοειδών επιχειρήσεων (χτυπητό παράδειγμα οι εταιρίες πετρελαίου σήμερα) που συνεπάγεται συγκέντρωση μεγάλης οικονομικής και σε επέκταση πολιτικής δύναμης κ.λπ. Ακόμη, με το σύστημα της ελεύθερης ιδιωτικής επιχείρησης δεν είναι δυνατό να ικανοποιηθούν όλες οι κοινωνικές ανάγκες. Αυτό είναι αποτέλεσμα είτε της απροθυμίας (έλλειψη κέρδους), είτε της αδυναμίας (μεγάλο ύψος επενδύσεων) των ιδιωτικών επιχειρήσεων να αναλάβουν ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες, όπως π.χ. τηλεπικοινωνίες, σιδηροδρομικές μεταφορές, κοινωνική ασφάλεια, εθνική άμυνα κ.λπ.

Οι ατέλειες του συστήματος της «ελεύθερης οικονομίας» έκαναν αναγκαία την παρέμβαση του κράτους. Η παρέμβαση αυτή, που στο πρώτο στάδιο ανάπτυξης του συστήματος είχε χαρακτήρα καθαρά διορθωτικό των ατελειών της αγοράς ή και συμπληρωματικό προκειμένου για οικονομικές δραστηριότητες που δεν αναλαμβάνονταν από τον ιδιωτικό τομέα, ιστορικά στην πορεία οικονομικής ανάπτυξης έγινε και συνεχίζει να γίνεται όλο και περισσότερο έντονη: Η οικονομική δραστηριότητα του κράτους επεκτείνεται ολοένα σε περισσότερους και πιο ζωτικούς τομείς της οικονομίας ενώ ταυτόχρονα η συμβολή του Δημοσίου τομέα στη δημιουργία του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος γίνεται ολοένα και μεγαλύτερη. Ακόμη, η παρέμβαση γίνεται πιο έντονη γιατί παίρνει χαρακτήρα άμεσου ελέγχου της λειτουργίας της αγοράς που εκφράζεται με τον έλεγχο στις τιμές, τον έλεγχο στη διανομή του εισοδήματος με τη μορφή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας κ.λπ.

Η πολυπλοκότητα των οικονομικών φαινομένων στη σύγχρονη φάση ανάπτυξης της οικονομίας της αγοράς επιβάλλει η κρατική παρέμβαση να είναι συστηματική και μεθοδευμένη. Ο οικονομικός προγραμματισμός επομένως, όπως έχει εκφραστεί μέχρι σήμερα με τα πενταετή προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης γίνεται απαραίτητο ^{βασικό} στοιχείο στη λειτουργία της «Ελεύθερης Οικονομίας». Με τη μορφή αυτή προγραμματίζεται όχι μόνο η οικονομική δραστηριότητα του Δημοσίου τομέα αλλά προσδιορίζονται

ταυτόχρονα και τα επιθυμητά πλαίσια - κατευθύνσεις επηρεασμού του ιδιωτικού τομέα. Σημειώνεται ότι ο οικονομικός προγραμματισμός αυτής της μορφής έχει ενδεικτικό χαρακτήρα: με διάφορα οικονομικά και άλλα κίνητρα επιδιώκεται ο προσανατολισμός της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα προς επιθυμητές κατευθύνσεις ανάπτυξης, χωρίς οι ίδιες να είναι αναγκασμένες να ακολουθήσουν τις κατευθύνσεις αυτές.

Στα πλαίσια της λειτουργίας μιας μικρής οικονομίας η κατανομή των οικονομικών πόρων προκύπτει σαν αποτέλεσμα των σχέσεων αλληλεξάρτησης που διαμορφώνεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και το Δημόσιο τομέα της οικονομίας. Οι διάφορες επιλογές σχετικά με το τι, πώς και για ποιόν θα παραχθούν τα αγαθά και οι υπηρεσίες (ιδιωτικά ή Δημόσια) προκύπτουν συνθετικά σαν αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. Όμως, πρέπει να τονιστεί ότι η κρατική παρέμβαση όχι μόνο δεν έρχεται σε αντίθεση με τις θεμελιώδεις αρχές κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος, αλλά απεναντίας τις υποβοηθά και τις ενισχύει.

3. Ο ρόλος του χρήματος στις σύγχρονες οικονομίες

Για να κατανοήσουμε το ρόλο του χρήματος σε μια σύγχρονη κοινωνία, όπου βασικός χαρακτήρας είναι η εξειδίκευση και ο καταμερισμός της εργασίας, η πολυπλοκότητα των οικονομικών σχέσεων η μεγάλη ανάπτυξη του τομέα της διανομής και των υπηρεσιών, θα πρέπει να φανταστούμε για λίγο την κοινωνία αυτή χωρίς χρήμα.

Ο βασικότερος ρόλος του χρήματος σήμερα είναι η υποβοήθηση της ομαλής λειτουργίας του οικονομικού συστήματος. Η ύπαρξη του χρήματος διευκολύνει τη διακίνηση των αγαθών και των παραγωγικών συντελεστών χωρίς υπερβολική σπατάλη χρόνου και ανθρώπινων ενεργειών κατά τη διενέργεια του

εμπορίου. Ακόμη βοηθά στην αύξηση της ποικιλίας των παραγόμενων προϊόντων και τη διεύρυνση των γεωγραφικών ορίων της αγοράς.

Ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί είναι τι είναι χρήμα.

Σε μια οργανωμένη κοινωνία χρήμα είναι κάθε αγαθό που χρησιμοποιείται και είναι από όλους αποδεκτό σαν μέσο των ανταλλαγών. Με τον ορισμό αυτό δεχόμαστε ότι το χρήμα έχει μια σημαντική ιδιότητα: γίνεται δεκτό σαν μέσο των συναλλαγών.

Το χρήμα όμως δε έχει μόνο αυτή την ιδιότητα. Χρησιμοποιείται ακόμη σαν μέσο υπολογισμού της αξίας διαφόρων αγαθών, σαν μέσο αποθεματοποίησης πλούτου και σαν μέσο σύναψης δανείων.

Το χρήμα σαν μέσο συναλλαγής

Το χρήμα για να είναι ένα ικανοποιητικό μέσο των συναλλαγών, πρέπει να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά

- α. Πρέπει να είναι αποδεκτό από όλους σαν μέσο συναλλαγής.
- β Πρέπει να έχει μεγάλη αξία σε σχέση με το βάρος του.
- γ Πρέπει να είναι διαιρετό, για να διευκολύνει τις συναλλαγές.
- δ Πρέπει να είναι σπάνιο για να μην είναι εύκολη η αναπαραγωγή του και
- ε. Πρέπει να είναι *διορκές* αγαθό , να μην φθείρεται.

Το χρήμα σαν μονάδα μέτρησης αξιών

Η έκφραση της αξίας των αγαθών σε χρηματικές μονάδες διευκολύνει τη σύγκρισή τους και επιτρέπει την ανταλλαγή τους.

Συνήθως, το κοινό μέσο των συναλλαγών, που αποτελεί το χρήμα, και η μονάδα μέτρησης των αξιών συμπίπτουν. Αυτό όμως δεν είναι πάντα αναγκαίο.

Σε περιόδους που οι τιμές των αγαθών αυξάνουν με πολύ γρήγορο ρυθμό είναι δυνατό να χρησιμοποιούμε άλλο μέτρο για τη μέτρηση της αξίας των αγαθών.

Το χρήμα σαν μέσο διατήρησης πλούτου

Το χρήμα είναι ένας εύκολος τρόπος διατήρησης πλούτου. Επειδή είναι αποδεκτό σαν μέσο των συναλλαγών, μπορεί να αποθεματοποιηθεί και να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε μελλοντική στιγμή, για την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών. Από αυτή την άποψη το χρήμα έχει το πλεονέκτημα της απόλυτης ρευστότητας, σε οποιαδήποτε στιγμή.

Το χρήμα σαν μέσος σύναψης δανείων

Όταν το γενικό αποθεματικό από όλα τα μέλη μιας κοινωνίας, μέσο συναλλαγών αναγνωριστεί από την πολιτεία σαν νόμιμο χρήμα, τότε αυτό γίνεται υποχρεωτικά, μέσο εξόφλησης υποχρεώσεων. Έτσι, δάνεια που συνάπτονται σήμερα μπορούν να εξοφληθούν στο μέλλον με το νόμιμο χρήμα.

4. Είδη χρήματος

Αν θέλουμε να κατατάξουμε το χρήμα με διάφορα κριτήρια, τότε μπορούμε να το ξεχωρίσουμε ως προς:

α. Τα φυσικά χαρακτηριστικά του υλικού που αποτελούν το χρήμα (μέταλλο, χαρτί κ.λπ.).

β. Τον εκδότη (κράτος, Κεντρική Τράπεζα, Εμπορική Τράπεζα κ.λπ.).

γ. Τη σχέση μεταξύ της χρησιμότητας κάποιου αγαθού ως χρήματος και της χρησιμότητάς του ως αγαθού.

Ως προς το τρίτο κριτήριο, τα διάφορα είδη χρήματος που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς, μπορούν να καταταγούν σε δύο βασικές κατηγορίες:

- α. Το περιεκτικό χρήμα
- β. Το παραστατικό χρήμα.

A. Το περιεκτικό καλείται εκείνο το είδος χρήματος, του οποίου η αξία χρήσης του σαν αγαθού είναι ακριβώς ίση με την αξία του σαν μέσο των συναλλαγών.

Περιεκτικό χρήμα αποτέλεσαν κατά καιρούς, τα τσιγάρα, ο καπνός, ο χρυσός, άργυρος, τα ζώα κ.λπ.

Με την πάροδο του χρόνου χρησιμοποιήθηκαν τα μέταλλα οπότε κυκλοφόρησαν διάφορα κέρματα είτε χρυσά είτε αργυρά. Ανάλογα με το υλικό, από το οποίο κατασκευάζονταν μιλούμε για περιεκτικό χρήμα βάσεως χρυσού, αργυρού ή διμεταλλικής βάσεως.

B. Παραστατικό χρήμα καλείται εκείνο, του οποίου η νομισματική αξία είναι μεγαλύτερη από την αξία χρήσης του σαν αγαθό.

Η αξία του υλικού του παραστατικού χρήματος μπορεί να είναι αμελητέα ως προς τη χρήση του (π.χ. το χαρτί των χιλίων δραχμών) ή σημαντική (μέταλλα) είναι όμως μικρότερη από τη χρηματική αξία.

Είδη χρήματος στη σύγχρονη οικονομία είναι τα κέρματα, τα χαρτονομίσματα και οι καταθέσεις όψεως που κινούνται με επιταγές.

5. Ζήτηση χρήματος

Το χρήμα που παραμένει ως ρευστό στα χέρια των ιδιωτών ή στα ταμεία των επιχειρήσεων έχει ένα κόστος ευκαιρίας. Το κόστος αυτό μετριέται σε όρους μιας χαμένης διαζευκτικής χρήσης του χρήματος. Εάν π.χ. κρατάμε στα χέρια μας σήμερα 1.000 δρχ. λάνουμε κάθε χρόνο 160 δρχ., τις οποίες θα μπορούσαμε

να αποκτήσουμε αν είχαμε καταθέσει τα χρήματα αυτά σε μια τράπεζα με το τρέχον επιτόκιο των 16% ετησίως. Μια επιχείρηση που κερδίζει 20-25% για κάθε χιλιάριο που επενδύει, χάνει 200-250 δρχ. Για κάθε χιλιάριο που κρατάει στα συρτάρια της.

Η παρακράτηση λοιπόν ρευστού χρήματος συνεπάγεται απώλεια. Επομένως γιατί κρατάμε ρευστά;

Ο λόγος που οι επιχειρήσεις κρατούν ρευστά είναι διπλός. Πρώτον γιατί δεν υπάρχει συγχρονισμός μεταξύ εισπράξεων και εξόδων και δεύτερον γιατί υπάρχει αμφιβολία γύρω από την ακριβή χρονολογία εισπράξεων και πληρωμών.

Λόγοι για τους οποίους άτομα και επιχειρήσεις κρατούν ρευστά διατίθεται.

Α. Ζήτηση χρήματος για τις συναλλαγές

β. Ζήτηση χρήματος για την εξασφάλιση από έκτακτες ανάγκες.

Γ. Ζήτηση χρήματος για κερδοσκοπία.

6. Προσφορά χρήματος

Υπάρχει βασικά μια διάσταση απόψεων μεταξύ των οικονομολόγων για το τι αποτελεί την προσφορά χρήματος. Σύμφωνα με μια άποψη η προσφορά χρήματος περιλαμβάνει τα κέρματα, τα χαρτονομίσματα και τις καταθέσεις όψεως του ιδιωτικού τομέα. Σύμφωνα με μια δεύτερη άποψη την προσφορά χρήματος, εκτός από τα ανωτέρω, περιλαμβάνονται και οι καταθέσεις ταμειευτηρίου και προθεσμίας.

Το χρήμα με όποιον από τους ορισμούς και αν το δεχτούμε, είναι σήμερα χωρίς αντίκρυσμα σε κάποιο μέταλλο. Αυτό το χωρίς αντίκρυσμα χρήμα εκδίδεται λοιπόν χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες από τα διάφορα Νομισματικά Ιδρύματα.

7. Πληθωρισμός. Αίτια και επιπτώσεις

Με τον όρο πληθωρισμός εννοούμε μια γενική και συνεχή αύξηση του επιπέδου των τιμών.

Η αύξηση της τιμής ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας μπορεί πολλές φορές να είναι φυσιολογική και δεν προκαλεί ανησυχίες. Αντίθετα, στη διάρκεια του πληθωρισμού παρατηρείται αύξηση των τιμών όλων των προϊόντων, ή όλων των προϊόντων που χρησιμοποιούνται πιο πολύ. Μια τέτοια γενική και συνεχής αύξηση στις τιμές παρατηρήθηκε σε όλες σχεδόν τις καταναλωτικές οικονομίες στη μεταπολεμική περίοδο.

Κεφάλαιο 3ο

Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η διάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος περιλαμβάνει 33 Τράπεζες που ταξινομούνται από άποψη επιδιωκόμενου σκοπού στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Κρατική Εκδοτική
2. Ελληνικές και Ξένες Εμπορικές Τράπεζες
3. Εξειδικευμένοι Πιστωτικοί Οργανισμοί.
4. Ιδιότυπα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Σαν κύρια χαρακτηριστικά του συστήματος μπορούν να σημειωθούν:

- η κυριαρχία των εμπορικών τραπεζών
- η ταχύτερη αύξηση του αριθμού των ξένων τραπεζών
- η συνέχιση της συστηματικής παρέμβασης του κράτους τόσο στις νομισματικές όσο και τις πιστωτικές εξελίξεις
- ο άμεσος ή έμμεσος έλεγχος του τραπεζικού χώρου από το κράτος.

Γενικά χαρακτηριστικά των σημαντικότερων Τραπεζών του συστήματος είναι:

1. Η Τράπεζα της Ελλάδος

Η Τράπεζα της Ελλάδας ιδρύθηκε το 1928 με το Νόμο 3424|27. Έχει έδρα την Αθήνα και τη μορφή της Ανώνυμης Εταιρείας. Είναι η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος, διέπεται από σχετική νομοθεσία και έχει τις εξής αρμοδιότητες και λειτουργίες:

- α. Εκδίδει και κυκλοφορεί τα τραπεζογραμμάτια
- β. Εκτελεί τις ταμιακές και τραπεζικέσργασίες του δημοσίου.
- γ. Διαχειρίζεται και φυλάει τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας.
- δ. Ασκει τον έλεγχο στα άλλα πιστωτικά ιδρύματα.

Ε. Χρηματοδοτεί σε μεγάλο βαθμό τους ειδικούς κρατικούς πιστωτικούς οργανισμούς.

Στ. Δίνει πιστωτικές διευκολύνσεις στις άλλες τράπεζες.

Ζ. Εισηγείται στη Νομισματική Επιτροπή τα μέτρα της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής που πρέπει να ληφθούν.

Η. Ιδιότυπα για Κεντρική Τράπεζα πιστοποιεί απ' ευθείας τομείς της οικονομίας και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Αποτελέσματα των αρμοδιοτήτων αυτών είναι:

–ρυθμίζει την προσφορά του χρήματος στα πλαίσια της γενικής πολιτικής της κυβέρνησης.

–Ρυθμίζει τον όγκο της νομισματικής κυκλοφορίας ώστε να μην προκαλείται κενότητα.

–Ρυθμίζει το κόστος του χρήματος, διαμορφώνοντας τα επιτόκια.

–Χαράζει τα γενικά πλαίσια του χρηματοδοτικού μηχανισμού επηρεάζοντας ποιοτικά και ποσοτικά το μέγεθος των πιστώσεων.

2. Οι εμπορικές Τράπεζες

Οι Εμπορικές Τράπεζες αποτελούν τον κύριο όγκο του Τραπεζικού μας συστήματος. Σήμερα με πλούσιο δίκτυο σε όλη την Ελλάδα λειτουργούν 11 Ελληνικές Εμπορικές Τράπεζες και 17 αλλοδαπές.

1. Γενική Τράπεζα (1937)
2. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (1841)
3. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος (1907)
4. Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα της Ελλάδος (1958)
5. Τράπεζα Αττικής (1924)
6. Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως (1924)
7. Τράπεζα Εργασίας (1976)
8. Τράπεζα Μακεδονίας και Θράκης (1979)
9. Τράπεζα Κρήτης (1976)
10. Τράπεζα Πειραιώς (1916)

11. Τράπεζα Πίστεως (1918)

12. Τράπεζα Αιγαίου

Σημείωση: Στην παρένθεση σημειώθηκε η χρονολογία ίδρυσής τους.

Ξένες Τράπεζες στην Ελλάδα:

1. American Express

2. Bank of America N.T. & S.A.

3. Bank of Nova Scotia

4. First National Citibank

5. The Chase Manhattan Bank

6. The First National Bank of Chicago

7. National and Grindlays Bank L.T.

8. Continental Illinois National Bank

9. B.I.A.O. Credit Commercial de France

10. National Westminster Bank L.T.D.

11. Algemeine Bank Nederland

12. Williams and Glyn's Bank L.T.D.

13. Barklays Bank

14. Saderat Iran Bank

15. Banka Com. Italiana

16. Bayerische Vereinsbank

17. Arab-hellenic Bank

18. Societe General

Οι ξένες Τράπεζες λειτουργούν στα πλαίσια και τους όρους της Ελληνικής νομοθεσίας. Η άδεια εγκατάστασης δίνεται από τη Νομισματική Επιτροπή με ειδικά περιοριστικά μέτρα για τον μακροπρόθεσμο δανεισμό.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό του Ελληνικού Εμπορικού τραπεζικού συστήματος είναι ο μεγάλος βαθμός συγκέντρωσης. Έτσι 3 μεγάλες Τράπεζες, η Εθνική, η Εμπορική και η Ιονική, οι οποίες ελέγχουν 3 ακόμη από τις μικρότερες ελέγχουν το μεγαλύτερο μέρος των χορηγήσεων και των καταθέσεων.

Α. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Η ΕΤΕ είναι η πιο μεγάλη και πιο παλιά Τράπεζα του συστήματος. Σήμερα είναι η πρώτη Τράπεζα της Ελλάδος από άποψη μεγέθους εργασιών και μια από τις μεγαλύτερες του κόσμου.

Β. Η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Η δεύτερη σε μέγεθος Τράπεζα της χώρας, ιδρύθηκε το 1907, έχει τη μορφή της Ανώνυμης Εταιρείας και είναι μια από τις πιο αναγνωρισμένες και γνωστές για την παράλληλη επιχειρηματική της δραστηριότητα.

Γ. Ιονική - λαϊκή Τράπεζα Ελλάδος Α.Ε.

Η Τρίτη σε μέγεθος Τράπεζα της χώρας. Έχει την πιο μακριά ιστορία, μια και είναι διάδοχος της Ιονικής Τραπεζής η οποία ιδρύθηκε το 1839 στα Ιόνια νησιά που ήταν τότε κάτω από την Αγγλική κυριαρχία.

Εξειδικευμένοι πιστωτικοί οργανισμοί.

Εξειδικευμένοι πιστωτικοί οργανισμοί είναι η Αγροτική Τράπεζα, η κτηματική Τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικών επενδύσεων, η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης, η Τράπεζα Επενδύσεων, η Τράπεζα Υποθηκών Α.Ε. Οι δύο πρώτοι είναι κρατικής μορφής.

Α. Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος Α.Ε.

Η ΑΤΕ είναι η πρώτη από τις Τράπεζες που ιδρύθηκε με απόφαση του κράτους. Οι λειτουργίες της είναι οι ακόλουθες.

–Χορήγηση δανείων και πάσης φύσεως πιστώσεων

–χορήγηση χρήσιμων στη γεωργία ειδών.

–Διευκόλυνση της υπό συν/κών οργανώσεων από κοινού αποθηκείσεως.

–Ενίσχυση της διάδοσης τελειότερων μεθόδων καλλιέργειας **δί**οι παροχής οδηγιών.

–Συστηματοποίηση της εμπορικής προσφοράς και διαπραγμάτευσης των γεωργικών προϊόντων για λογαριασμό των παραγωγών.

–Διάδοση και ενίσχυση της γεωργικής οικοτεχνίας

–Χρηματοδότηση Οργανισμών ή Εταιρειών στις οποίες συμμετέχει η ίδια με κεφάλαιά της.

–Συγκέντρωση και διαχείριση γεωργικών προϊόντων και ίδρυση και εκμετάλλευση εγκαταστάσεων επεξεργασίας τους.

–Προστασία της αλιείας, χωρικής οικοτεχνίας και κάθε βασικής επιχείρησης.

Β. Εθνική Κτηματική Τράπεζα Ελλάδος Α.Ε.

Η ΕΚΤΕ ιδρύθηκε το 1927 και ασκεί την κτηματική πίστη χορηγώντας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια για πάγιες εγκαταστάσεις καθώς και στεγαστικά δάνεια.

Παράλληλα, δέχεται καταθέσεις όψεως, ταμειυτηρίου και προθεσμίας. Χορηγεί δάνεια για ανέγερση και επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων, δάνεια σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Ιδρύματα για τις κτιριακές τους ανάγκες, καθώς και σε βιομηχανικές ή άλλες επιχειρήσεις.

Γ. Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης

Η ΕΤΒΑ ιδρύθηκε το 1946. Οι κυριότεροι στόχοι της είναι:

–η υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων στη βιομηχανία, ναυτιλία, τουρισμό.

–Η ενίσχυση των εξαγωγών των μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων

–η προσέλκυση αλλοδαπών κεφαλαίων

–η υποβοήθηση ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς

–η οργάνωση των βιομηχανικών ζωνών της χώρας.

Δ. Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης

Η ΕΤΕΒΑ ιδρύθηκε το 1963 με συμμετοχή της ΕΤΕ και 14 ξένων Τραπεζών.

Κύριες εργασίες της είναι:

–η ίδρυση βιομηχανικών μονάδων

–η συμμετοχή στο κεφάλαιο νέων ή ήδη υπαρχουσών επιχειρήσεων

—η αποδοχή καταθέσεων με ειδικούς όρους

—η χρηματοδότηση παραγωγικών τομέων

ε. Τράπεζα Επενδύσεων

Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της Εμπορικής και Ιονικής- Λαϊκής Τράπεζας σε συνεργασία με 10 ξένες τράπεζες. Στόχος της Τράπεζας Επενδύσεων είναι η χορήγηση βιομηχανικών επενδύσεων, η ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς, η έκδοση ανωνύμων εταιρειών και ομολογιακών δανείων ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ και η μεσολάβηση για τη συμμετοχή κεφαλαιούχων σε συγκεκριμένες παραγωγικές επενδύσεις.

Στ. Τράπεζα Υποθηκών Α.Ε.

ιδρύθηκε το 1931 από την Εθνική Τράπεζα και οι στόχοι της μοιάζουν με κείνους της Κτηματικής Τράπεζας δηλαδή παροχή στεγαστικών κ.λπ. δανείων.

Ιδιότυποι τραπεζικοί Οργανισμοί

Εδώ ανήκουν το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Α. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο

Ιδρύθηκε σαν αυτόνομος κρατικός Οργανισμός κάτω από την εποπτεία του υπουργείου Συγκοινωνιών, το 1914. Κύρια λειτουργία του είναι η προσέλκυση ιδιωτικών καταθέσεων και κυρίως των λαϊκών μαζών, μέσω του τεράστιου δικτύου το οποίο αποτελείται από 73 περιφερειακά ταμεία και πάνω από 700 ταχυδρομικά γραφεία. Μέρος της χρηματοδοτικής δραστηριότητας του διοχετεύεται σε μακροπρόθεσμα δάνεια για εκτέλεση έργων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, ενώ ένα άλλο μέρος σε βραχυχρόνιες πιστώσεις σε δημόσιες επιχειρήσεις.

Β. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Είναι Ν.Π.Δ.Δ., ιδρύθηκε το 1918 και αποτελεί κατά βάση οργανισμό αποδοχής παρακαταθηκών, αποδοχής καταθέσεων όψεως και ταμιευτηρίου και

παροχής ορισμένων διαχειριστικής φύσης Υπηρεσιών. Οι πιστωτικές του εργασίες περιορίζονται σε παροχή στεγαστικών δανείων σε δημοσίους υπαλλήλους και υπαλλήλους Ν.Π.Δ.Δ., σε μεσομακροπρόθεσμα δάνεια σε δημόσιους οργανισμούς και οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και σε μακροπρόθεσμα δάνεια τουριστικής υποδομής.

3. Η Πιστωτική Πολιτική στην Ελλάδα

α. Όργανα πιστωτικής πολιτικής

Η νομισματική και πιστωτική πολιτική στην Ελλάδα ασκείται από τη Νομισματική Επιτροπή και την Τράπεζα της Ελλάδος. Η Νομισματική Επιτροπή που συστάθηκε το 1946, εποπτεύει και κατευθύνει τη νομισματική και πιστωτική πολιτική της χώρας, ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος, ελέγχει και εξασφαλίζει τη νομισματική σταθερότητα στα πλαίσια πάντα των αποφάσεων της Νομισματικής Επιτροπής.

Η Νομισματική Επιτροπή αποτελείται ύστερα από το Ν. 400/76 από τον υπουργό Συντονισμού σαν Πρόεδρο, τους υπουργούς Οικονομικών, Γεωργίας, Βιομηχανίας, Εμπορίου, έναν από τους υφυπουργούς Συντονισμού και τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Ν.Ε. είναι:

1. Εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμματίων
2. Καθορίζει τα ανώτατα όρια των επιτοκίων
3. Καθορίζει το ύψος των υποχρεωτικών διαθέσιμων
4. Καθορίζει το συνολικό ύψος των χορηγήσεων των Τραπεζών
5. Καθορίζει τους γενικούς κανόνες χρηματοδότησης.
6. Δίνει άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας σε κάθε Τράπεζα ή υποκατάστημάς της και ελέγχει μέσω ειδικής υπηρεσίας τη λειτουργία της.

Η Γραμματεία της Ν.Ε. βρίσκεται στην Τράπεζα της Ελλάδος και είναι επανδρωμένη από υπαλλήλους της* υποβοηθείται δε στο έργο της από πέντε ειδικές υποεπιτροπές και υπηρεσίες που είναι οι ακόλουθες:

–Η υποεπιτροπή πιστώσεων, που εισηγείται αποφασιστικά ή γνωμοδοτεί κάθε θέμα που έχει σχέση με την Πίστη.

–Η υποεπιτροπή χορηγήσεως Συναλλάγματος η οποία εγκρίνει τις ειδικές περιπτώσεις χορηγήσεων συναλλάγματος

–η υποεπιτροπή ελέγχου Συναλλάγματος η οποία εγκρίνει ορισμένα είδη χορηγήσεων και ελέγχει την εφαρμογή των Νόμων.

–Η υποεπιτροπή βιοτεχνικών, πιστώσεων που ρυθμίζει τα θέματα χρηματοδότησης της βιοτεχνίας

–Η Γενική Επιθεώρηση Τραπεζών με την οποία ελέγχει τη λειτουργία του Τραπεζικού συστήματος.

B. Οι βασικοί κανόνες άσκησης πιστωτικής και νομισματικής πολιτικής.

Οι υποχρεωτικές καταθέσεις στην Τράπεζα Ελλάδος

Οι ελληνικές τράπεζες υποχρεώνονται να καταθέτουν, έντοκα και άτοκα, μέρους του συνόλου των καταθέσεων όψεως και ταμιευτηρίου που πραγματοποιούν. Επίσης υποχρεούνται να καταθέτουν άτοκα ποσά σε ποσοστά επί του ύψους των χορηγήσεών τους.

Ειδικότερα:

Όλες οι Τράπεζες υποχρεώνονται:

–Να καταθέτουν άτοκα ποσοστά 7% επί του συνόλου των καταθέσεων όψεως και των δεσμευτικών ιδιωτικών καταθέσεών τους σε δραχμές

–Να καταθέτουν έντοκα ποσοστό 7% επί του συνόλου των καταθέσεών τους σε δραχμές και σε συνάλλαγμα.

–Να καταθέτουν άτοκα ποσοστό 25% επί του συνόλου των χορηγήσεών τους.

–Να αναλαμβάνουν από τον άτοκο λογ/σμό τους ποσοστό 5% του συνόλου των χορηγήσεών τους, που είναι τοποθετημένες με ανώτατο επιτόκιο

11,5% και ποσοστό 23% επί του συνόλου των χορηγήσεων τους που είναι τοποθετημένες με ^{ανώτατο} επιτόκιο 9,5%.

Υποχρεωτικές επενδύσεις σε έντοκα γραμμάτια και Ομολογίες Δημοσίου

Όλες οι Τράπεζες υποχρεώνονται να επενδύσουν σε έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου ποσοστό 30% επί του συνόλου των ιδιωτικών καταθέσεών τους σε δραχμές και συνάλλαγμα. Ένα μέρος της συνολικής αυτής υποχρεωτικής επένδυσης πρέπει να επενδύεται σε ομολογίες κρατικών δανείων οικονομικής ανάπτυξης καθώς; και δανείων δημοσίων επιχειρήσεων.

Καθορισμός των επιτοκίων

Στην Ελλάδα όπου δεν ισχύει το σύστημα ελεύθερης διαμόρφωσης επιτοκίων, το επιτόκιο διαμορφώνονται προς τα πάνω με απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής. Έτσι, η Ν.Ε. ασκεί πολιτική επιτοκίων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς χρήματος και τις αναπτυξιακές προσπάθειες της πολιτικής.

Καθορισμός του ανώτατου ορίου αύξησης των χορηγήσεων

Αν και σήμερα δεν υπάρχουν ανώτατα όρια θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ύψος των χορηγήσεων κάθε Τράπεζας καθορίζεται με απ' ευθείας συνεννόηση που κάνει με την Νομισματική Επιτροπή. Το αντίστροφο, όταν μάλιστα συμβαίνει εκλεκτικά, αποτελεί σημαντική έκφραση αναπτυξιακής πολιτικής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ειδικές πιστωτικές ρυθμίσεις αποτέλεσαν τη βάση της πιστωτικής πολιτικής για πολλά χρόνια.

Ειδικές περιπτώσεις

Στην άσκηση πολιτικής ποιοτικών ελέγχων θα πρέπει να προστεθούν:

–Οι οδηγίες των ορίων κατανομής των πιστώσεων ανάμεσα στους διάφορους τομείς δραστηριοτήτων ή ανάλογα, της διάρκειας του χορηγούμενου δανείου.

–Η υποχρεωτική διάθεση ποσών σε ποσοστό επί των καταθέσεων για μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση παγίων εγκαταστάσεων.

–Η υποχρεωτική διάθεση πιστώσεων για βιοτεχνικά δάνεια κινήσεως μηχανημάτων και παγίων εγκαταστάσεων.

–Τις ειδικές επιτρεπόμενες επενδύσεις σε ομολογιακούς και μετοχικούς τίτλους.

Γ. Νέοι Συμπληρωματικοί θεσμοί αγροτικής Πίστης

Leasing, Factoring, Forfaiting, Trading Companies και Venture Capital. Είναι ξένες λέξεις που δηλώνουν την ύπαρξη νέων θεσμών, δημιουργούν ίσως μια εξωτική ορολογία και κομίζουν κάποιες καινούργιες αντιλήψεις στην άσκηση της πίστης, γενικότερα Έχουν δε εισβάλλει με μεγάλη ταχύτητα στη χώρα μας και έχουν πρόσφατα υπαχθεί στην ελληνική νομοθεσία, προκειμένου να εκσυγχρονίσουν τις οικονομικές πιστωτικές διαδικασίες.

Οι προσπάθειες υιοθέτησης των παραπάνω θεσμών έγιναν όχι για να διευκολυνθεί η αγροτική πίστη, αλλά γενικότερα η πίστη στη χώρα μας. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εισαγωγή αυτών των θεσμών συμβάλει τα μέγιστα στον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού και πιστωτικού μας συστήματος, δημιουργώντας ταυτόχρονα νέα πλαίσια άσκησης και της αγροτικής πίστης.

Το πρόβλημα δεν είναι τόσο η ίδρυση θυγατρικών εταιρειών ή ειδικών υπηρεσιών και η εφαρμογή των σύγχρονων συστημάτων και εργαλείων για την πίστη, αλλά η ενημέρωση και το χειροπιαστό συμφέρον των χρηστών και αποδεκτών.

Στη διεθνή χρηματαγορά οι θεσμοί αυτοί αποτελούν απαραίτητα εργαλεία για την ανάπτυξη κάθε κλάδου της οικονομίας και κατά συνέπεια; και της γεωργίας. Βέβαια, η ένταξη της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και το προοδευτικό, προς κάθε κατεύθυνση άνοιγμα της αγοράς επέβαλε την υιοθέτηση και τη

λειτουργία των νέων θεσμών και στην ελληνική πιστωτική οικονομία. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι οι νέοι θεσμοί δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί ούτε από την ελληνική βιομηχανία ή το ελληνικό εμπόριο. Έτσι λοιπόν, είναι νωρίς να υπάρχει απαίτηση εφαρμογής αυτών των θεσμών από τον γεωργικό τομέα. Τη στιγμή που οι βιομηχανικοί επιχειρηματίες επιδεικνύουν αδιαφορία, είναι δύσκολο να γίνουν οι γεωργοί οι πρωτοπόροι χρήστες αυτών των θεσμών στη χώρα μας.

Σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring)

Στη βιβλιογραφία ο όρος factoring *ἔστι τις* ρίζες του την αρχαία Ρώμη, όπου οι εύποροι Ρωμαῖοι ανέθεταν τη διεκπεραίωση περιουσιακών τους υποθέσεων σε αντιπροσώπους. Το σημερινό factoring χρησιμοποιήθηκε το μεσαίωνα και δήλωνε έναν ευυπόληπτο έμπορο, που έχαιρε εμπιστοσύνης. Διέφερε από τον αντιπρόσωπο, στο γεγονός ότι δεν εκτελούσε παραγγελίες επ' ονόματι άλλων (εντολέων), αλλά στο δικό του όνομα. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση των επικοινωνιών την εποχή εκείνη, ο factor θεωρείται ότι προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες για την επιτυχία μεμονωμένων ή συνεχών εμπορικών πράξεων.

Άλλοι συγγραφείς θεωρούν το factoring ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων των πρώτων μεταναστών στην Αμερική. Πράγματι όμιλος επιχειρηματιών του Λονδίνου εγκατέστησαν factors στις νέες αποικίες. Εκεί αποστέλλονταν τα εμπορεύματα και ευθύνη των factors ήταν η αποθήκευση, η συντήρηση και η πώληση. Βέβαια, με το πέρασμα των χρόνων η αμερικανική οικονομία γινόταν όλο και πιο αυτάρκης σε αγαθά. Έτσι το factoring προσανατολίστηκε στην εσωτερική αγορά. Η ιστορική αυτή πορεία εξηγεί και τη σημερινή μορφή του factoring. Δεν είναι δηλαδή απλά ένας θεσμός αντιπροσώπου (πράγμα που προβλέπεται στο Ρωμαϊκό Δίκαιο, το οποίο ως γνωστό ήταν η βάση του Γαλλικού Εμπορικού Κώδικα, μετάφραση του οποίου είναι και ο δικός μας), αλλά περιλαμβάνει σχέσεις (σύμβαση) ασφάλειας και χρηματοδότησης.

Στις αρχές του 20ου αιώνα ο προστατευτισμός των ΗΠΑ από τις εισαγωγές προϊόντων καταγωγής κυρίως Ευρώπης και η ανάπτυξη του Marketing (ο ίδιος ο βιομήχανος ελέγχει το κύκλωμα εμπορίας και πώλησης) έθεσε τον factor εκτός κυκλώματος. Η κατάσταση αυτή οδήγησε το factoring στην ανάγκη προσαρμογής στα νέα δεδομένα της αγοράς. Γιατί το κενό του είχε δημιουργηθεί αναφέρονταν στην πίστωση και στη χρηματοδότηση. Έτσι οι εταιρείες που ασκούσαν factoring μετασηματίστηκαν ώστε να γίνουν ανεξάρτητες και να αναλαμβάνουν πιστωτικές και χρηματοδοτικές διευκολύνσεις.

Οι Τράπεζες έδειξαν ενδιαφέρον για το factoring μετά το 1963 και συγκεκριμένα, αφού η ελεγκτική αρχή των κρατικών τραπεζών των ΗΠΑ περιέλαβε το factoring με νόμο στις νόμιμες τραπεζικές εργασίες.

Ορισμός

Factoring καλείται η σύμβαση βάσει της οποίας ο ένας από τους συμβαλλομένους, ο προμηθευτής, εκχωρεί τις απαιτήσεις του, από πώληση εμπορικών προϊόντων στον άλλο συμβαλλόμενο, τον factor με αμοιβή, που μπορεί να είναι ποσοστό στην αξία των πωλήσεων ή τόκος, εάν προεξοφληθεί η απαίτηση. Δηλαδή, ο προμηθευτής είναι ο παραγωγός των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο του factoring, ενώ ο factor είναι αυτός που προεξοφλεί τον προμηθευτή για τις πωλήσεις του και συγχρόνως αναλαμβάνει τον κίνδυνο στην περίπτωση μη εξόφλησης των απαιτήσεων της σύμβασης factoring.

Από νομικής απόψεως το factoring θεωρείται ότι είναι μια σύμβαση σύνθετη, με την έννοια ότι περιέχει τόσο εκποιητικές όσο και υποσχετικές σχέσεις. Βέβαια, στη σύμβαση factoring, εκτός του ότι περιέρχονται δύο βασικά οικονομικά στοιχεία, δηλαδή η χρηματοδότηση και η ασφάλιση, σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να περιέχεται και η παροχή διοικητικών διευκολύνσεων όπως π.χ. η λογιστική παρακολούθηση των πράξεων του προμηθευτή.

Είδη Factoring

Στην πράξη η σύμβαση factoring μπορεί να έχει τις εξής μορφές:

1. Old-line factoring (κλασικό): πρόκειται για το κλασικό factoring όπου γίνεται εκχώρηση απαίτησης και προεξόφλησης, δηλαδή υπάρχει το στοιχείο της χρηματοδότησης.

2. Maturity Factoring (Ληξιπρόθεσμο): Πρόκειται για σύμβαση όπου προβλέπεται ότι ο factor θα εξοφλεί τον προμηθευτή όταν οι απαιτήσεις του τελευταίου καταστούν ληξιπρόθεσμες. Δεν υπάρχει χρηματοδότηση, αλλά μόνο ασφάλεια και διαχείριση.

3. Notification factoring (με ειδοποίηση):

Όπου λειτουργεί πλήρως η χρηματοδοτική, ασφαλιστική και διαχειριστική πλευρά του factoring δηλαδή οι αγοραστές τελούν εν γνώση του γεγονότος της εκχώρησης της απαίτησης του προμηθευτή προς τον factor.

4. Non-notification factoring (χωρίς ειδοποίηση): σε αντίθεση με το προηγούμενο, οι αγοραστές δεν γνωρίζουν την εκχώρηση της απαίτησης του προμηθευτή. Ο προμηθευτής εισπράττει τις απαιτήσεις του κατευθείαν από τον αγοραστή. Όμως, λειτουργεί η ασφαλιστική και χρηματοδοτική πλευρά. Αυτή η ειδική περίπτωση του factoring χρησιμοποιήθηκε επειδή πιστεύονταν ότι ο προμηθευτής δεν έχει την οργανωτική δομή για να αντεπεξέλθει στις λογιστικές του υποχρεώσεις. Αυτό όμως δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα σήμερα γιατί οι factors επιλέγουν μόνο καλά οργανωμένες και χρηματοδοτικά υγιείς επιχειρήσεις.

5. Resorse factoring (με αναγωγή): είναι η ~~δύσβαση~~ factoring που προβλέπει δικαίωμα αναγωγής του factor εναντίον του προμηθευτή στην περίπτωση που ο αγοραστής δεν εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του. Δηλαδή σ' αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει η χρηματοδότηση και πιθανόν και η διαχείριση, δεν υπάρχει το στοιχείο της ασφάλισης.

Αρα η πληρωμή στο factoring, μπορεί να γίνει είτε σύμφωνα με το maturity factoring είτε με το advance factoring.

Στην πρώτη περίπτωση ο προμηθευτής πληρώνει την εταιρεία factoring μόνο προμήθεια, που ανέρχεται συνήθως στο 1-2%. Το ακριβές ποσοστό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως π.χ. τον κίνδυνο αφερεγγυότητας, το μέσο όρο του ποσού των τιμολογίων, μερικές φορές το μέγεθος της επιχείρησης του προμηθευτή κ.λπ.

Στην περίπτωση του advance factoring (προκαταβολή) το ποσό που πληρώνει ο factor ανέρχεται στο 70% μέχρι 90% της τιμολογιακής αξίας. Τα κεφάλαια τίθενται στη διάθεση του προμηθευτή αμέσως μετά την έγκριση της πώλησης και την αποστολή του εμπορεύματος στον πελάτη.

Η αμοιβή του factor, εκτός από την προμήθεια (για μελέτη πιστοληπτικής ικανότητας, λογιστική παρακολούθηση, είσπραξη των λογ/σμών καθώς και την ανάληψη κινδύνων) και ο τόκος που υπολογίζεται από τη χορήγηση των κεφαλαίων έως την είσπραξη των τιμολογίων.

Σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing)

Με το ν. 1665/4.12.86 εισάγεται και στη χώρα μας ένας θεσμός πιστωτικού χαρακτήρα, που μπορεί να εφαρμοστεί και στη γεωργία, το Leasing.

Ο θεσμός του Leasing μπορεί να θεωρηθεί ένας νέος τρόπος χρηματοδότησης και του γεωργικού τομέα.

Ο νόμος που εισάγει αυτό το νέο πιστωτικό εργαλείο επιγράφεται ως «Σύμβαση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης». Είναι ο επικρατέστερος όρος που χρησιμοποιήθηκε στην Ελλάδα και φυσικά αποδίδει την έννοια του Leasing με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Τι είναι όμως σύμβαση Leasing ή χρηματοδοτική μίσθωσης;

Στη διεθνή ορολογία δεν υπάρχει ενιαίος ορισμός, γιατί κάθε χώρα χρησιμοποιεί το σύστημα με διαφορετικό τρόπο. Πάντως, για να υπάρχει σύμβαση Leasing πρέπει να συμβαίνουν οι εξής προϋποθέσεις:

α. Ο Μισθωτής (Lessee) δηλαδή το πρόσωπο που επιθυμεί καταρχήν να χρησιμοποιήσει και στη συνέχεια να αποκτήσει την κυριότητα μηχανολογικού εξοπλισμού.

β. Η εταιρεία Leasing (Lessor) η οποία διαθέτει το κεφαλαίο και αγοράζει το μηχανολογικό εξοπλισμό, που στη συνέχεια εκμισθώνει στο χρήστη, με τη συμφωνία ο τελευταίος να το αγοράσει μετά από ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

Η σύμβαση Leasing δεν θα υποκαταστήσει φυσικά τους παραδοσιακούς τρόπους χρηματοδότησης, αλλά θα συμπληρώσει την πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων. Διαφέρει από την πώληση με δόσεις, γιατί μέσα στη σύμβαση Leasing αναφέρεται το δικαίωμα του μισθωτή να αγοράσει τον μηχανολογικό εξοπλισμό μέσα σε ένα συμφωνημένο χρονικό διάστημα ή και νωρίτερα. Πότε όμως εφαρμόζεται το Leasing;

Κυρίως στις περιπτώσεις που ο μισθωτής έχει ανάγκη να αγοράσει μηχανολογικό εξοπλισμό είτε είναι σε αδυναμία να χρησιμοποιήσει δανειακά κεφαλαία είτε δε θέλει να επιβαρύνει το παθητικό του με ξένα κεφάλαια. Εάν υπάρχουν λοιπόν αυτές οι περιπτώσεις, τότε αυτός που επιθυμεί το συγκεκριμένο μηχανολογικό εξοπλισμό (χρήστης ή μισθωτής ή Lessee) προβαίνει στην επιλογή των μηχανημάτων και τα υποδεικνύει στην εταιρεία. Η εταιρεία με τη σειρά της αφού προβεί στην αγορά, ενοικιάζει το μηχανολογικό εξοπλισμό στο χρήστη. Η κυριότητα του μισθίου - εξοπλισμού παραμένει στον εκμισθωτή - εταιρεία Leasing, ενώ τη νομή (χρήση) κατέχει ο μισθωτής - χρήστης.

Η διαφορά του Leasing από τις άλλες μισθωτικές συμβάσεις είναι το δικαίωμα του μισθωτή - χρήστη να αγοράζει το μηχανολογικό εξοπλισμό από την εταιρεία LEASING κατά τη λήξη της σύμβασης ή και πριν εφόσον το επιθυμεί.

Τι προβλέπει ο νόμος 1665

- Αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι μόνο κινητά πράγματα. Δηλαδή ο ίδιος ο νόμος αποκλείει τις περιπτώσεις κτιριακών εγκαταστάσεων, οικοπέδων ή αγροτικής γης.

- Οι εταιρείες Leasing έχουν αποκλειστικό αντικείμενο τη χρηματοδοτική μίσθωση και είναι ανώνυμες εταιρίες με ειδική άδεια της Τράπεζας Ελλάδος

- Είναι δυνατό οι υφιστάμενες ανώνυμες εταιρίες να μετατραπούν σε εταιρίες Leasing και ακόμη αλλοδαπές εταιρίες Leasing να εγκατασταθούν στη χώρα μας.

- Οι εταιρίες Leasing μπορούν επίσης, να αγοράσουν μηχανολογικό εξοπλισμό από τον χρήστη και στη συνέχεια αυτή η αγορά τους να αποτελέσει αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης.

- Το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο για την ίδρυση μιας εταιρίας Leasing δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το κεφάλαιο που απαιτείται για την ίδρυση μιας τράπεζας. Δηλαδή με τα σημερινά δεδομένα, απαιτείται καταβεβλημένο κεφαλαίο 2 δισ. Δραχμών. Εξαιρέση αποτελούν οι εταιρείες Leasing που είναι θυγατρικές τραπεζών, όμως σ' αυτές τις περιπτώσεις απαιτείται 1 δισ. Δρχ.

- Η διάρκεια του Leasing δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών ετών. Στην περίπτωση που συμφωνηθεί μικρότερος χρόνος, τότε ισχύει για τρία έτη.

- Η εταιρεία Leasing είναι υποχρεωμένη να συμφωνήσει στην παροχή δικαιώματος αγοράς του πράγματος από τον μισθωτή - χρήστη ή να ανανεώσει τη μίσθωση. Το δικαίωμα αγοράς, πριν τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης, αφήνεται στην ευχέρεια των συμβαλλομένων, δηλαδή είναι θέμα ενδοτικού δικαίου.

- Το μίσθωμα καθώς και το τίμημα αγοράς, μπορούν να καθοριστούν σε δραχμές ή με τη χρήση διαφόρων ρητρών. Η ρήτρα συναλλάγματος επιτρέπεται από το νόμο μόνο στην περίπτωση που η εταιρεία Leasing έχει υποχρεώσεις σε συνάλλαγμα για τη συγκεκριμένη συναλλαγή.

- Ο μισθωτής - χρήστης είναι υποχρεωμένος να έχει ασφαλισμένο το αντικείμενο του Leasing για όσο χρόνο διαρκεί η χρηματοδοτική μίσθωση.

Εννοείται ότι τα ασφάλιστρα αναγνωρίζονται ως λειτουργικές δαπάνες για το χρήστη.

- Οι αποσβέσεις θεωρούνται ως δαπάνες της εταιρείας Leasing και είναι ισόποσες με όσες θα είχε δικαίωμα να κάνει ο μισθωτής, εάν είχε την κυριότητα των πραγμάτων.

- Υπάρχουν φορολογικές απαλλαγές από διάφορα τέλη και φόρος για τη σύσταση των εταιρειών, των μισθώσεων, αγοράς εξοπλισμού κ.λπ. Επίσης προβλέπονται μειωμένα τέλη για συμβολαιογραφικά έγγραφα και σύσταση ή εξάλειψη εμπράγματων ασφαλειών.

- Σε περίπτωση πτώχευσης του μισθωτή - χρήστη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης λύεται και ο εκμισθωτής δηλαδή η εταιρεία Leasing, επειδή έχει το δικαίωμα κυριότητας των κινητών πραγμάτων (που αποτελούν άλλωστε αντικείμενο της σύμβασης) αναλαμβάνει πίσω τα πράγματα.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του Leasing έναντι του δανεισμού

α. Πλεονεκτήματα

1. Με το Leasing καλύπτεται το 100% της αξίας του εξοπλισμού ενώ με το δανεισμό το 60-70%
2. Δεν χρειάζονται εμπράγματα εξασφαλίσεις στο Leasing, ενώ στο δανεισμό είναι προϋπόθεση.
3. Στο Leasing υπάρχουν φορολογικά κίνητρα, γιατί το σύνολο του μισθώματος αποτελεί δαπάνη, που φορολογικά αναγνωρίζεται, ενώ στο δανεισμό εκπίπτονται σταδιακά οι αναγνωρισμένες αποσβέσεις.
4. Με το Leasing, δεν επηρεάζεται η πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων. Βέβαια, αυτό δεν είναι απόλυτο. Γιατί η πιστοληπτική ικανότητα, στην πραγματικότητα, επηρεάζεται από τις υποχρεώσεις των μελλοντικών μισθωμάτων.

β. Μειονεκτήματα

Επειδή ο εκμισθωτής δηλαδή η εταιρεία Leasing, αναλαμβάνει μεγαλύτερο κίνδυνο, επιβαρύνει το μισθωτή με υψηλότερο επιτόκιο από αυτό

που θα επιβαρύνονταν από τον αντίστοιχο δανεισμό. Παραδείγματος χάρη, σε περίπτωση πτώχευσης ο δανειστής μεν έχει δικαίωμα χρηματικής απαίτησης, ενώ ο Lessor θα αφαιρέσει τον εξοπλισμό ως ιδιοκτήτης.

δ. Συμπεράσματα για τους νέους συμπληρωματικούς θεσμούς της αγροτικής πίστης.

Αγροτική πίστη δεν είναι μόνο τα δάνεια, η εξασφάλισή τους και η ρευστοποίησή τους. Είναι επίσης το Leasing, Factoring κ.λπ. Στη χώρα μας έχουν γίνει πολύ λίγα γι' αυτούς τους συμπληρωματικούς θεσμούς. Και στις χώρες όμως που έχουν δοκιμασθεί για μερικές δεκαετίες τα αποτελέσματά τους, σαν συμπλήρωμα της αγροτικής πίστης, ήταν πενιχρά. Όμως, η διεθνοποίηση του τραπεζικού συστήματος και γενικότερα το deregulation, που προωθείται σε παγκόσμιο επίπεδο, θα πρέπει να βρει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έτοιμο. Οι Ελληνικές τράπεζες ετοιμάζονται για την εισαγωγή αυτών των θεσμών στους κόλπους τους, όπως επίσης και ξένες τράπεζες πρόκειται να ασχοληθούν με αυτούς τους θεσμούς σε διάφορους τομείς της οικονομίας.

Κεφάλαιο 4ο

ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΓΑΛΛΙΑ

Ως τράπεζες ορίζονται οι επιχειρήσεις ή τα ιδρύματα, που συστηματικά λαμβάνουν από το κοινό κεφάλαιο με μορφή καταθέσεων, το οποίο εν συνεχεία χρησιμοποιούν για λογαριασμό τους είτε ως προεξοφλήσεις ή για πίστη ή για χρηματικές συναλλαγές.

Οι Τράπεζες, διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες σύμφωνα με νόμο της εθνικοποίησης του 1945:

- Τράπεζες καταθέσεων
- Τράπεζες με συμμετοχή σε επιχειρήσεις
- Τράπεζες μεσομακροπρόθεσμης πίστης

Αυτές οι τρεις κατηγορίες αποτελούν τις επίσημες τράπεζες, σε αντίθεση με κείνους τους φορείς που ασκούν μεν τραπεζικές εργασίες αλλά δεν δέχονται καταθέσεις από το κοινό ονομάζονται Χρηματοδοτικά Ιδρύματα (Etablissement financier) και υπόκεινται εν μέρη στον τραπεζικό νόμο και εν μέρη σε άλλους νόμους.

Τράπεζες με ειδικό νομικό καθεστώς θεωρούνται:

- banques populaires
- Τα ταμεία της Credit agricole
- Τα ταμεία της Credit Mutuel

Περιγραφή του συστήματος

Η Επιτροπή Ελέγχου Τραπεζών (Commission de Controle des Banques) είναι αρμόδια για την εποπτεία και εφαρμογή των κανονισμών, που αφορούν τις τράπεζες στη Γαλλία και στα υπερπόντια διαμερίσματά της.

Η Επιτροπή ιδρύθηκε το 1941 και έχει πέντε μέλη της: το Διοικητή της Τράπεζας της Γαλλίας ως πρόεδρο, το Διευθυντή του οικονομικού τομέα του Συμβουλίου του κράτους, το Διευθυντή του κεντρικού Ταμείου του Υπουργείου Οικονομικών, έναν αντιπρόσωπο των τραπεζών, εκλεγόμενο από την Ένωση Γαλλικών Τραπεζών και έναν αντιπρόσωπο των

τραπεζοϋπαλλήλων εκλεγόμενο από την Ομοσπονδία τους. Το υπαλληλικό προσωπικό της Επιτροπής είναι αποσπασμένο από την τράπεζα της Γαλλίας. Η Επιτροπή δεν αποτελεί υπηρεσία της Τράπεζας της Γαλλίας, αλλά κρατική υπηρεσία (Service de l' Etat)

Αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι:

- Θεσμοθέτηση κανόνων λειτουργίας των Τραπεζών
- Έλεγχος της εφαρμογής των κανόνων και της νομοθεσίας.
- Επιβολή κυρώσεων στις περιπτώσεως παραβάσεων των κανόνων από τις Τράπεζες.

Οι δαπάνες της Επιτροπής καλύπτονται από ειδική προμήθεια, που επιβάλλεται στον τραπεζικό κλάδο.

Οι αιτήσεις έκδοσης άδειας λειτουργίας τράπεζας προωθούνται στο Εθνικό Συμβούλιο Πίστης μέσω της Ένωσης Γαλλικών Τραπεζών Με την αίτηση θα πρέπει να προσδιορίζεται και η κατηγορία της υπό ίδρυση τράπεζας. Πριν την έναρξη των εργασιών η Τράπεζα εγγράφεται σε ειδικό Μητρώο Τραπεζών, τηρούμενο από το Εθνικό Συμβούλιο Πίστης.

Έλεγχοι

Η Τράπεζα της Γαλλίας επιτρέπει αρκετό μεγάλο αριθμό ελέγχων στην Επιτροπή. Οι έλεγχοι αυτοί είναι τακτικοί αλλά και αιφνιδιαστικοί. Σημαντικό στοιχείο των ελέγχων αποτελεί και η συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου της ελεγχόμενης τράπεζας και η συνυπογραφή στις εκθέσεις ελέγχου.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας:

α. Νομικός τύπος

Εταιρίες πολλών τύπων όπως Περιορισμένης Ευθύνης, Ανώνυμη με σταθερό κεφάλαιο κ.λπ. Απαγορεύεται η λειτουργία τράπεζας με έναν μόνο μέτοχο.

Β. Ελάχιστο κεφάλαιο.

Εξαρτάται σε ποιά κατηγορία τράπεζας ανήκει, η είδους εταιρεία είναι, πόσα υποκαταστήματα διαθέτει κ.λπ. Αυτό το ελάχιστο κεφάλαιο σύμφωνα με το διάταγμα της 13ης Νοεμβρίου 1978, κυμαίνονταν από 7,5 μέχρι 60 εκατομμύρια φράγκα.

Γ. Προσόντα Διοικήσεις

Φαινομενικά δεν απαιτούνταν συγκεκριμένα προσόντα για την ανάληψη διοίκησης μιας Τράπεζας. Ο νόμος αποκλείει άτομα που έχουν υποπέσει σε ορισμένα ποινικά αδικήματα, όπως π.χ. κλοπή κλπ. ή πτώχευση ή δεν είναι Γάλλοι υπήκοοι.

Νομισματικό καθεστώς.

Το Εθνικό Συμβούλιο Πίστης (Conceil National de Credit) με έτος ίδρυσης το 1945, διαμορφώνει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Γαλλίας. Ο προεδρεύων του Εθνικού συμβουλίου Πίστης είναι συνήθως και Διοικητής της Τράπεζας της Γαλλίας.

Η Κεντρική Τράπεζα έχει τεράστιες νομικές δυνατότητες, όταν ενεργεί εν ονόματι του Εθνικού Συμβουλίου Πίστης (C.N.C.). Η Νομισματική πολιτική που ασκείται έχει ως αντικείμενο τη ρευστότητα της οικονομίας μέσω των πιστωτικών ελέγχων. Εκείνο το οποίο κυρίως ζητείται επίσης από τις Τράπεζες είναι να καταθέτουν ένα ποσοστό των κεφαλαίων τους στην Τράπεζα της Γαλλίας.

ΒΕΛΓΙΟ

Σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας (άρθρο 1 του τραπεζικού νόμου 1935) όλα τα ιδρύματα, που κατ' εξακολούθηση δέχονται καταθέσεις όψεως ή προθεσμίας για διαστήματα τουλάχιστον 2 ετών, με σκοπό τη διάθεση αυτών των καταθέσεων για άσκηση πίστης ή επενδύσεων, υπόκειται στο βελγικό τραπεζικό νόμο. Εξαιρούνται από τον παραπάνω νόμο τα δημόσια χρηματοδοτικά ιδρύματα, όπως η Εθνική Τράπεζα του Βελγίου, το Ταμείο προεξοφλήσεων και εγγυήσεων, το Γενικό Ταμείο Αποταμιεύσεων και Συντάξεων, η Εθνική Εταιρεία Βιομηχανικής Πίστης και μεταξύ πολλών άλλων, το Εθνικό Ινστιτούτο Αγροτικής Πίστης.

Όλα αυτά τα ιδρύματα υπόκειται σε άλλη νομοθεσία, όπως άλλωστε και τα ιδιωτικά αποταμιευτικά ιδρύματα (π.χ. υποθετικές επενδυτικές εταιρίες).

Περιγραφή του συστήματος

Τα ιδρύματα που υπόκειται στον τραπεζικό νόμο, πριν αρχίσουν τις δραστηριότητές τους, είναι υποχρεωμένα να εγγράφονται από την Τραπεζική επιτροπή (Commission Bancaire) στον κατάλογό της τον οποίο εκδίδει κάθε χρόνο στο Moniteur Belge. Φυσικά, η εγγραφή πραγματοποιείται μόνο, εφόσον ικανοποιούνται όλα τα απαραίτητα κριτήρια για την ίδρυση ενός τραπεζικού ιδρύματος. Είναι επόμενο λοιπόν, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει δικαίωμα αποδοχής ή απόρριψης ενός ιδρύματος. Προβλέπεται φυσικά, το δικαίωμα προσφυγής στο υπουργό Οικονομικών.

Χαρακτηριστικό του Βελγικού τραπεζικού συστήματος είναι το δικαίωμα του Υπουργού Οικονομικών, να εισηγείται στο στέμμα το διορισμό κυβερνητικού εκπροσώπου στις τέσσερις μεγαλύτερες τράπεζες (σε όρους συνολικού ενεργητικού). Καθήκοντα του εκπροσώπου είναι η συμμετοχή του στο Δ.Σ. της τράπεζας και υπενθύμιση της κυβερνητικής πολιτικής και γενικότερα του δημοσίου συμφέροντος.

Έλεγχοι

Η πλέον πρόσφατη νομοθεσία για τον τραπεζικό έλεγχο είναι του 1980. Σύμφωνα λοιπόν με αυτήν, η Επιτροπή διορίζει έναν ή περισσότερους ελεγκτές για περίοδο τριών ετών με δικαίωμα ανάκλησης. Η μισθοδοσία των ελεγκτών γίνεται από την Επιτροπή. Με τον ίδιο νόμο του 1980, η Επιτροπή υποχρεούται να πληροφορεί τον υπουργό οικονομικών, αν πιστεύει ότι κάποια τράπεζα φοροδιαφεύγει.

Κάθε τράπεζα υπόκειται στον έλεγχο της Επιτροπής, η οποία δικαιούται να λαμβάνει γνώση κάθε εγγράφου, για να διαπιστώνει τη νομιμότητα των πράξεών της και την ακρίβεια των δημοσιευμένων ισολογισμών και καταστάσεων της. Επίσης η Επιτροπή μπορεί να εξουσιοδοτεί την Κεντρική Τράπεζα του Βελγίου για να διενεργεί κάθε έλεγχο για λογαριασμό της.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας

α. Νομικός τύπος

Μια τράπεζα πρέπει να έχει τη μορφή της Ανώνυμης εταιρίας. Απαγορεύεται η ίδρυση τράπεζας από ένα άτομο.

β. Ελάχιστο κεφάλαιο

Οριστικά καταβεβλημένο τουλάχιστον 50 εκατομμύρια βελγικά φράγκα.

γ. Προϋπόθεση α διοίκησης

Πρόσωπα καλής φήμης και ικανά. Αποκλείονται από τη διοίκηση της τράπεζας πρόσωπα τα οποία έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση ή έχουν καταδικαστεί σε φυλάκιση 3 τριών μηνών και πάνω.

Νομισματικό καθεστώς

Το κύριο όργανο για την εφαρμογή της Νομισματικής πολιτικής είναι η Εθνική Τράπεζα του Βιβλίου (Κεντρική Τράπεζα). Παίζει σημαντικό ρόλο στο νομισματοπιστωτικό έλεγχο και έμμεσα επηρεάζει το επίπεδο των επιτοκίων.

Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Σύμφωνα με τον τραπεζικό νόμο του 1961 πιστωτικός οργανισμός θεωρείται η επιχείρηση που ενεργεί τραπεζικές συναλλαγές και έχει ιδρυθεί και οργανωθεί γι' αυτό τον σκοπό. Ειδική νομοθεσία προβλέπει ποιές θεωρούνται τραπεζικές συναλλαγές και συντάσσεται γι' αυτό ο κατάλογος. Ο Ομοσπονδιακός Υπουργός Οικονομικών μπορεί να μεταβάλλει τον κατάλογο ύστερα από εισήγηση της Deutsche Bundesbank η οποία όμως εξαιρείται ως Κεντρική Τράπεζα από την τραπεζική νομοθεσία. Η εξαίρεση περιλαμβάνει επίσης το Γερμανικό Ομόσπονδο Ταχυδρομικό Ταμειστήριο της kreditsanstalt für Wiederaufbau, διάφορες ιδιωτικές και δημόσιες ασφαλιστικές επιχειρήσεις κ.λπ.

Σε περιπτώσεις αμφιβολίας το Ομόσπονδο Εποπτικό Τραπεζικό Γραφείο (FBSO) αποφαινεται για το αν μια επιχείρηση θεωρείται τράπεζα ή όχι. Το FBSO είναι επιφορτισμένο με τον έλεγχο και την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως προβλέπει η νομοθεσία του 1961 και οι μετέπειτα αναθεωρήσεις ειδικότερα του Μαρτίου 1976. Αποτελεί ανεξάρτητη

ομόσπονδη επιβλέπουσα αρχή με πρόεδρο που διορίζεται από την Ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Περιγραφή του συστήματος

Η Εποπτεία του τραπεζικού συστήματος ανήκει στο FBSO σε συνεργασία με την deutsche Bundesbank. Όμως είναι δυνατό, κάποιο πιστωτικό ίδρυμα να ελέγχεται και από άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες, χωρίς αυτό να συνεπάγεται απαλλαγή από την εποπτεία του FBSO. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που προτίθεται να ιδρύσει μια τράπεζα θα πρέπει να έχει τη γραπτή άδεια του FBSO. Η άδεια συνήθως, δίνεται με τις προϋποθέσεις, που προβλέπονται στον τραπεζικό νόμο. Άρνηση άδειας είναι δυνατή στην περίπτωση που δεν τηρείται η αρχή των τεσσάρων ματιών «four eyes principles» δηλαδή τουλάχιστον δύο πλήρως απασχολούμενων Διευθυντών. Αποκλείεται με άλλα λόγια η ίδρυση Τράπεζας από έναν μόνο ιδιοκτήτη. Άλλοι λόγοι άρνησης άδειας είναι όταν δεν εξασφαλίζονται επαρκή κεφαλαία ή όταν τα προσόντα των προσληφθέντων διευθυντών δεν είναι ικανοποιητικά.

Το κόστος λειτουργίας του FBSO καλύπτεται κατά 90% από τον τραπεζικό κλάδο και το υπόλοιπο από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό. Υπάρχει δυνατότητα χωρίς όμως να έχει εφαρμοστεί από το 1976, το FBSO να ρυθμίζει διοικητικά τους όρους δανεισμού, δηλαδή τα επιτόκια χορηγήσεων και καταθέσεων, τις προμήθειες κλπ.

Έλεγχοι

Οι Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν τους ισολογισμούς τους, συνοδευόμενους από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, στο FBSO και στην Deutsche Bundesbank. Επιπλέον πρέπει να δημοσιεύσουν τα στοιχεία που απαιτεί ο κανονισμός του υπουργείου Δικαιοσύνης, ο σχετικός με

τις εμπορικές εταιρίες. Ο τύπος και το περιεχόμενο των μηνιαίων λογιστικών καταστάσεων που πρέπει να δημοσιεύονται, έχει καθοριστεί από την Deutsche Bundesbank. Ο διορισμός Εσωτερικού ελεγκτή γίνεται από το ίδιο ^{ΤΟ} πιστωτικό ίδρυμα με την υποχρέωση να γνωστοποιηθεί στο FBSO ^{ένώ} μήνα και το τελευταίο έχει δικαίωμα, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός του ελέγχου να ^{ζητήσει} αλλαγή ελεγκτή.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας

α. Νομικός Τύπος

Η Δημόσια Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (Aktiengesellschaft -AG) η ιδιωτική ΕΠΕ (GmbH) η Ετερόρρυθμος Εταιρία με μετοχές (KGaA) κ.λπ.

Είναι δυνατή η αλλαγή της νομικής μορφής ενός τραπεζικού ιδρύματος, με την προϋπόθεση της άμεσης ανακοίνωσης στο FBSO και την Deutsche Bundesbank.

β. Ελάχιστο κεφάλαιο

Ο νόμος δίνει το δικαίωμα στο FBSO να αρνείται την έκδοση άδειας σε περίπτωση μη επάρκειας κεφαλαίων. Δεν καθορίζεται όμως το ύψος των επαρκών κεφαλαίων. Απλούστατα, αφήνεται, στην κρίση των ειδικών του FBSO. Τα πιστωτικά ιδρύματα όμως, είναι υποχρεωμένα να ανακοινώσουν αμέσως στο FBSO και στην Deutsche Bundesbank ενδεχόμενη μείωση των ιδίων κεφαλαίων τους, κατά 25% λόγω ζημίας.

γ. Προσόντα Διοίκησης

Κάθε πρόσωπο που αναλαμβάνει τη Διοίκηση ή την ιδιοκτησία πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να έχει τα ανάλογα προσόντα, δηλαδή τριετή

εμπειρία σε διευθυντική θέση γερμανικού πιστωτικού ιδρύματος αναλόγου μεγέθους. Τόσο τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και οι ίδιοι οι διοριζόμενοι είναι υποχρεωμένοι από τον τραπεζικό νόμο να ανακοινώσουν το διορισμό των διευθυντών στο FBSO.

Νομισματικό καθεστώς

Η Deutsche Bundesbank είναι το αρμόδιο όργανο της χώρας για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής. Το πρώτιστο καθήκον της Bundesbank, της Κεντρικής, είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του Μάρκου. Μέτρα, που να αφορούν όρια ή επεκτάσεις πιστώσεων ή διοικητικό καθορισμό επιτοκίων, δεν λαμβάνονται. Η Bundesbank παρεμβαίνει στην αγορά ρυθμίζοντας τη ρευστότητα της οικονομίας.

ΙΤΑΛΙΑ

Η Τραπεζική Νομοθεσία του 1936 ορίζει ότι η αποδοχή καταθέσεων από το κοινό και η χορήγηση πιστώσεων γίνεται μόνο από επιχειρήσεις που έχουν ειδική άδεια. Σαν τέτοιες θεωρούνται οι Δημόσιες Τράπεζες, οι Τράπεζες Εθνικού ενδιαφέροντος, τα ταμειυτήρια κ.λπ. Πρέπει να σημειωθεί από την αρχή ότι στην Ιταλία η διάκριση μεταξύ βραχυπρόθεσμων και μεσομακροπρόθεσμων καταθέσεων είναι σημαντική. Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα υπόκεινται στον έλεγχο και την εποπτεία της Τράπεζας Ιταλίας (Banca d' Italia).

Περιγραφή συστήματος

Η νομοθεσία του 1979 δίνει το δικαίωμα στην Τράπεζα της Ιταλίας να ασκεί εποπτεία προκειμένου να εξασφαλισθούν οι καταθέσεις και οι πιστωτικές δραστηριότητες. Αρμόδιος για το διορισμό ελεγκτών είναι ο Διοικητής της Τράπεζας Ιταλίας, ο οποίος ενεργεί σύμφωνα με οδηγίες της Διυπουργικής Επιτροπής Πιστώσεων - Αποταμιεύσεων (CIRC)

Η Τράπεζα της Ιταλίας ιδρύθηκε το 1893 και από το 1926 της απονεμήθηκε το εκδοτικό δικαίωμα.

Το Δ.Σ. της Τράπεζας αποτελείται από τον Διοικητή και 13 εκλεγμένους Συμβούλους

Η Κεντρική Τράπεζα της Ιταλίας:

- α. Είναι η τράπεζα του δημοσίου
- β. Έχει το εκδοτικό δικαίωμα
- γ. Εποπτεύει το τραπεζικό σύστημα.
- δ. Ασκεί τη νομισματική πολιτική
- ε. Ρυθμίζει την κεφαλαιαγορά
- στ. Χειρίζεται την αγορά του συναλλάγματος.

Η άδεια λειτουργίας για Εμπορική Τράπεζα χορηγείται από την Τράπεζα Ιταλίας. Όμως, για τις τράπεζες του δημοσίου και εθνικού ενδιαφέροντος αρμόδιος είναι ο υπουργός Οικονομικών, ο οποίος - ύστερα από διαβουλεύσεις με την υπουργική επιτροπή αποταμιεύσεων - εκδίδει ιδρυτικές αποφάσεις που έχουν ισχύ άδειας λειτουργίας.

Στην Τράπεζα Ιταλίας τηρείται μητρώο όλων των Τραπεζών, στο οποίο καταχωρούνται όλες οι πρόσφατες πληροφορίες, που έχουν σχέση με την επωνυμία, τη νομική μορφή, το κεφάλαιο και αποθεματικό, τους ισολογισμούς, καθώς και τις έδρες των κεντρικών και των υποκαταστημάτων.

Από το 1966 εφαρμόζεται το κριτήριο οικονομικής ανάγκης για την έκδοση άδειας λειτουργίας με την έννοια ότι ακόμη κι αν υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για την ίδρυση μιας Τράπεζας, η Κεντρική Τράπεζα μπορεί ν'

αρνηθεί την άδεια, επικαλούμενη το κριτήριο της οικονομικής ανάγκης. Αυτό είναι προσωρινό μέτρο και δεν εφαρμόστηκε για υποκαταστήματα ξένων τραπεζών που θέλουν να λειτουργήσουν στην Ιταλία.

Έλεγχοι

Η Τράπεζα Ιταλίας διαθέτει σημαντικές ελεγκτικές δυνατότητες που καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες των τραπεζών. Έχει επίσης, δικαίωμα να ανακαλεί την άδεια λειτουργίας ύστερα από σύμφωνη γνώμη του υπουργού Οικονομικών. Οι έλεγχοι διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- α. Γενικοί
- β. Τομεακοί
- γ. Περιφερειακοί

Η συχνότητα ελέγχου αφήνεται στη διακρατική ευχέρεια της Τράπεζας Ιταλίας. Συνήθως, γενικός έλεγχος γίνεται κάθε 4 ή 5 χρόνια.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας - Νομικός τύπος

Οι Εμπορικές Τράπεζες της Ιταλίας διακρίνονται σε τράπεζες δημοσίου ενδιαφέροντος, εθνικού ενδιαφέροντος και λοιπές εμπορικές. Οι Τράπεζες δημοσίου ενδιαφέροντος καλύπτονται από το Δημόσιο Εμπορικό Δίκαιο, οι τράπεζες Εθνικού ενδιαφέροντος αναγνωρίζονται ως τέτοιες από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, ύστερα από πρόταση του υπουργού Οικονομικών. Οι λοιπές Εμπορικές Τράπεζες πρέπει να έχουν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας. Πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι, υπάρχουν οι ατομικές τράπεζες, οι οποίες προϋπήρχαν της τραπεζικής νομοθεσίας και συνεχίζουν μέχρι σήμερα να λειτουργούν.

Ελάχιστο κεφάλαιο

Η νομοθεσία εξουσιοδοτεί την Τράπεζα της Ιταλίας να καθορίζει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση το ελάχιστο κεφάλαιο.

Προσόντα Διοίκησης

Δεν προβλέπονται ελάχιστα προσόντα, εκτός από το αξιοσέβαστο και ηθικό χαρακτήρα των διοικητών.

Η Τράπεζα της Ιταλίας ζητάει από τους διοικητές και τα μέλη του Δ.Σ. των Τραπεζών να συμπληρώνουν ένα ειδικό έντυπο που κατατίθεται σε αρμόδιο τμήμα της.

Νομισματικό καθεστώς

Υπεύθυνο όργανο για την οικονομική πολιτική της Ιταλίας είναι η Διυπουργική Επιτροπή για τον Οικονομικό προγραμματισμό (Comitato Interministeriale per la Programmazione Economica). Όμως, για τις νομισματικές πιστωτικές και συναλλακτικές πολιτικές αρμόδιο Όργανο είναι άλλη Διυπουργική Επιτροπή (CIRC), η οποία υπάγεται στην προηγούμενη. Η Τράπεζα Ιταλίας είναι το εκτελεστικό όργανο της CIRC χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο ρόλος της είναι δευτερεύων, αφού ο η ίδια είναι ο εισηγητής των μέτρων.

Σπάνια εφαρμόστηκε το μέτρο των ορίων πιστώσεων για τον έλεγχο της ρευστότητας της οικονομίας. Πιο συχνά εφαρμόζεται η τεχνική των υποχρεωτικών αγορών ομολογίων του Δημοσίου. Μερικές φορές οι τράπεζες υποχρεώθηκαν να επενδύσουν το 6,5% των καταθέσεών τους σε ομόλογο αγροτικής γης και κατασκευαστικών εταιρειών.

ΔΑΝΙΑ

Το τραπεζικό σύστημα της χώρας αυτής διακρίνει τις τράπεζες σε δύο κατηγορίες: τις εμπορικές και τις αποταμιευτικές. Η νομοθεσία του 1974 επιτρέπει σ' αυτές τις δύο κατηγορίες να διενεργούν τραπεζικές εργασίες στις οποίες περιλαμβάνονται η συναλλαγή χρήματος και χρεογράφων, οι μηχανισμοί πίστης, καθώς και οι συναφείς υπηρεσίες. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι υποθήκες τράπεζες δεν περιλαμβάνονται στο τραπεζικό σύστημα και ούτε ρυθμίζονται από τη νομοθεσία του 1974, αλλά από άλλο νόμο.

Περιγραφή του συστήματος

Για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των Εμπορικών και Αποταμιευτικών Τραπεζών υπεύθυνο όργανο είναι η Tilsynet (υπηρεσία δημοσίου χαρακτήρα στελεχωμένη από δημόσιους υπαλλήλους). Ιδρύθηκε το 1880 αρχικά, για τον έλεγχο των Αποταμιευτικών Τραπεζών, αλλά το 1920 η ευθύνη της επεκτάθηκε και στις Εμπορικές. Η Tilsynet εποπτεύεται από το υπουργείο Βιομηχανίας όπου και υποβάλλει την ετήσια έκθεσή της. Τα έξοδα της καλύπτονται από εισφορές των Αποταμιευτικών και Εμπορικών Τραπεζών ανάλογα με τις συνολικές χορηγήσεις και εγγυήσεις. Με νομοθεσία του 1980 ρυθμίζεται η έκδοση άδειας λειτουργίας Εμπορικής ή Αποταμιευτικής Τράπεζας. Η άδεια χορηγείται από την Tilsynet. Επιπρόσθετα, οι Εμπορικές Τράπεζες πρέπει να εγγραφούν το Ειδικό Μητρώο Εταιρειών όπου εξετάζεται η νομιμότητα της Εμπορικής Τράπεζας ως εταιρείας, ενώ οι Αποταμιευτικές Τράπεζες εγγράφονται στο Τοπικό Εμπορικό Μητρώο. Και στις δύο περιπτώσεις το καταστατικό των υπό ίδρυση τραπεζών ελέγχεται από την Tilsynet, προκειμένου να διαπιστωθεί η εφαρμογή του τραπεζικού νόμου.

Η νομοθεσία προβλέπει την υποβολή λογιστικών στοιχείων των τραπεζών κατά τακτά διαστήματα στην Tilsynet.

Έλεγχοι

Η Tilsynet διεξάγει τακτικούς ελέγχους σε όλες τις τράπεζες και η νομοθεσία προβλέπει την απεριόριστη λήψη κάθε πληροφορίας, εφόσον κρίνεται αναγκαίο. Επίσης, ελέγχεται κάθε τρία χρόνια το χαρτοφυλάκιο των δανείων, με κριτήρια μάλλον ποιοτικά, παρά ποσοτικά.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας

Νομικός τύπος

Η Εμπορική Τράπεζα πρέπει να είναι εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Η Αποταμιευτική Τράπεζα πρέπει να έχει τη μορφή ανεξάρτητου ιδρύματος. Απαγορεύεται η ίδρυση τράπεζας από ένα άτομο.

Ελάχιστο κεφάλαιο

Το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής Τράπεζας πρέπει να είναι πέντε εκατομμύρια κορώνες. Οι μετοχές εξοφλούνται ολοσχερώς και έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου. Για τις Αποταμιευτικές Τράπεζες το ολοσχερώς εξοφλημένο κεφάλαιο εγγύησης είναι επίσης, πέντε εκατομμύρια κορώνες. Παράλληλα όμως πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον 50 εγγυητές με άμεση καταβολή 1000 κορωνών από τον καθένα.

Προσόντα Διοίκησης

Η εκλογή, ο διορισμός ή συνταξιοδότηση των διοικητών, ελεγκτών και των μελών διοικητικών συμβουλίων ανακοινώνονται στην Tilsynet..

Ο υπουργός Βιομηχανίας έχει δικαίωμα, ύστερα από υποδείξεις της Tilsynet να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας της τράπεζας εφόσον κάποιος

από τα μέλη της διοίκησης έχει ανεπαρκή εμπειρία, είναι ένοχος σοβαρού αδικήματος κ.λ.π.

Νομισματικό καθεστώς

Ο υπουργός Οικονομικών έχει το δικαίωμα, σύμφωνα με το νόμο 543 του 1973, να εφαρμόζει κανονισμούς για ανώτατα όρια δανείων, για υποχρεωτικές καταθέσεις και επιλογές στην άσκηση της πίστης ύστερα από υπόδειξη της κεντρικής Τράπεζας. Η άσκηση αυτού του δικαιώματος είναι σπάνια και γίνεται μόνο όταν αποτύχει η Κεντρική Τράπεζα με τα συνηθισμένα μέσα νομισματικής πολιτικής. Πεδίο εφαρμογής του ελεγκτικού δικαιώματος του είναι οι Εμπορικές, Αποταμιευτικές και Συνεταιριστικές Τράπεζες, όπως και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Σύμφωνα με την Ολλανδική Τραπεζική νομοθεσία ως τραπεζικά ιδρύματα ορίζονται εκείνα που δέχονται καταθέσεις οι οποίες μπορούν να αποσυρθούν σε λιγότερο από δύο χρόνια και χορηγούν πιστώσεις ή επενδύουν για δικούς τους λογαριασμούς.

Τα πιστωτικά ιδρύματα διακρίνονται 6 κατηγορίες.

- Τις τράπεζες γενικών συναλλαγών.
- Τις Συνεταιριστικές Τράπεζες
- Τα πιστωτικά ιδρύματα αξιόγραφων
- Τις Αποταμιευτικές Τράπεζες
- Τα κεντρικά πιστωτικά ιδρύματα π.χ. Rabobank
- Τις Υποθηκικές Τράπεζες

Εξαιρούνται από τη νομοθεσία η Τράπεζα Ολλανδίας (Nederlandsche Bank), το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, το *γίγος* κ.λπ.

Περιγραφή συστήματος

Η επίβλεψη και ο έλεγχος του τραπεζικού συστήματος έχει αναταθεί στη nederlandsche Bank (κεντρική Τράπεζα Ολλανδίας). Μερικές από τις ευθύνες της έχουν μεταφερθεί στην Ένωση Αποταμιευτικών Τραπεζών και στη Rabobank.

Για τη λειτουργία ενός Πιστωτικού Ιδρύματος απαιτείται άδεια την οποία υποχρεωτικώς παρέχει η δημόσια διοίκηση. Εφόσον έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που έχει ~~εφοδιστεί~~ με άδεια λειτουργίας υποχρεούται ν εγγραφεί στο μητρώο το οποίο διαιρείται στις κατηγορίες πιστωτικών ιδρυμάτων, που προαναφέρθηκαν.

Έλεγχοι

Η Τράπεζα Ολλανδίας έχει εξουσιοδοτηθεί να πληροφορείται για τα στοιχεία και τους λογαριασμούς ενός πιστωτικού ιδρύματος καθώς επίσης να επαληθεύει τη γνησιότητα των δημοσιευμένων καταστάσεων και ισολογισμών. Παράλληλα, όμως, περιορισμένα δικαιώματα ελέγχου έχουν η Rabobank και η Ένωση Αποταμιευτικών Τραπεζών για τα μέλη τους.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας

Νομικός τύπος

Μια τράπεζα πρέπει να έχει τη μορφή εταιρείας. Επιτρέπεται η λειτουργία πιστωτικού ιδρύματος από ένα φυσικό πρόσωπο μόνο προσωρινά και στην περίπτωση θανάτου του εταίρου. Μια Συνεταιριστική Τράπεζα πρέπει να έχει τη νομική μορφή της Συνεταιριστικής Εταιρείας.

Ελάχιστο κεφάλαιο

Ο υπουργός Οικονομικών είναι αρμόδιος για να αποφασίζει για το ύψος του ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου, προκειμένου να χορηγηθεί η άδεια λειτουργίας. Επίσης, προβλέπεται ότι σε περίπτωση μείωσης του κεφαλαίου ενός πιστωτικού ιδρύματος απαιτείται η έκδοση απόφασης της Κεντρικής Τράπεζας για τη σύμφωνη γνώμη της.

Προσόντα διοίκησης

Ο Νόμος προβλέπει ότι η καθημερινή διοίκηση της Τράπεζας πρέπει να ανατίθεται τουλάχιστον, σε δύο πρόσωπα. Επίσης, έχουν θεσμοθετηθεί και minimum προσόντα που πρέπει να διαθέτουν οι διοικούντες στα πιστωτικά ιδρύματα.

Νομισματικό καθεστώς

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Ολλανδίας είναι καθήκον της Κεντρικής Τράπεζας. Για το συντονισμό της κυβερνητικής πολιτικής με την πολιτική της Τράπεζας Ολλανδίας ο υπουργός Οικονομικών δικαιούται να εκδίδει κατευθυντήριες οδηγίες. Η *δύναμη* της Κεντρικής Τράπεζας ως ρυθμιστή της αξίας του ολλανδικού νομίσματος αντλείται από την τραπεζική νομοθεσία. Πριν από κάθε απόφαση, η Κεντρική Τράπεζα υποχρεούται να βρει συμβιβαστική λύση με τον κλάδο των τραπεζών. Μόνο σε περίπτωση αποτυχίας να επιτευχθεί συμφωνία, μπορεί η κεντρική Τράπεζα μονομερώς να εκδώσει κατευθυντήρια οδηγία. Όσον αφορά τα εργαλεία που εφαρμόζει η Τράπεζα Ολλανδίας έχουν σχέση περισσότερο με το γενικό επίπεδο πιστοδότησης της οικονομίας παρά με την άσκηση πίεσης για χρηματοδότηση ενός συγκεκριμένου τομέα.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Η σχετική νομοθεσία του 1981 ορίζει ότι πιστωτικά ιδρύματα είναι εκείνα που δέχονται καταθέσεις από το κοινό με σκοπό να το χρησιμοποιήσουν είτε για λογαριασμό τους, είτε για χορήγηση πιστώσεων, είτε για επενδύσεις.

Ο νόμος διακρίνει τρεις κατηγορίες πιστωτικές ιδρυμάτων:

- α. Τράπεζες (κυρίως Εμπορικές)
- β. Αγροτικές Αποταμιευτικές Τράπεζες
- γ. Μη τραπεζικά χρηματοδοτικά ιδρύματα

Περιγραφή συστήματος

Το Λουξεμβούργο δε διαθέτει κεντρική Τράπεζα λόγω της στενής σχέσης του με το Βέλγιο στη Βελγολουξεμβουργική οικονομική ένωση. Υπάρχει το Γραφείο του Τραπεζικού ελέγχου με Επίτροπο διοριζόμενο από τον υπουργό Οικονομικών, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την επίβλεψη των πιστωτικών ιδρυμάτων, των επενδυτικών οργανισμών και των ατόμων που ασκούν εργασίες συναλλάγματος και χρεογράφων. Το 1971 ιδρύθηκε το Συμβούλιο Τραπεζικού ελέγχου το οποίο αποτελείται από τον Επίτροπο ως πρόεδρο, τον πρόεδρο της Ένωσης Λουξεμβουργικών Τραπεζών και άλλα 6 μέλη διοριζόμενα από τον υπουργό οικονομικών. Το συμβούλιο αυτό αποτελεί κατά έναν τρόπο, συμβουλευτικό όργανο του επιτρόπου και λειτουργεί με υποεπιτροπές εξειδικευμένες σε τραπεζικά και πιστωτικά θέματα.

Για κάθε πιστωτικό ίδρυμα εγχώριο ή αλλοδαπό απαιτείται άδεια από τον υπουργό Μεσαίων Τάξεων, ύστερα από εισήγηση του Επιτρόπου. Η άδεια για τα λουξεμβουργιανά ή άλλα κράτη - μέλη είναι απεριόριστης διάρκειας. Για τα λοιπής καταγωγής πιστωτικά ιδρύματα ή άδεια χορηγείται για 2 έτη

που μπορεί να ανανεώνεται. Για πιστωτικά ιδρύματα χωρών με τις οποίες υπάρχει αβεβαιότητα στις άδειες χορηγείται άδεια απεριόριστης διάρκειας.

Οι Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να ανακοινώσουν στον Επίτροπο κάθε μήνα την οικονομική τους κατάσταση όπου εμφανίζονται ξεχωριστά οι προκαταβολές προς τους διευθύνοντες. Επίσης, υπάρχει υποχρέωση να ανακοινώνεται κάθε χορήγηση σε έναν και μοναδικό πελάτη που υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια λουξεμβουργιανά ή βελγικά φράγκα. Στην περίπτωση που τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος είναι λιγότερο από 500 εκατομμύρια φράγκα υπάρχει υποχρέωση ανακοίνωσης του δανεισμού σε έναν και μοναδικό πελάτη αν υπερβαίνει η χορήγηση το 10% αυτών των ιδίων κεφαλαίων

Έλεγχοι

Ο επίτροπος έχει δυνατότητες ελέγχου και πιστοποίησης της ακρίβειας των λογαριασμών και έχει δικαίωμα να λαμβάνει γνώση όλων των πληροφοριών που επιθυμεί. Ο τακτικός έλεγχος ενεργείται στο τέλος κάθε οικονομικού έτους όμως, αιφνιδιαστικοί έλεγχοι ενεργούνται όταν ο επίτροπος κρίνει απαραίτητη αυτή την ενέργεια.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργίας

Νομικός Τύπος

Οι συνήθεις τύποι για πιστωτικά ιδρύματα στο Λουξεμβούργο είναι η Ανώνυμη Εταιρεία, η Συνεταιριστική Εταιρεία ή Αγροτική Αποταμιευτική Εταιρεία.

Ελάχιστο Κεφάλαιο

Βασικός κανόνας για το ελάχιστο κεφάλαιο είναι η επάρκεια ενεργητικών στοιχείων για την κάλυψη των πιστωτών. Βέβαια, υπάρχουν οι συγκεκριμένες απαιτήσεις της νομοθεσίας, οι οποίες όμως, μεταβάλλονται. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για να λειτουργήσει μια Τράπεζα, απαιτείται κεφάλαιο τουλάχιστον 350 εκατ. Φράγκων από τα οποία τα 250 εκατ. Οριστικά καταβεβλημένο.

Προσόντα Διοίκησης

Απαιτούνται τουλάχιστον 2 άτομα με επαρκή εμπειρία και καλή φήμη προσημίου να δοθεί άδεια λειτουργίας.

Νομισματικό καθεστώς

Δεν υπάρχει αυτόνομη νομισματική πολιτική ή μάλλον τα περιθώρια για άσκηση οικονομικής πολιτικής στο Λουξεμβούργο είναι αρκετά περιορισμένο λόγω της προαναφερθείσας βελγο-λουξεμβουργιανής οικονομικής Ένωσης. Δεν υπάρχουν ούτε εφαρμόζονται νομισματικά αποθετικά, έλεγχοι δανεισμού, όριο πιστώσεων ή διοικητικοί καθορισμοί επιτοκίων.

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Ο Τραπεζικός Νόμος του 1979 διακρίνει δύο κατηγορίες ιδρυμάτων που δέχονται καταθέσεις:

- Τις αναγνωρισμένες τράπεζες
- Τους εξουσιοδοτημένους λήπτες καταθέσεων (licenced deposit takers).

Βέβαια, όπως στις περισσότερες χώρες, έτσι και στο Ηνωμένο

Βασίλειο η κεντρική Τράπεζα (Bank of England) Εξαιρείται από την τραπεζική νομοθεσία. Επίσης, εξαιρούνται οι Εθνικές Αποταμιευτικές Τράπεζες, οι πιστωτικές Ενώσεις, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και οι κατασκευαστικές εταιρίες (Building Societies).

Περιγραφή Συστήματος

Η Τράπεζα Αγγλίας είναι η επιβλέπουσα Δημόσια Αρχή τόσο των αναγνωρισμένων τραπεζών όσο και των άλλων αποδεκτών καταθέσεων. Η Τράπεζα Αγγλίας ιδρύθηκε το 1690 και εθνικοποιήθηκε το 1946. Διοικείται από το Συμβούλιο διορισμένο από το Στέμμα ύστερα από υπόδειξη του πρωθυπουργού.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία του 1979, υπεύθυνο όργανο για την αναγνώριση ή χορήγηση άδειας λειτουργίας για Τράπεζα ή άλλο τύπο πιστωτικού ιδρύματος είναι η Τράπεζα Αγγλίας η οποία χορηγεί άδειες αόριστης καθώς και μεταβατικής περιόδου. Η Τράπεζα μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση άδειας σε κάποιο πιστωτικό ίδρυμα αν δεν υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Παρέχεται όμως στο ίδρυμα αυτό το δικαίωμα να προσφύγει στον υπουργό Οικονομικών (Chancellor of the Exchequer).

Οι Τράπεζες στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι υποχρεωμένες να ανακοινώσουν στην Τράπεζα Αγγλίας τα δάνεια ή τις προκαταβολές που υπερβαίνουν το 3% των συνολικών τους χορηγήσεων. Η ίδια υποχρέωση υφίσταται για τις καταθέσεις ενός προσώπου που υπερβαίνουν το 5% των συνολικών καταθέσεων του ιδρύματος.

Έλεγχοι

Δεν εφαρμόζονται ιδιαίτεροι έλεγχοι στο τραπεζικό σύστημα. Απλώς ισχύει ό,τι και στις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Ομως, η Τράπεζα Αγγλίας έχει τη δυνατότητα να ζητήσει οποιοδήποτε στοιχείο κρίνει απαραίτητο για τη

διαπίστωση της οικονομικής κατάστασης ενός πιστωτικού ιδρύματος. Επίσης, η Τράπεζα Αγγλίας έχει το δικαίωμα να διορίζει εξειδικευμένους ελεγκτές προκειμένου να εξασφαλίζονται τα συμφέροντα των καταθετών.

Προϋποθέσεις για άδεια λειτουργείας

Νομικός Τύπος

Ένα πιστωτικό ίδρυμα για να ζητήσει αναγνώριση τράπεζας ή άδεια της επιχείρησης που δέχεται καταθέσεις από το κοινό, πρέπει να έχει το νομικό τύπο της εταιρείας. Δεν αναγνωρίζεται ούτε χορηγείται άδεια σε πιστωτικό ίδρυμα που θα διευθύνεται από ένα άτομο.

Ελάχιστο κεφάλαιο

Το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο για ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος είναι 5 εκατομμύρια στερλίνες σε μορφή καταβεβλημένου κεφαλαίου ή αποθεματικών.

Προσόντα Διοίκησης

Η διοίκηση του υπό ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος (τουλάχιστον δύο άτομα) θα πρέπει να είναι στελεχωμένη με ικανά κι κατάλληλα πρόσωπα.

Νομισματικό καθεστώς

Δεν υπάρχουν επίσημοι έλεγχοι ή καθορισμοί στα τραπεζικά επιτόκια. Όμως με την εισαγωγή της οδηγίας για το ανταγωνισμό και τον έλεγχο της πίστης, υπάρχει η δυνατότητα στην Τράπεζα Αγγλίας να επιβάλλει περιορισμούς στον καθορισμό των επιτοκίων για την παρουσίαση κυρίως των

μικροαποταμιευτών. Για την περίοδο ως και το 1971 η Τράπεζα της Αγγλίας είχε τη δυνατότητα να επιβάλλει όρια πιστωτικής έκτασης στις Εμπορικές Τράπεζες. Μετά το 1971 ο έλεγχος της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος γίνεται κυρίως με την αγοραπωλησία χρεογράφων και ομολόγων του Δημοσίου.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Οι Τράπεζες της Ιρλανδίας χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

α. Τις Associated Banks. Ο όρος associated προέρχεται από την τραπεζική νομοθεσία του 1942 η οποία έδωσε σ' αυτές τις τράπεζες ειδική σχέση με την κεντρική τράπεζα. Οι τράπεζες αυτής της κατηγορίας είναι δύο όμιλοι Ιρλανδικής ιδιοκτησίας και δύο θυγατρικές βρετανικών τραπεζών. Διαχειρίζονται περίπου το 70% της χορηγούμενης πίστης της χώρας και τα υποκαταστήματά τους ανέρχονται γύρω στα 90.

β. Τις μη Associated Banks, οι οποίες είναι κυρίως θυγατρικές των Associated τραπεζών, υποκαταστήματα αμερικανικών ή ^{βρετανικών} τραπεζών και φυσικά λοιπές ιρλανδικές τράπεζες. Ο αριθμός των μη Associated τραπεζών ανέρχεται στις 39 και ο ρόλος τους είναι συμπληρωματικός παρά ανταγωνιστικός των Associated Banks.

Οι μη Associated τράπεζες διακρίνονται σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες:

- Τις εμπορικές τράπεζες που ασχολούνται με τη χονδρική πώληση τραπεζικών υπηρεσιών.

- Τις Βόρειο-Αμερικανικές Τράπεζες που εξυπηρετούν βιομηχανικούς πελάτες της Αμερικής που είναι εγκατεστημένοι στην Ιρλανδία.

- Τις Βιομηχανικές Τράπεζες που παρέχουν πίστη για βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

- τις λοιπές μη Associated Τράπεζες που παρέχουν ποικιλία τραπεζικών υπηρεσιών.

Περιγραφή συστήματος

Ο τραπεζικός νόμος του 1942 παρέχει το δικαίωμα στην Κεντρική Τράπεζα να ασκεί ελέγχους στις τράπεζες καθώς και να ρυθμίζει γενικά το τραπεζικό σύστημα. Η νέα τραπεζική νομοθεσία του 1971 που τροποποίησε την παλιά έδωσε ακόμη μεγαλύτερη ελεγκτική δύναμη στην κεντρική Τράπεζα και την αναγνώρισε ως τη μόνη αρχή που χορηγεί άδεια λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Κεντρική Τράπεζα ανήκει στο κράτος και ο διοικητής διορίζεται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας ύστερα από υπόδειξη της κυβέρνησης. Η Κεντρική Τράπεζα είναι η Τράπεζα της Κυβέρνησης και των άλλων τραπεζών καθώς επίσης την έχει απονεμηθεί το εκδοτικό δικαίωμα. Επιπλέον, είναι ο διαχειριστής των κρατικών ομολόγων που ασκεί τη διοίκηση του έλεγχου συναλλάγματος. Χορηγεί επίσης, άδεια για λειτουργία Τράπεζας.

Η Κεντρική Τράπεζα Ιρλανδίας ιδρύθηκε το 1943 δυνάμει του πιστωτικού Νόμου του 1942 και υποκατέστησε τη νομισματική Επιτροπή, η οποία λειτουργούσε ως τότε σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου του 1927.

Έλεγχοι

Οι Έλεγχοι των τραπεζών ενεργούνται αν και όταν κρίνεται απαραίτητο από την Κεντρική Τράπεζα. Ο Ελεγκτής που είναι εξουσιοδοτημένος από το διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας έχει δικαίωμα να λάβει γνώση και να ζητήσει αντίγραφο για κάθε στοιχείο και λογαριασμό της ελεγχόμενης τράπεζας.

Προϋποθέσεις για άδεια Λειτουργίας

Νομικός Τύπος

Η υπό ίδρυση τράπεζα πρέπει να έχει τη μορφή της εταιρείας, σύμφωνα με τη νομοθεσία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επίσης αυτή η νομική μορφή να είναι αποδεκτή από την Κεντρική Τράπεζα.

Ελάχιστο κεφάλαιο

Το ελάχιστο ολοσχερώς καταβεβλημένο κεφάλαιο είναι ένα εκατομμύριο λίρες Ιρλανδίας αν και δόθηκε περίοδος προσαρμογής σε πολλές υφιστάμενες Τράπεζες, να αυξήσουν τα ελάχιστα κεφάλαιά τους.

Προσόντα διοίκησης

Η πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. πρέπει να είναι Ιρλανδοί ή κάτοικοι των μελών - κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διευθυντές και όσοι γενικά ασκούν διοίκηση, πρέπει να είναι πρόσωπα ακέραιου χαρακτήρα και να κατέχουν ανάλογη εμπειρία στις τράπεζες στις βιομηχανίες ή στο εμπόριο.

Νομισματικό Καθεστώς

Συχνά λαμβάνονται μέτρα για τη ρευστότητα των τραπεζών καθώς και επιβάλλονται άμεσοι περιορισμοί της πίστης για επηρεασμό των νομισματικών μεγεθών. Τα επιτόκια επίσης, των Associated Banks υπόκεινται σε νομοθετικούς περιορισμούς. Πιο συγκεκριμένα, ως το 1972 χρησιμοποιούνταν ευρέως η μέθοδος των ορίων πιστωτικής επέκτασης. Από το 1972 και μετά τα όρια αυτά αντικαταστάθηκαν με τα μέτρα ρευστότητας.

ΕΛΛΑΔΑ

Χαρακτηριστικό γνώρισμα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι ο μεγάλος βαθμός συγκεντρωτισμού τόσο οικονομικής όσο και περιφερειακής μορφής. Υπάρχουν πάνω από 40 τράπεζες από τις οποίες οι μισές περίπου αποτελούν υποκαταστήματα ξένων τραπεζών. Η διάρθρωση του τραπεζικού συστήματος είναι ολιγοπωλιακή με επικράτηση των εμπορικών τραπεζών τόσο στον τομέα των χορηγήσεων, όσο και στον τομέα των καταθέσεων.

Περιγραφή του συστήματος

Κορυφή του τραπεζικού συστήματος είναι η Τράπεζα της Ελλάδας που ιδρύθηκε το 1928 με το Νόμο 3424/27 Ως κεντρική Τράπεζα έχει το εκδοτικό δικαίωμα Έχει δε το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα να είναι μικτής μορφής δηλαδή και κρατική και ιδιωτική. Ο νομικός της τύπος είναι Ανώνυμη Εταιρεία με μετόχους τόσο ιδιώτες όσο και το δημόσιο.

Η διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδας διενεργείται από διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από το διοικητή, δύο υποδιοικητές και εννέα συμβούλους. Ο διοικητής και οι υποδιοικητές ορίζονται από την κυβέρνηση ενώ ορισμένοι σύμβουλοι εκλέγονται από τη γενική συνέλευση των μετόχων.

Η Τράπεζα Ελλάδος ως Κεντρική έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- Το εκδοτικό δικαίωμα
- Να είναι τραπεζίτης του δημοσίου
- τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων
- Να είναι Τράπεζα των τραπεζών
- να είναι σύμβουλος της κυβέρνησης σε θέματα νομισματοπιστωτικής πολιτικής.

Ως και το 1928 η ρύθμιση του τραπεζικού συστήματος αλλά και η εποπτεία ανήκε στη νομισματική επιτροπή, η οποία θεσμοθετήθηκε αρχικά το

1946 με το Νόμο 1015 αλλά οι αρμοδιότητές της αναθεωρήθηκαν με το Νόμο 400/1976 ο οποίος αφορούσε την οργάνωση του υπουργικού Συμβουλίου.

Η νομισματική εκτροπή είχε τις εξής αρμοδιότητες:

- Τον έλεγχο, φυσικά σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος όλων των λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων των ξένων τραπεζών.

- Τον έλεγχο της εφαρμογής της κείμενης νομοθεσίας από τις τράπεζες.

- Τις ρυθμίσεις που αφορούσαν την κεφαλαιακή διάρθρωση των τραπεζών.

- Την έγκριση του οικονομικού προγράμματος του κράτους κ.λπ.

Η νομισματική επιτροπή ήταν στελεχωμένη από υπαλλήλους της Τράπεζας Ελλάδος. Με το νόμο 1266/82 η νομισματική επιτροπή καταργήθηκε και πολλές από τις αρμοδιότητές της μεταβιβάστηκαν στη διεύθυνση νομισματικής επιτροπής και τραπεζικών εργασιών της τράπεζας Ελλάδος.

Σύμφωνα με το Νόμο 1665/51 για την ίδρυση τράπεζας ή τραπεζικής θυρίδας απαιτείται η έκδοση άδειας από την Τράπεζα Ελλάδος. Στην ίδια διαδικασία υπόκειται και η λειτουργία ξένης τράπεζας ή υποκαταστήματος. Ας σημειωθεί ότι δεν είναι υποχρεωτικό για την Τράπεζα Ελλάδος να χορηγεί άδεια για ίδρυση τράπεζας έστω και αν συγκεντρώνονται όλες οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις. Σημειώνεται όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας 77/780 της ΕΟΚ, ότι με την οδηγία 84 C/153/06 του Συμβουλίου προβλέπονται τα εξής: «Η Ελλάδα μπορεί να συνεχίσει να εφαρμόζει το κριτήριο της οικονομικής ανάγκης για την εγκατάσταση νέων πιστωτικών ιδρυμάτων και για το άνοιγμα υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους είτε στην Ελλάδα, είτε σε άλλο κράτος - μέλος μέχρι τις 15.12.1989».

Έλεγχοι

Η Τράπεζα Ελλάδος είναι επιφορτισμένη με τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η πράξη πρόσφατα απέδειξε την ανικανότητα της Κεντρικής Τράπεζας ή την έλλειψη νομικής κάλυψης για την πρόληψη ή καταστολή τραπεζικού σκανδάλου. Έγιναν οι νομοθετικές τροποποιήσεις και τώρα πιστεύεται ότι η Τράπεζα Ελλάδος έχει δικαίωμα πλέον να λαμβάνει γνώση όλων των στοιχείων και λογ/σμών των πιστωτικών ιδρυμάτων που ελέγχει.

Προϋποθέσεις για χορήγηση άδειας λειτουργίας
Νομικός Τύπος

Υποχρεωτικά ανώνυμη εταιρεία με μετοχικό κεφάλαιο διαιρεμένο σε μετοχές.

Ελάχιστο κεφάλαιο

Απαιτούνται δύο δισεκατομμύρια δραχμές, οριστικά καταβεβλημένα.

Προσόντα διοίκησης

Πρόσφατα, εγκύκλιος της Τράπεζας Ελλάδος μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου της τράπεζας Κρήτης ήρθε για να συμπληρώσει την έλλειψη. Υιοθετούνται οι κανόνες που προβλέπονται στην πρόταση της δεύτερης τραπεζικής οδηγίας της ΕΟΚ.

Νομισματικό καθεστώς

Μετά την κατάργηση της νομισματικής επιτροπής ^{ΤΜ} πιστωτική και νομισματική πολιτικής της χώρας καθορίζει η Τράπεζα Ελλάδος ύστερα από διαβουλεύσεις με την κυβέρνηση. Κάθε χρόνο εγκρίνονται και πραγματοποιούνται από την Τράπεζα Ελλάδος τα όρια πιστωτικής επέκτασης

καθώς ρυθμίζονται και τα θέματα των υποχρεωτικών άτοκων καταθέσεων ορισμένου ποσοστού των διαθέσιμων των τραπεζών. Ας σημειωθεί ότι ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα όπως π.χ. η ΑΤΕ, είχαν εξαιρεθεί από αυτό το τελευταίο μέτρο. Με αποφάσεις της τράπεζας Ελλάδος το 1987 και το 1989 στο μέτρο των άτοκων υποχρεωτικών καταθέσεων υπήχθησαν και άλλα πιστωτικά ιδρύματα εκτός από τις καθαρά Εμπορικές Τράπεζες.

Θα πρέπει να προστεθεί ότι οι εμπορικές τράπεζες πέρα από τα παραπάνω έχουν υποχρέωση να επενδύουν:

- Το 40% των πάσης φύσης καταθέσεων τους σε έντοκα γραμμάτια του δημοσίου και σε δάνεια προς τις δημόσιες επιχειρήσεις.

- Το 15% των καταθέσεων τους σε μακροπρόθεσμα δάνεια παραγωγικών επενδύσεων και το 10% σε δάνεια προς τη βιοτεχνία.

Κάθε χρόνο η Τράπεζα Ελλάδος εγκρίνει και πραγματοποιεί τα όρια της πιστωτικής επέκτασης και ρυθμίζει τα θέματα των υποχρεωτικών άτοκων καταθέσεων ορισμένου ποσοστού των διαθέσιμων των τραπεζών.

Κεφάλαιο 5

Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

α. Τι είναι πιστωτικό ίδρυμα και τι χρηματοδοτικό ίδρυμα

Με τη δεύτερη Οδηγία διατηρήθηκε ο ορισμός της Πρώτης Οδηγίας σύμφωνα προς τον οποίο πιστωτικό Ίδρυμα είναι η επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της. Έτσι ορίστηκε κατ' επίσημο και αυθεντικό τρόπο το τι είναι «τράπεζα» κάτι που δεν στάθηκε δυνατό

να συμφωνήσουν και να δώσουν οι θεωρητικοί και οι νομοθέτες μέχρι σήμερα σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Επίσης δίνεται ο ορισμός του «χρηματοδοτικού ιδρύματος» που είναι η επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κυρία δραστηριότητα συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στη άσκηση μιας ή περισσοτέρων από τις υπ' αριθμόν 2 (χορήγηση πιστώσεων) ως και 12 (φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών) δραστηριότητες του καταλόγου της Δεύτερης Οδηγίας.

Είναι προφανώς η θεωρητική και πρακτική σημασία *δίπλης* αυτής διάκρισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε πιστωτικά ιδρύματα (ή τράπεζες) και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, είναι δε αξιοσημείωτο ότι ως προς το σημείο αυτό η ελληνική τραπεζική νομοθεσία έχει ήδη εναρμονιστεί με την κοινοτική πριν ακόμη υιοθετηθεί η Δεύτερη Οδηγία . Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι η βασική αυτή πηγή του κοινοτικού τραπεζικού δικαίου επεκτείνει το ευεργέτημα της αμοιβαίας αναγνώρισης *ότις* πιο πάνω δραστηριότητες του καταλόγου εφόσον αυτές ασκούνται από χρηματοδοτικό ίδρυμα που είναι θυγατρική ενός πιστωτικού ιδρύματος. Ως κύρια προϋπόθεση τίθεται, η θυγατρική αυτή να συμπεριλαμβάνεται στην εποπτεία, σε ενοποιημένη βάση, στην οποία υπόκειται και η μητρική, ενώ οι ορισμοί της «μητρικής επιχείρησης» και της «θυγατρικής επιχείρησης» παρέχονται σαφώς και με κάθε λεπτομέρεια από την κοινοτική νομοθεσία για τους ενοποιημένους λογαριασμούς των επιχειρήσεων.

β. Επωνυμία πιστωτικού ιδρύματος

Τα πιστωτικά ιδρύματα της κοινότητας μπορούν να χρησιμοποιούν για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους στην ΕΟΚ την ίδια επωνυμία που χρησιμοποιούν στα κράτη- μέλη της έδρας τους κατά παρέκκλιση των διατάξεων που αφορούν τη χρησιμοποίηση των λέξεων «τράπεζα», «ταμιευτήριο» ή άλλων παρόμοιων επωνυμιών που μπορεί να υπάρχει στο κράτος - μέλος υποδοχής. Αν

υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης τα κράτη -μέλη υποδοχής μπορούν να απαιτούν με σκοπό διευκρίνησης, την προσθήκη στην επωνυμία μιας επεξήγησης.

Στον κατάλογο των πιστωτικών ιδρυμάτων που τηρεί η επιτροπή η επωνυμία πιστωτικού ιδρύματος που κατ' εξαίρεση έχει αρχικό κεφάλαιο μικρότερο από 5 εκατομμύρια ECU, πρέπει να ακολουθείται από σχετική σημείωση που να τονίζει αυτό το γεγονός.

Γ. Ορισμός πιστωτικού ιδρύματος

Είναι η επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της.

Ο κοινοτικός ορισμός του πιστωτικού ιδρύματος ενσωματώθηκε στην εσωτερική νομοθεσία με την υπ' αριθμόν 1379/24.10.88 Π.Δ./Τ.Ε. που καθορίζει τις προϋποθέσεις παροχής άδειας για την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.

Δ. Ανάκληση πιστωτικού ιδρύματος

Σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ενός υποκαταστήματος κοινοτικής Τράπεζας οι αρμόδιες αρχές του κράτους - μέρους καταγωγής θα ενημερώνουν, από 1.1.93, τις αντίστοιχες αρχές του κράτους - μέλους υποδοχής για να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να εμποδίσουν το ίδρυμα αυτό να προβεί σε νέες πράξεις στο έδαφός τους και για να διασφαλίσουν τα συμφέροντα των αποδεκτών.

Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να ανακαλούν την άδεια λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος ή υποκαταστήματος όταν τούτο: 1. Δεν κάνει χρήση της άδειας λειτουργίας μέσα σ' ένα χρόνο ή παύει να ασκεί τη δραστηριότητα του για περίοδο μεγαλύτερη των έξι μηνών. 2. Απέκτησε την άδεια λειτουργίας με

ψευδείς δηλώσεις ή άλλο αντικανονικό τρόπο. 3. Δεν πληροί τους όρους άδειας με εξαίρεση του όρου για τα ίδια κεφάλαια. 4. Δεν έχει πλέον επαρκή ίδια κεφάλαια ή δεν προσφέρει την εγγύηση ότι μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι των πιστωτών του και ιδιαίτερα δεν εξασφαλίζει πλέον την ασφάλεια των κεφαλαίων που του έχουν εμπιστευτεί. Η ανάκληση της άδειας λειτουργίας πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να κοινοποιείται ^{όπως} ενδιαφερόμενους καθώς και στην Επιτροπή των Ε.Κ.

Για να είναι ισχυρές οι αρχές της αμοιβαίας αναγνώρισης και του ελέγχου από το κράτος - μέλος καταγωγής πρέπει οι αρμόδιες αρχές των κρατών - μελών να μην παρέχουν ή να ανακαλούν την ήδη δοθείσα άδεια λειτουργίας όταν στοιχεία όπως το περιεχόμενο του προγράμματος δραστηριοτήτων ο τόπος άσκησης ή οι πράγματι ασκούμενες δραστηριότητες καθιστούν σαφές ότι το πιστωτικό ίδρυμα επέλεξε την υπαγωγή του στην έννομη τάξη αυτού του κράτους μέλους με σκοπό να απαλλαγεί από την υποχρέωση τήρησης των αυστηρότερων κανόνων το κράτος - μέλος ~~δεν~~ προτίθεται να ασκήσει ή ασκεί το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

α. Ο κύριος στόχος του κοινοτικού προγράμματος και η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων

Η προσεκτική μελέτη των διατάξεων της δεύτερης τραπεζικής Οδηγίας επαληθεύει το χαρακτηρισμό που έχει δοθεί ήδη κατά το στάδιο της προετοιμασίας της, ή θα αποτελέσει τον καταστατικό χάρτη των ευρωπαϊκών τραπεζών ή την «Ενιαία Τραπεζική πράξη». Πράγματι οι συντάκτες της μελέτησαν προσεκτικά και έλαβαν υπόψη όλες τις προϋποθέσεις και τις τεχνικές απαιτήσεις της δημόσιας και εύρυθμης λειτουργίας της κοινής τραπεζικής

αγοράς στην ΕΟΚ. Ξεχωριστή φροντίδα δόθηκε στη θεσμοθέτηση ενιαίων κανόνων σχετικά με τη χορήγηση των αδειών λειτουργίας, την άσκηση της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, την ελεύθερη εγκατάσταση και παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και της σχέσης με τα πιστωτικά ιδρύματα των τρίτων χωρών. Υπενθυμίζεται και πάλι ότι κατά το τριετές χρονικό διάστημα μέχρι την έναρξη της ισχύος των κανόνων της Δεύτερης Οδηγίας όλα τα κράτη - μέλη έχουν συμβατική υποχρέωση να εναρμονίσουν τις αντίστοιχες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές τους διατάξεις για να επιτευχθεί έτσι ο κύριος στόχος του προγράμματος της Επιτροπής, για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς.

Ακόμη, δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι ο σκοπός της Δεύτερης τραπεζικής Οδηγίας είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένος με την ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων και ότι τα μέτρα που αναφέρονται στην ουσιαστική κατάργηση των συναλλαγματικών και άλλων περιορισμών πρέπει να βρίσκονται σε αρμονία με το μέτρο για την ελευθέρωση των τραπεζικών υπηρεσιών. Ως προς το σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί η δυνατότητα που παρέχεται από το ισχύον κοινοτικό δίκαιο σ' ένα κράτος - μέλος που βρίσκεται στην ανάγκη να επικαλεστεί τις γνωστές ως «ρήτρες διασφάλισης» σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων. Στην περίπτωση αυτή το κράτος - μέλος μπορεί να αναστείλει την παροχή ορισμένων τραπεζικών υπηρεσιών, εφόσον αυτό απαιτηθεί για την εφαρμογή των ρητρών διασφάλισης.

B. Εναρμόνιση των προϋποθέσεων άσκησης δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων

Σε καμία περίπτωση στην κοινή τραπεζική αγορά δεν θα επιτρέπεται τα ίδια κεφάλαια ενός πιστωτικού ιδρύματος να είναι κατώτερο από το ποσοστό του αρχικού κεφαλαίου που απαιτείται για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας. Ειδικές ρυθμίσεις υπάρχουν για τα πιστωτικά ιδρύματα που θα υπάρχουν κατά

τη θέση σε εφαρμογή της Δεύτερης Οδηγίας και των οποίων τα ίδια κεφάλαια δεν φτάνουν το προαναφερόμενο επίπεδο του αρχικού κεφαλαίου.

Επισημαίνεται σχετικά ότι η ύπαρξη εναρμονισμένων κανόνων για τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών θεωρείται θεμελιώδης παράγοντας για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στον τραπεζικό τομέα αφού η διεθνής αλλά η ελληνική τραπεζική εμπειρία επιβεβαιώνει ότι η κεφαλαιακή επάρκεια χρησιμεύει στη διασφάλιση της συνέχισης της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και συμβάλλει αποτελεσματικά στην προστασία των αποταμιεύσεων. Όπως ήταν φυσικό η Κοινότητα έδωσε την απαιτούμενη προώθηση και στο θέμα αυτό με την επεξεργασία και υιοθέτηση της Οδηγίας για τα ίδια κεφάλαια. Η τεχνική φύση του και η έλλειψη χώρου δε επιτρέπουν λεπτομερή αναφορά γι' αυτό, αρκεί μόνο να σημειωθεί γενικώς ότι κύρια στοιχεία των μη ενοποιημένων ιδίων κεφαλαίων ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι το καταβεβλημένο κεφάλαιο, τα τακτικά και τα έκτακτα αποθεματικά, τα αποθεματικά αναπροσαρμογής, τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους άλλα στοιχεία που κατά κανόνα είναι άγνωστο από την ελληνική τραπεζική νομοθεσία και πρακτική. Η Τράπεζα της Ελλάδος πρέπει να ρυθμίσει οριστικά και το θέμα αυτό των ιδίων κεφαλαίων με ακριβή ορισμό το αργότερο μέχρι 31.12.92 σύμφωνα με την οδηγία 89/299/ΕΟΚ και την ελληνική ιδιαιτερότητα.

Η Δεύτερη Οδηγία δεν περιορίζεται στην επιβολή κανόνων διασφάλισης της δημόσιας πίστης στο τραπεζικό σύστημα μόνο κατά την ίδρυση των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά να παρακολουθεί σε όλη τη διάρκεια ασκήσεως της δραστηριότητάς τους. Έτσι υποχρεώνει τα κράτη - μέλη να θεσμοθετήσουν ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο σκοπεύει να αποκτήσει άμεσα ή έμμεσα, ειδική συμμετοχή σε ένα πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να ενημερώσει προηγουμένως τις αρμόδιες αρχές και να τους κοινοποιεί το ποσό αυτής της συμμετοχής. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο πρέπει ομοίως, να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές εφόσον σκοπεύει να αυξήσει την ειδική συμμετοχή του έτσι ώστε η αναλογία των δικαιωμάτων ψήφου ή των μεριδίων του κεφαλαίου που

κατέχει να φτάσει ή να υπερβεί τα κατώτατα όρια του 20%, του 33% ή του 50% ή το πιστωτικό ίδρυμα να καταστεί θυγατρική του.

Μέσα σε ένα τρίμηνο από την κοινοποίηση αυτή η αρμόδια εποπτεύουσα αρχή μπορεί να αντιταχθεί στο σχέδιο αύξησης της ειδικής συμμετοχής ενός προσώπου αφού σταθμίσει τούτο προσεκτικά «με γνώμονα την ανάγκη να εξασφαλίσει συνετή και χρηστή διαχείριση του πιστωτικού ιδρύματος» και δεν πειστεί για την ποιότητα του προσώπου αυτού.

Πρόσθετα, η εσωτερική τραπεζική νομοθεσία των κρατών - μελών πρέπει να περιλαμβάνει σαφή διάταξη σύμφωνα προς την οποία κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο οφείλει να ενημερώνει την αρμόδια αρχή εφόσον α. Σκοπεύει να παύσει να κατέχει άμεσα ή έμμεσα, ειδική συμμετοχή σε μια τράπεζα ή β. Σκοπεύει να μειώσει την ειδική συμμετοχή του ανατρέποντας έτσι τα προαναφερόμενα κατώτατα όρια του 20%, του 33% ή του 50% ή το πιστωτικό ίδρυμα να παύσει να είναι θυγατρική του. Από την άλλη πλευρά τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να ανακοινώσουν στις αρμόδιες αρχές μόλις λάβουν σχετική γνώση, τις αποκτήσεις ή εκχωρήσεις συμμετοχών πάνω ή κάτω από ένα προσημειούμενο κατώτατο όριο. Οφείλουν ακόμη να ανακοινώνουν τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, τα ονόματα των μετόχων ή εταίρων που έχουν ειδικές συμμετοχές καθώς και τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά την ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων ή από τις πληροφορίες που περιέχονται σε γνώση της αρμόδιας Αρχής δυνάμει των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών.

Επιπλέον η εθνική τραπεζική νομοθεσία πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά κανόνα δικαίου σύμφωνα με τον οποίο η αρμοδία Αρχή να μπορεί να λαμβάνει άμεσα τα κατάλληλα μέτρα και να τερματίζει ανεπιθύμητες καταστάσεις που ενδέχεται να προκύψουν όταν η επιρροή των προσώπων που σκοπεύουν να αποκτήσουν, άμεσα ή έμμεσα ειδική συμμετοχή σε μια τράπεζα αποβαίνει σε βάρος της συνετής και χρηστής διαχείρισης του ιδρύματος. Στα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων, διατάξεις, κυρώσεις κατά

των διευθυνόντων ή αναστολή της άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από μετοχές ή μερίδια που κατέχονται από τους εν λόγω μετόχους ή εταίρους. Παρόμοια μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται και κατά των φυσικών ή νομικών προσώπων που παραβαίνουν την υποχρέωση της προηγούμενης ενημέρωσης των αρχών σε περίπτωση αύξησης της αστικής συμμετοχής τους σε Τράπεζα. Αν αποκτηθεί τέτοια συμμετοχή παρά την αντίθεση της αρμόδιας Αρχής η εσωτερική τραπεζική νομοθεσία ανεξάρτητα από τις άλλες κυρώσεις που μπορεί να περιλαμβάνει, ορίζει οπωσδήποτε είτε την αναστολή της έγκρισης των αντίστοιχων δικαιωμάτων ψήφου, είτε την ακυρότητα ή τη δυνατότητα ακύρωσης των σχετικών ψήφων. Ασφαλώς πρόκειται για διατάξεις θεμελιώδεις και απαραίτητες για τη σταθερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και της δημόσιας πίστης σε κάθε χώρα μέλος αλλά και μέσα στα πλαίσια λειτουργίας της κοινής τραπεζικής αγοράς της ΕΟΚ.

Η ελληνική τραπεζική νομοθεσία είναι λίγο - πολύ εναρμονισμένη με τους παραπάνω βασικούς κανόνες του παραγωγικού κοινοτικού δικαίου. Αλλά κατά τη γνώμη του γράφοντος, χρειάζεται να γίνει σοβαρή και συνολική μελέτη του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη οι προβλέψεις των άλλων πηγών του κοινού τραπεζικού δικαίου προς το σκοπό της νομοθέτησης ενός θεσμικού πλαισίου με πληρότητα και ικανού να αποτρέψει εφεξής τη δημιουργία δυσμενών συνθηκών και *ισταβιλιάτων*, όπως του πρόσφατου παρελθόντος. Έρθε οπωσδήποτε η ώρα για τη θεσμοθέτηση και ισχύ ενός ενιαίου και συστηματικού κώδικα συμπεριφοράς όλων των παραγόντων του κυριότερου χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας. Όλες οι χώρες - μέλη διαθέτουν ένα Τραπεζικό νόμο όπως π.χ. είναι η Banking Act στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Gesetz uber das kreditwesen στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ο Νόμος 2531/13.6.1941 για τον έλεγχο και την οργάνωση του τραπεζικού επαγγέλματος στη Γαλλία, ο Νόμος του 1971 για την κεντρική Τράπεζα όπως τροποποιήθηκε στην ίδια χώρα κ.λπ. Αλλά και οι Τρίτες χώρες δεν υστερούν στον τομέα αυτό μηδέ της γειτονικής Τουρκίας εξαιρουμένης που

διαθέτει ενιαίο κείμενο Τραπεζικού Νόμου από 31 Αυγούστου 1979 με τροποποίησή του το 1985 (Νόμος 3182/22.4.85).

γ. Οι νέοι κανόνες για τις συμμετοχές των Τραπεζών

Το άρθρο 12 της Δεύτερης Οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα σχετικά με το ιδιαίτερα σημαντικό για την Ελλάδα θέμα των συμμετοχών:

1. Ένα πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί να κατέχει ειδική συμμετοχή ανώτατη του 15% των ιδίων κεφαλαίων του σε επιχείρηση που δεν είναι ούτε πιστωτικό ίδρυμα, ούτε χρηματοδοτικό ίδρυμα, ούτε επιχείρηση leasing, Factoring, διαχείριση Αμοιβαίων κεφαλαίων ή υπηρεσιών πληροφορικής ή άλλης παρόμοιας δραστηριότητας.

2. Το συνολικό ποσό των ειδικών συμμετοχών μιας Τράπεζας σε επιχειρήσεις που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοδοτικά ιδρύματα ή επιχειρήσεις της προηγούμενης παραγράφου (leasing, factoring ή πληροφορικής ή διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων) δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος.

3. Τα κράτη - μέλη μπορούν να θεσμοθετήσουν την εξαίρεση από τους περιορισμούς των δύο προηγούμενων παραγράφων δηλ. Από το ατομικό όριο 15% και το συνολικό όριο 60%, τις συμμετοχές των τραπεζών τους στις ασφαλιστικές εταιρίες (όπως αυτές ορίζονται στην τροποποιημένη Οδηγία 73/239/ΕΟΚ Ε.Ε. αριθμ. L.228). Προφανής είναι η σημασία της διάταξης αυτής για την ευκολότερη τήρηση των υποχρεώσεων μη υπέρβασης των δύο ορίων συμμετοχής των ελληνικών τραπεζών που έχουν τις γνωστές θυγατρικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις.

4. Επίσης δεν συμπεριλαμβάνονται στην παραπάνω έννοια των ειδικών συμμετοχών, κατά τον υπολογισμό δηλαδή των ατομικών και της ειδικής συμμετοχής μιας τράπεζας σε εμπορικές, βιομηχανικές και άλλες μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις: α. Οι μετοχές ή τα μερίδια που κατέχονται

προσωρινά κατά τη διάρκεια χρηματοπιστωτικής ενίσχυσης που αποσκοπεί στην εξυγίανση ή τη διάσωση μιας επιχείρησης ή λόγω διαδικασίας ανάκλησης αγοράς τίτλων (Underwriting) και β. Οι μετοχές ή τα μερίδια που δεν έχουν το χαρακτήρα παγίων χρηματοπιστωτικών στοιχείων κατά την έννοια της οδηγίας για τους ετήσιους λογαριασμούς των Τραπεζών.

5. Η υπέρβαση των ορίων των ειδικών συμμετοχών των τραπεζών είναι δυνατή «μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις» χωρίς να συγκεκριμενοποιείται το ακριβές περιεχόμενο του ορισμού αυτού. Ωστόσο τονίζεται ότι στις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις οι αρμόδιες αρχές θα απαιτούν την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας ή θα επιβάλλουν τη λήψη μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος. Υπενθυμίζεται στο σημείο αυτό ότι η ελληνική τραπεζική νομοθεσία απαγορεύει στα πιστωτικά ιδρύματα να συμμετέχουν σε άλλες επιχειρήσεις με ποσό που υπερβαίνει το 1/5 του μετοχικού και αποθεματικού κεφαλαίου τους για κάθε επιχείρηση. Εκτός αν δοθεί προς τον σκοπό αυτό άδεια της τράπεζας Ελλάδος. Η ίδια απαγόρευση προβλέπεται και ως προς τις χορηγήσεις δανείων ή πιστώσεων ή εγγυητικών επιστολών στο ίδιο νομικό ή φυσικό πρόσωπο. Η διαφορά των ρυθμίσεων μεταξύ του κοινοτικού και του εσωτερικού δικαίου στο θέμα των συμμετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι ολοφάνερη. Η εναρμόνιση της ελληνικής προς την κοινοτική τραπεζική νομοθεσία θα αποτελέσει και ως προς αυτό το σημείο σημαντική βελτίωση του θεσμικού καθεστώτος που διέπει τη δραστηριότητα και οικονομική σταθερότητα των ελληνικών τραπεζών. Αρκεί μόνο να υπενθυμίσουμε ότι η κατ' εξαίρεση του ορίου του 20% χρηματοδότηση ή συμμετοχή των πιστωτικών ιδρυμάτων σε επιχειρήσεις ιδίως του δημοσίου τομέα έλαβε μεγάλες διαστάσεις κατά τα τελευταία χρόνια με τα γνωστά αποτελέσματα.

6. Σημαντική θεωρείται και η ρύθμιση κατά την οποία η τήρηση των δύο ορίων ειδικών συμμετοχών των τραπεζών αποτελεί αντικείμενο εποπτείας και έλεγχου σε ενοποιημένη βάση όπως ορίζεται από την Οδηγία 83/350/ΕΟΚ η οποία τελεί υπό αναθεώρηση και συμπλήρωση. Τελικός σκοπός αυτής της

ρύθμισης είναι η εξασφάλιση συνολικής εποπτείας ενός πιστωτικού ιδρύματος που λειτουργεί σε διάφορα κράτη - μέλη με την ευρεία εφαρμογή όμοιων ελέγχων προς αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στην ενιαία εσωτερική αγορά.

Σύμφωνα με την 678/22.1.86 Π.Δ./Τ.Ε. που εκδόθηκε για την εναρμόνιση με τους κανόνες της παραπάνω κοινοτικής οδηγίας, τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα και έχουν άμεση ή έμμεση - δηλαδή μέσω άλλων εταιρειών - συμμετοχή σε ποσοστό πάνω από 50% στο μετοχικό κεφάλαιο άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων εταιρείας επενδύσεων χαρτοφυλακίου εταιρειών που διαχειρίζονται αμοιβαίο κεφάλαιο καθώς και εταιρειών που παρέχουν υπηρεσίες καταναλωτικής πίστης στο εσωτερικό, υποχρεούνται να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος ενοποιημένους ισολογισμούς, αποτελέσματα χρήσης και κάθε άλλο στοιχείο που κατά την κρίση της Ε.Ε. απαιτείται για την άσκηση εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση.

7. Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία κατά την 1.1.1993 θα υπερβαίνουν τα όρια του 15% και του 60% , των ειδικών συμμετοχών τους κατά τα προαναφερόμενα έχουν είδη στη διάθεσή τους προθεσμία δέκα ετών από την ημερομηνία αυτή για να συμμορφωθούν με τις διατάξεις αυτές. Οπωσδήποτε η ρύθμιση αυτή είναι εξαιρετικά ευνοϊκή αρκεί να μην επενεργήσει ανασταλτικά για τις ελληνικές τράπεζες με την τόσο συνηθισμένη νοοτροπία του «έχουμε λογό ως τότε».

ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

α. Η παρακολούθηση της οικονομικής ευρωστίας των τραπεζών

Η φιλοσοφία που διέπει την κοινοτική νομοθεσία ως προς την άσκηση της κρατικής εποπτείας και του ελέγχου επί των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η

παρακολούθηση της οικονομικής ευρωστίας και της σταθερότητας κάθε ενεργού φορέα του τραπεζικού συστήματος και ιδιαίτερα της φερεγγυότητάς του. Η ευθύνη αυτή ανατίθεται στις αρμόδιες αρχές των κρατών - μελών της ΕΟΚ που οφείλουν να εφαρμόζουν τους εναρμονισμένους κανόνες της τραπεζικής νομοθεσίας. Υπενθυμίζεται ότι η γενικότερη ευθύνη για την εποπτεία της οικονομικής ευρωστίας των πιστωτικών ιδρυμάτων θα ανήκει από 1.1.93 στην αρμόδια αρχή του κράτους - μέλους υποδοχής θα εξακολουθήσει να είναι υπεύθυνη για η εποπτεία της ρευστότητας των τραπεζών και της νομισματικής πολιτικής. Είναι προφανές ότι στην κοινή τραπεζική αγορά της Ευρώπης, η εποπτεία των γνωστών ως «κινδύνων της αγοράς» πρέπει να αποτελεί οπωσδήποτε αντικείμενο στενής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών - μελών καταγωγής και υποδοχής.

Σημειώθηκαν ήδη οι κυριότεροι κανόνες της τραπεζικής νομοθεσίας για την πραγματοποίηση και λειτουργία της κοινής τραπεζικής αγοράς κυρίως μέσω της εναρμόνισης των διατάξεων για την αμοιβαία αναγνώριση των αδειών λειτουργίας και των συστημάτων προληπτικού ελέγχου. Αναφέρθηκε επίσης εκτός από το κείμενο της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας, ισχύουν ήδη αρκετά άλλα μέτρα της Κοινότητας που συναπαρτίζουν το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο των κανόνων που θα κατευθύνουν τη λειτουργία κάθε φορέα και παράγοντα επιτυχίας στην ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά μετά το 1992. Σε ότι αφορά ειδικότερα τη Δεύτερη Τραπεζική οδηγία γίνεται φανερό ότι δεν θα μπορέσει να εφαρμοστεί αποτελεσματικά αν ταυτόχρονα δεν ισχύουν οι συμπληρωματικές εναρμονίσεις επί τεχνικών θεμάτων που αναφέρονται κυρίως στους κοινούς κανόνες για το ίδιο κεφάλαιο και του ελάχιστο συντελεστή φερεγγυότητας. Πρόσθετα η Κοινότητα συντονίζει τις προσπάθειες για την εναρμόνιση αρκετών άλλων κανόνων όπως είναι π.χ. οι προϋποθέσεις για την οικονομική εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, τα μέσα ελέγχου των κινδύνων ρευστότητας, αγοράς, επιτοκίων, συναλλάγματος κ.λπ.

Είναι φυσικό ότι το χτίσιμο της κοινής χρηματοπιστωτικής αγοράς απαιτεί τεράστια προσπάθεια σε πολλούς τομείς και η έκταση των διαφορών που υπάρχουν ακόμη στο τραπεζικό σύστημα των 12 κοινοτικών εταιρειών είναι τέτοια ώστε ένα νομοθετικό κείμενο δεν είναι αρκετό για να θεσπιστούν οι κανονιστικής φύσης όροι που απαιτούνται για μια ενιαία αγορά πιστωτικών ιδρυμάτων. Η προσπάθεια ατή χρονολογείται από το 1977 με την έκδοση της πρώτης τραπεζικής οδηγίας. Με το συντονιστικό αυτό μέτρο καθορίστηκαν μεταξύ άλλων, οι απαραίτητοι όροι για την παροχή άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος που εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την υιοθέτηση της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας. Οι όροι είναι:

α. Η ύπαρξη διακεκριμένων ιδίων κεφαλαίων. Β. Η ύπαρξη επαρκών ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων γ. Η παρουσία δύο τουλάχιστον προσώπων για τον αποτελεσματικό καθορισμό του προσανατολισμού της δραστηριότητας της τράπεζας («αρχή των τεσσάρων οφθαλμών»). δ. Η καθιέρωση της εντιμότητας των διευθυνόντων και ε. Η αίτηση για την παροχή άδειας λειτουργίας να συνοδεύεται από πρόγραμμα δραστηριότητας στο οποίο να αναφέρεται ιδίως το είδος των προβλεπόμενων πράξεων και η διάρθρωση της οργάνωσης του πιστωτικού ιδρύματος.

Β. Ο ρόλος του συντελεστή φερεγγυότητας στην εποπτεία του πιστωτικού ιδρύματος

Από τεχνητής άποψης η ύπαρξη ενός κατάλληλου τρόπου υπολογισμού του βαθμού της οικονομικής ευρωστίας ενός πιστωτικού ιδρύματος από την εποπτεύουσα αρχή θεωρείται πολύτιμο μέσο για την άσκηση της κρατικής εποπτείας επί του τραπεζικού συστήματος. Τέτοιο χρήσιμο θεσμικό μέτρο για την ενιαία παρακολούθηση και εξασφάλιση της φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων στην κοινή τραπεζική αγορά πιστεύεται ότι θα αποδειχτεί η σχετική Οδηγία 89/647/ΕΟΚ. Οι Τράπεζες θα πρέπει να τηρούν συγκεκριμένο

αριθμοδείκτη έναν ελάχιστο συντελεστή για τον υπολογισμό του οποίου τα στοιχεία του ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία τους θα σταθμίζονται ανάλογα με το βαθμό πιστωτικού κινδύνου κάθε πιστωτικού ιδρύματος. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ακριβής λογιστική μέθοδος για τον υπολογισμό αυτό πρέπει να στηρίζεται στις προβλέψεις της οδηγίας για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην οποία έχουν διαμορφωθεί ορισμένες προσαρμογές των διατάξεων της Έβδομης οδηγίας για τους ενοποιημένους λογαριασμούς των επιχειρήσεων. Αλλά μέχρι να ενσωματωθούν οι τελευταίες αυτές οδηγίες στο εσωτερικό δίκαιο των χωρών - μελών κάθε αρμόδια αρχή έχει τη διακριτική ευχέρεια της επιλογής μιας συγκεκριμένης λογιστικής μεθόδου για τον υπολογισμό του συντελεστή φερεγγυότητας.

Πιο συγκεκριμένα ορίζεται ότι από 1.1.93 τα πιστωτικά ιδρύματα της Κοινότητας υποχρεούνται να διατηρούν μονίμως τον συντελεστή φερεγγυότητας που προβλέπει η πιο πάνω οδηγία «σε ύψος τουλάχιστον 8%». Τα 12 κράτη - μέλη οφείλουν να λάβουν τα απαιτούμενα μέτρα για να συμμορφωθούν με τις προβλέψεις της οδηγίας αυτής «μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1991 το αργότερο» και να ανακοινώσουν σχετικά τα κείμενα των διατάξεων που θεσπίζουν.

Η εσωτερική νομοθεσία μπορεί να ορίζει υψηλότερο ελάχιστο ^{6%} φερεγγυότητας αλλά σε περίπτωση που αυτός πέσει κάτω του 8% τότε η εποπτεύουσα αρχή οφείλει να μεριμνήσει ώστε «το οικείο πιστωτικό ίδρυμα να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να επαναφέρει το ταχύτερο δυνατό τον εν λόγω συντελεστή στο ελάχιστο συμφωνηθέν ύψος». Οι Τράπεζες οι οποίες κατά την 1η Ιανουαρίου 1991 θα έχουν συντελεστή φερεγγυότητας κατώτερο από 8% υποχρεούνται με διαδοχικές προσεγγίσεις να πλησιάσουν το ποσοστό αυτό. Ενώσω δεν επιτυγχάνουν το σκοπούμενο αυτό όριο δεν μπορούν να επιτρέπουν να πέσει παραπέρα το ποσοστό του συντελεστή. Εάν παρατηρηθεί όμως μια τέτοια διακύμανση πρέπει αυτή να είναι προσωρινή και η αιτία της να γνωστοποιείται στην αρμόδια αρχή.

Σημαντική είναι η ρύθμιση που έχει περιληφθεί στην εξεταζόμενη οδηγία μόνο για την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος για την οποία ο ελάχιστος συντελεστής 8% μπορεί να μην εφαρμοστεί για επτά έτη μετά την υποχρεωτική εφαρμογή του για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της Κοινότητας. Δηλαδή η ΑΤΕ θα πρέπει μέχρι το 2000 να πλησιάσει το δείκτη 8% σε διαδοχικά στάδια.

Γ. Τι είναι ο Συντελεστής Φερεγγυότητας

Η κατανόηση του δείκτη αυτού είναι απαραίτητη αφού με αυτόν επιδιώκεται η εναρμόνιση του εποπτικού ελέγχου και η βελτίωση του μέσου επιπέδου φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων στην κοινή τραπεζική αγορά.

Ο Συντελεστής φερεγγυότητας (Σ.Φ.) εκφράζει το λόγο, δηλαδή την **αναλογία** που υπάρχει μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας και του σταθμισμένου ενεργητικού της. Υπό τον τελευταίο αυτό όρο εννοείται το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού το καθένα προσαρμοσμένο με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Λαμβάνονται υπόψη και οι κίνδυνοι που συνδέονται με συναλλαγές ενός ισολογισμού.

Με άλλη διατύπωση ο Σ.Φ. ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι το ποσοστό που προκύπτει από το κλάσμα του οποίου ο αριθμητής είναι το ίδιο κεφάλαιο και παρονομαστής το στοιχείο ενεργητικού μαζί με τα εκτός ισολογισμού στοιχεία **τα** σταθμισμένα κατά τον πιστωτικό κίνδυνο. Εκφράζει δηλαδή τα ίδια κεφάλαια μιας τράπεζας ως ποσοστό του συνόλου των στοιχείων του ενεργητικού και των εκτός ισολογισμού στοιχείων, τα οποία σταθμίζονται σύμφωνα **μτ** ^{τα} **τα** ορισμένα στην οδηγία. Οι βαθμοί πιστωτικού κινδύνου εκφράζονται ως ποσοστιαίες σταθμίσεις των διαφόρων στοιχείων του ενεργητικού μιας τράπεζας και η αξία που εμφανίζεται στον ισολογισμό της τράπεζας για κάθε στοιχείο ενεργητικού πολλαπλασιάζεται με την αντίστοιχη στάθμιση ώστε να προκύψει η σταθμισμένη κατά τον κίνδυνο αξία. Για τα εκτός ισολογισμού

στοιχεία χρησιμοποιείται ειδική μέθοδος. Το άθροισμα των σταθμισμένων κατά τον κίνδυνο αξιών, τόσο των στοιχείων ενεργητικού όσο και των εκτός ισολογισμού, αποτελεί τον παρανομομαστή του Σ.Φ.

Πιο συγκεκριμένα στις διάφορες κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού εφαρμόζονται: α. Μηδενικός συντελεστής στάθμισης για τα ταμεία και άλλα έξι ισοδύναμα στοιχεία ενεργητικού (κυρίως απαιτήσεις έναντι κεντρικών τραπεζών ή έναντι ΕΟΚ) β. Συντελεστής στάθμισης 20% για τα στοιχεία ενεργητικού που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ή έναντι πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης ή που καλύπτονται από ρητές εγγυήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων ¹⁷ γ. Συντελεστής ρύθμισης 50% για τα δάνεια που εξασφαλίζονται πλήρως με υποθήκες σε κατοικίες δ. Συντελεστής στάθμισης 100% για στοιχεία ενεργητικού που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών της ζώνης Β (των φτωχών χωρών που δεν είναι μέλη της ΕΟΚ και του ΟΟΣΑ) ή για πάγια στοιχεία και χαρτοφυλάκια μετοχών, συμμετοχές άλλων τραπεζών και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία ενεργητικού.

Ρητή διάταξη επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές να μεριμνούν ώστε οι συντελεστές φερεγγυότητας να υπολογίζονται δύο φορές το χρόνο είτε από το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο πρέπει να γνωστοποιεί στην εποπτεύουσα αρχή τα επιτυγχανόμενα αποτελέσματα καθώς και όλα τα απαιτούμενα στοιχεία υπολογισμού είτε από την εποπτεύουσα αρχή η οποία θα χρησιμοποιεί τα στοιχεία που υποβάλλει κάθε εποπτευόμενο πιστωτικό ίδρυμα. Ο Σ.Φ. των πιστωτικών ιδρυμάτων που δεν είναι ούτε μητρικές επιχειρήσεις ούτε θυγατρικές τους, υπολογίζεται σε ατομική βάση ενώ υπολογίζεται σε ενοποιημένη βάση στην περίπτωση των μητρικών τραπεζών.

Πιστεύεται γενικά ότι μέσα στα πλαίσια λειτουργίας της κοινής τραπεζικής αγοράς όπου τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να ανταγωνίζονται απευθείας μεταξύ τους η εφαρμογή κοινών κανόνων φερεγγυότητας υπό την ανωτέρω μορφή θα προλαμβάνει τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και ^φ συμβάλλει

έτσι στην ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Κοινότητας. Δεν αποκλείεται όμως η Οδηγία η ίδια να δημιουργήσει τέτοιες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ασφαλιστικών εταιρειών εφόσον μεταξύ άλλων, προβλέπει διαφορετικούς συντελεστές στάθμισης για τις εγγυήσεις που χορηγούνται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Γι' αυτό η Επιτροπή ανέλαβε να παρακολουθήσει τη σχετική εξέλιξη και να προτείνει τη λήψη διαρθρωτικών μέτρων.

Πρέπει ακόμη να τονιστεί ότι το ποσοστό του 8% του ελάχιστου συντελεστή επιλέγη μετά από στατιστική έρευνα σχετικά με τις απαιτήσεις κεφαλαίου το 1988 και με αντικειμενικό σκοπό αυτός να ενισχύσει το επίπεδο των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών της ΕΟΚ. Καταβάλλεται ήδη προσπάθεια για τη μέτρηση και το συνυπολογισμό των κινδύνων επιτοκίου και των τιμών συναλλάγματος καθώς και των άλλων κινδύνων αγοράς στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Κοινότητας, όπως π.χ. είναι οι προκύπτοντες από τις «ανοικτές θέσεις» για να επιτευχθεί έτσι μεγαλύτερη πληρότητα στους εναρμονισμένους κανόνες ελέγχου των πιστωτικών τους ιδρυμάτων.

Είναι οπωσδήποτε απαραίτητο για κάθε πιστωτικό ίδρυμα να μελετά με την επιβαλλόμενη προσοχή το αναλυόμενο θέμα για να είναι σε θέση να ακολουθήσει τη σωστή πορεία και η Διοίκησή του να λάβει τις απαιτούμενες αποφάσεις, ιδιαίτερα όταν ο Σ.Φ. είναι ανεπαρκής. Αλλά και αν ακόμη μια Τράπεζα βρίσκεται κοντά στον ελάχιστο συντελεστή φερεγγυότητας πρέπει να προσπαθήσει να τον αυξήσει, αν θέλει να βελτιώσει την ανταγωνιστική της θέση και για τον επιπρόσθετο λόγο ότι είναι πολύ πιθανό η Επιτροπή τρία χρόνια μετά την έναρξη Εφαρμογής της εξεταζόμενης Οδηγίας να προτείνει την αύξηση του ελάχιστου Σ.Φ. (8%).

Οι προσφερόμενοι τρόποι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση του Σ.Φ. κάθε ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος είναι: α. Αύξηση των ιδίων κεφαλαίων κυρίως με αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και των κερδών που μεταφέρονται στην επόμενη χρήση καθώς και με μείωση των συμμετοχών

του σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, β. Η αναδιοργάνωση του ενεργητικού όπως π.χ. των χορηγήσεων και των άλλων στοιχείων του με υψηλό δείκτη κινδύνου και των λογαριασμών τάξεως όπως αυτοί τηρούνται στην ελληνική πρακτική.

Ο συντελεστής φερεγγυότητας (Σ.Φ.) των πιστωτικών ιδρυμάτων ου δεν είναι ούτε μητρικές επιχειρήσεις ούτε θυγατρικές τους υπολογίζεται σε ατομική βάση ενώ οι μητρικές χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (όμιλος ή συγκροτήματα) πρέπει να υπολογίζουν τον Σ.Φ. σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις ισχύουσες προτάσεις της ενεργοποιημένης εσωτερικής νομοθεσίας.

Ο υπολογισμός αυτός πρέπει να γίνεται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο είτε από την αρμόδια αρχή με βάση τα στοιχεία που παρέχονται από τα πιστωτικά ιδρύματα είτε από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα που οφείλουν να γνωστοποιούν την εποπτεύουσα αρχή τα επιτυγχανόμενα αποτελέσματα και όλα τα στοιχεία υπολογισμού. Η αποτίμηση τόσο των στοιχείων ενεργητικού όσο και ενδεχόμενα των εκτός ισολογισμού στοιχείων πρέπει να γίνεται με βάση τις σχετικές διατάξεις της Οδηγίας 86/635/ΕΟΚ «για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Διάταξη της Οδηγίας για το Σ.Φ. που ενδιαφέρει ιδιαίτερα τις ελληνικές τράπεζες καθώς και τα πιστωτικά ιδρύματα της Δανίας και της Γερμανίας είναι της παραγράφου 3 του άρθρου II. Με τη διάταξη αυτή επιτρέπεται σ' αυτά κατά παρέκκλιση από τον κανόνα να εφαρμόζουν συντελεστή στάθμισης 50% αντί 100% του ενεργητικού που κατά την κρίση των αρμοδίων αρχών «εξασφαλίζονται πλήρως και κατ' ολοκληρία από υποθήκες επί ήδη αποπερατωμένων κατοικιών, γραφείων ή εμπορικών χώρων πολλαπλής χρήσης» υπό τον όρο ότι το ποσό του δανείου δεν υπερβαίνει το 60% της αξίας του συγκεκριμένου ακινήτου.

Δεδομένου ότι ο Σ.Φ. εκφράζει την υπάρχουσα αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας και του σταθμισμένου ενεργητικού της δηλαδή του

συνόλου των στοιχείων ενεργητικού καθένα από τα οποία πρέπει να είναι προσαρμοσμένο σύμφωνα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, μπορεί αυτός να παρασταθεί ως εξής:

$$\sigma.φ. = \frac{I.K.}{[(1 \times \Sigma\Sigma) + (2 \times \Sigma\Sigma) + \dots + (v \times \Sigma\Sigma)]} = \Psi\%$$

όπου σ.φ. = συντελεστής φερεγγυότητας

I.K: → Ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος

1,2,... v → Τα επιμέρους στοιχεία ενεργητικού (παραλείπεται από το παράδειγμα η στάθμιση των κινδύνων που συνδέονται με συναλλαγές εκτός ισολογισμού γιατί αυτές δεν είναι αναπτυγμένες στην Ελλάδα)

ΣΣ → Συντελεστής Στάθμισης 0%, 10%, 20%, 50%, 100% κατά περίπτωση

ψ% → Ο προκύπτων συντελεστής φερεγγυότητας

Έστω ότι για μια ελληνική Τράπεζα με βάση τα στοιχεία του ισολογισμού της για το 1989 εμφανίζει την ακόλουθη εικόνα σε ό,τι αφορά τα ίδια κεφάλαια και το σταθμισμένο ενεργητικό της (σε εκατ. Δραχμές).

A. Ίδια Κεφάλαια ΣΥΝΟΛΟ 17.300

1. Μετοχικό Κεφάλαιο 6.300

2. Αποθεματικό 10.400

α. Από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο 2.500

β. Τακτικό 1.100

γ. Έκτακτο 4.300

δ. Από αναπροσαρμογές παγίων στοιχείων 2.400

ε. Λοιπά 100

3 Προβλέψεις έναντι ~~ζητήσεων~~ απαιτήσεων

(με χαρακτήρα αποθεματικών) 5.600

4. Κέρδος μεταφερόμενο στην επόμενη Χρήση 1.200

Μείον: συμμετοχές σε άλλα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα - 6.200

B. Σύνολο σταθμισμένου ενεργητικού 203.700

1. Διαθέσιμα 1.300

2. Χορηγήσεις 176.200

3. Διάφοροι χρεωστικοί λογ/σμοί 11.000

4. Ομόλογα τραπεζών 100

5. Υποκαταστήματα (εγγραφές καθ' οδών) 2.200

6. Λογ/σμοί τάξεως (κυρίως εντολές εγγυητικών επιστολών και εχεγγύων πιστώσεων) 12.200

Εφαρμόζοντας τα προαναφερόμενα παρατηρούμε ότι ο

$$\Sigma.φ. = \frac{(A)}{(B)} = \frac{17.300}{203.700} \times 100 = 8,49 \%$$

Εάν τώρα στα ίδια κεφάλαια συμπεριληφθεί το 50% των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις με χαρακτήρα αποθεματικών τότε μπορούμε να έχουμε το εξής σενάριο για τον υπολογισμό του συντελεστή φερεγγυότητας στο απλουστευμένο παράδειγμά μας:

$$\Sigma.φ. = \frac{14.500}{203.700} \times 100 = 7,12 \%$$

Αν πάλι υποθέσουμε ότι αφενός οι βιοτεχνικές χορηγήσεις της εν λόγω τράπεζας ανερχόμενες σε 20.000 (εκατ. Δρχ.) έχουν τη ρητή εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου και αφετέρου η εποπτεύουσα αρχή δέχεται το 100% των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις τότε έχουμε άλλο σενάριο που δίνει τον παρακάτω ευνοϊκότερο συντελεστή φερεγγυότητας:

$$\Sigma.φ. = \frac{17.300}{183.700} \times 100 = 9,41 \%$$

Αν στο προηγούμενο σενάριο λάβουμε υπόψη το 50% των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις τότε έχουμε:

$$\Sigma.φ. = \frac{14.500}{183.700} \times 100 = 7,89\%$$

Στους πιο πάνω υπολογισμούς το στοιχείο «εντολές εγγυητικών επιστολών και ενέγγυων πιστώσεων» του λογαριασμού τάξεως σταθμίστηκε με συντελεστή στάθμισης κινδύνου 50% ενώ τα λοιπά στοιχεία μπορούν να σταθμιστούν με μηδενικό συντελεστή κινδύνου αφού στην πρακτική καλύπτονται από ρητές εγγυήσεις ή αναλαμβάνονται από το Δημόσιο.

Κάθε Τράπεζα πρέπει να υπολογίζει το Σ.φ. για να διαπιστώνει κάθε φορά αν αντιμετωπίζει πρόβλημα φερεγγυότητας και να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα. Το προηγούμενο παράδειγμα δείχνει ότι το ύψος των ιδίων κεφαλαίων σε συνάρτηση με την ποιοτική διάρθρωση του ενεργητικού ενός πιστωτικού ιδρύματος διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην στάθμιση της οικονομικής ευρωστίας του. Γι' αυτό αν μια τράπεζα διαπιστώσει ότι ο πραγματικός Σ.φ. γι' αυτήν είναι ανεπαρκής οφείλει πράγματι να μελετήσει τους δυνατούς τρόπους βελτίωσής του, είτε αυξάνοντας τα ίδια κεφάλαια, είτε με την αναδιάρθρωση ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού, είτε με συνδυασμό των δύο μεθόδων.

Κεφάλαιο 6ο

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚ

Επαγγελματικό απόρρητο

Η εσωτερική νομοθεσία πρέπει να περιλαμβάνει την πρόβλεψη κατά την οποία όλα τα πρόσωπα που ασκούν ή έχουν ασκήσει δραστηριότητα για

λογαριασμό των αρμοδίων αρχών καθώς και οι εντεταλμένοι από τις αρμόδιες αρχές ελεγκτές ή εμπειρογνώμονες, υποχρεούνται την τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου. Τούτο συνεπάγεται ότι οι εμπιστευτικές πληροφορίες που περιέχονται σε γνώση όλων αυτών των προσώπων (κατά την άσκηση των επαγγελματικών τους καθηκόντων δεν επιτρέπεται να γνωστοποιούνται σε απολύτως κανένα πρόσωπο ή αρχή παρά μόνο σε συνοπτική ή συγκεντρωτική μορφή ώστε να μην προκύπτει η ταυτότητα του συγκεκριμένου πιστωτικού ιδρύματος με την επιφύλαξη βέβαια των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο ποινικό δίκαιο. Επιτρέπεται η ανακοίνωση εμπιστευτικών πληροφοριών όταν πρόκειται για πιστωτικό ίδρυμα που έχει κηρυχτεί σε πτώχευση ή του οποίου διατάχθηκε αναγκαστική εκκαθάριση με δικαστική απόφαση υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές πληροφορίες δεν αφορούν τους τρίτους που αναμείχθηκαν στις προσπάθειες διάσπασης του πιστωτικού ιδρύματος.

Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών - μελών εμπίπτει στο πιο πάνω επαγγελματικό απόρρητο. Τα κράτη - μέλη δεν μπορούν να συνάπτουν με τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών συμφωνίες συνεργασίας που να προβλέπουν ανταλλαγή πληροφοριών παρά μόνο εφόσον οι πληροφορίες που ανακοινώνονται καλύπτονται σε ό,τι αφορά το επαγγελματικό απόρρητο από εγγυήσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με τις προβλεπόμενες στο άρθρο 12 της Πρώτης Οδηγίας.

Η αρμόδια αρχή που δέχεται εμπιστευτικές πληροφορίες μπορεί να τις χρησιμοποιεί μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων της και συγκεκριμένα όπως ορίζει η παράγραφος 4 του άρθρου 12 της Πρώτης Οδηγίας.

Επίσης οι προηγούμενες διατάξεις περί επαγγελματικού απορρήτου δεν εμποδίζουν την μεταξύ των αρμοδίων αρχών ανταλλαγή πληροφοριών μέσα στο ίδιο κράτος μέλος εφόσον υπάρχουν περισσότερες από μία αρμόδιες αρχές ή μεταξύ των αρμοδίων αρχών και οργάνων των κρατών - μελών της Κοινότητας για την εκπλήρωση της εποπτικής αποστολής τους καθώς και για τη διαβίβαση πληροφοριών σε οργανισμούς διαχείρισης συστημάτων εγγυήσεως των

καταθέσεως. Οι πληροφορίες που λαμβάνουν αυτές οι εποπτικές αρχές, οργανισμοί και πρόσωπα υπόκειται στους κανόνες του επαγγελματικού απορρήτου.

Επενδυτικές υπηρεσίες

Επενδυτικές υπηρεσίες χαρακτηρίζονται οι υπηρεσίες που αφορούν οπωσδήποτε από τα εξής μέσα: 1. Μεταβιβάσιμοι τίτλοι, περιλαμβανομένων των μεριδίων οργανισμών Συλλογικών επενδύσεων και Κινητών Αξιών (Εταιρειών Επενδύσεων, χαρτοφυλακίου, Αμοιβαίων Κεφαλαίων) 2. Μέσα χρηματαγοράς (περιλαμβανομένων των πιστοποιητικών καταθέσεων και των εμπορικών ευρωγραμματίων). 3. Προθεσμιακά χρηματοπιστωτικά μέσα και προαιρέσεις (options). 4. Μέσα σχετικά με συνάλλαγμα και επιτόκια.

Με την υιοθέτηση της Πρότασης Οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών επιδιώκεται να εξασφαλιστεί ώστε οι μη τραπεζικές εταιρίες επενδύσεων δηλαδή τα χρηματοδοτικά ιδρύματα κατά την κοινοτική έννοια που παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες να διαθέτουν τις ίδιες ελευθερίες ως προς τη δημιουργία υποκαταστημάτων και την παροχή των υπηρεσιών τους πέρα από τα σύνορα των χωρών τους με τις ελευθερίες που προβλέπονται στη Δεύτερη Τραπεζική οδηγία. Έτσι επιδιώκεται η θεσμοθέτηση κοινών κανόνων λειτουργίας και για την εσωτερική αγορά επενδυτικών υπηρεσιών της ΕΟΚ από το 1993 οι οποίες θα παρέχονται από τις «επιχειρήσεις επενδύσεων». Ο όρος αυτός αντιστοιχεί όχι μόνο στις ατομικές χρηματιστηριακές επιχειρήσεις (χρηματικές) αλλά οπωσδήποτε και στο θεσμό των Ανωνύμων Χρηματιστηριακών Εταιριών του νόμου 1806/1988 με τον όποιο τροποποιήθηκε η ελληνική νομοθεσία για τα χρηματιστήρια αξιών (Φ.Ε.Κ. Α' 207).

Από την έναρξή της ισχύος της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών οι επιχειρήσεις επενδύσεων με την προηγούμενη

έννοια θα μπορούν σ' ολόκληρη την Κοινότητα, να ασκούν τις ακόλουθες χρηματιστηριακές ή επενδυτικές εργασίες:

1. Τη μεσιτεία (brokerage) δηλαδή την αποδοχή των εντολών από τους επενδυτές σε ό,τι αφορά ένα ή περισσότερα από τα προαναφερόμενα χρηματιστηριακά μέσα (τίτλοι μεταβιβάσιμοι και μερίδια ΟΣΕΚΑ, μέσα χρηματαγοράς, futures και options, μέσα σχετικά με συνάλλαγμα και επιτόκια) ή/ και την εκτέλεση των εντολών στο χρηματιστήριο ή στην αγορά με διαμεσολάβηση έναντι πληρωμής προμήθειας.

2. Τις πράξεις για ίδιο λογαριασμό δηλαδή την αγορά και πώληση ενός ή περισσότερων από τα πιο πάνω μέσα για ίδιο λογαριασμό και με ίδιο κίνδυνο με στόχο την αποκόμιση κέρδους από τη διαφορά των τιμών πώλησης και αγοράς.

3. Στη διαμεσολάβηση στην εμπορία τίτλων με κέρδος (market making) δηλαδή από τα χρηματιστηριακά μέσα με την πραγματοποίηση συναλλαγών που αφορούν τα μέσα αυτά με βάση τη δέσμευση να δίνονται τιμές αγοράς και πώλησης.

4. Τη διαχείριση χαρτοφυλακίου δηλαδή τη διαχείριση έναντι αμοιβής χαρτοφυλακίων που αποτελούνται από ένα ή περισσότερα χρηματιστηριακά μέσα για λογαριασμό επενδυτών, εκτός απ' εκείνους που ενεργούν σε συλλογική βάση.

5. Τη διαπραγμάτευση ή παροχή υπηρεσιών αναδόχου έκδοσης τίτλων και διάθεσης των εκδόσεων αυτών στο κοινό (underwriting).

6. Την παροχή συμβουλών επαγγελματικού χαρακτήρα σε μεμονωμένους επενδυτές ή στα πλαίσια ιδιωτικής εγγραφής σε ό,τι αφορά το παραπάνω χρηματιστηριακά μέσα («χρηματιστηριακά πράγματα» κατά την ελληνική ορολογία).

7. Τη διατήρηση και διαχείριση οποιουδήποτε από τα μέσα αυτά εκτός από τη διαχείριση συστήματος συμψηφισμού.

Οι ελληνικές χρηματιστηριακές Εταιρίες του Νόμου 1806/1988, μπορούν τώρα να ασκήσουν μόνο τις τρεις πρώτες πιο πάνω επενδυτικές ή

χρηματοστηριακές εργασίες, ενώ από τη ισχύ της οικείας Οδηγίας θα είναι δυνατό να παρέχουν όλες αυτές τις υπηρεσίες μέσα στα πλαίσια της κοινής αγοράς κινητών τίτλων της Ευρώπης. Τις ίδιες επενδυτικές υπηρεσίες θα μπορούν να παρέχουν απευθείας οι ελληνικές τράπεζες όπως βέβαια και όλες οι τράπεζες της ΕΟΚ με βάση τις αντίστοιχες ρυθμίσεις της Δεύτερης Οδηγίας. Υπενθυμίζεται και στο σημείο αυτό ότι σύμφωνα με τον εγκεκριμένο κατάλογο των δραστηριοτήτων που απολαμβάνουν αμοιβαίας αναγνώρισης, κάθε πιστωτικό ίδρυμα της κοινότητας που έχει την άδεια που προβλέπεται από τη Δεύτερη Οδηγία, θα μπορεί από 1.1.93 εκτός από τις άλλες εργασίες να ασκεί και τις ακόλουθες εργασίες υπ' αριθμόν 7,8, 11 και 12 του καταλόγου του παραρτήματος:

8. Συναλλαγές για λογαριασμό του ιδίου πιστωτικού ιδρύματος ή της πελατείας του, σε

α. Μέσα της χρηματαγοράς (επιταγές, γραμμάτια, ομόλογα καταθέσεων κ.λπ.)

β. Αγορές συναλλάγματος

γ. Χρηματοδοτικούς τίτλους επί προθεσμία ή με δικαίωμα επιλογής (option).

Δ. Μέσα σχετικά με συνάλλαγμα και επιτόκια

ε. Κινητές αξίες

9. Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών.

10. Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για τη διαχείριση χαρτοφυλακίου

11. Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών.

Εποπτεία και έλεγχοι σε ενοποιημένη βάση

Τελικός σκοπός είναι η καθιέρωση συστήματος εναρμονισμένων κανόνων που θα επιτρέπουν την κατά συνολικό τρόπο άσκηση της εποπτείας μιας

τράπεζας η οποία λειτουργεί σε διάφορα κράτη - μέλη από την εποπτεύουσα αρχή του κράτους - μέλους όπου η τράπεζα αυτή έχει την έδρα της. Έτσι πιστεύεται θα αποφεύγονται οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών της περίπτωσης αυτής και των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών - μελών υποδοχής οι αρχές των οποίων διατηρούν το δικαίωμα άσκησης της τραπεζικής εποπτείας.

Η εποπτεία σε ενοποιημένη βάση παρέχει τη δυνατότητα στην εποπτική αρχή μητρικής τράπεζας να προβαίνει σε μία όσο το δυνατό καλύτερη και πιο τεκμηριωμένη εκτίμηση της χρηματοπιστωτικής κατάστασης. Πράγματι η σύνταξη ενοποιημένων χρηματο-οικονομικών καταθέσεων αποτελεί χρήσιμο συμπληρωματικό μέσο στη διάθεση των διοικήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των εποπτικών αρχών γιατί διευκολύνει την εκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν την οικονομική κατάσταση των πιστωτικών ιδρυμάτων οι δραστηριότητες άλλων πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από αυτά.

Η οδηγία 83/35/ΕΟΚ αποτέλεσε το πρώτο βήμα προς τη θέσπιση της αρχής της εποπτείας των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση. Η Επιτροπή των Ε.Κ. Επεξεργάζεται από καιρό σχέδιο Οδηγίας που θα τροποποιεί και θα συμπληρώνει την πιο πάνω οδηγία ώστε στα πλαίσια της κοινής τραπεζικής αγοράς, να διευκολύνεται η ανάληψη και η άσκηση της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων σ' ολόκληρο τον κοινοτικό χώρο. Οι γενικές αρχές ωστόσο, που διέπουν την εποπτική αυτή τεχνική είναι σταθερές.

Εισάγεται πρώτα, η γενική αρχή που επιβάλλει σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα το οποίο κατέχει συμμετοχή σε άλλο πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα να υπόκειται στην εποπτεία σε ενοποιημένη βάση τόσο της χρηματοπιστωτικής κατάστασης όσο και της χρηματοπιστωτικής κατάστασης των ιδρυμάτων (πιστωτικών ή χρηματοδοτικών) στα οποία κατέχει αυτή τη συμμετοχή κατά την έκταση και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει η ανωτέρω κοινοτική πράξη. Διευκρινίζεται και εδώ ότι υπό τον πιο πάνω συμμετοχή νοείται η άμεση ή

έμμεση κατοχή από ένα πιστωτικό ίδρυμα του 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου ενός άλλου πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος.

Η σχολιαζόμενη Οδηγία ορίζει τέσσερις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν είναι υποχρεωτική η διενέργεια εποπτείας σε ενοποιημένη βάση. Καθιερώνεται ακόμη ο κανόνας ότι εκεί όπου είναι υποχρεωτική ασκείται μία φορά το χρόνο από την αρμόδια αρχή όπου εδρεύει το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο κατέχει τη συμμετοχή και δεν εμποδίζει την άσκηση εποπτείας σε μη ενοποιημένη δηλαδή σε ατομική βάση, ούτε και την εποπτεία που ασκούν οι αρμόδιες αρχές σε άλλα κράτη μέλη της κοινότητας.

Οι γενικές αρχές, οι όροι και οι προϋποθέσεις άσκησης της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση καθώς και ο τρόπος ενσωμάτωσης των κοινοτικών κανόνων, στην εσωτερική τραπεζική νομοθεσία απεικονίζονται στην υπ' αριθμόν 678/22.1.86 Π.Δ./Τ.Ε., το κείμενο της οποίας παρατίθεται στο παρόν.

Ίδια κεφάλαια

Κατά την έννοια της Οδηγίας 89/299/ΕΟΚ¹¹ σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων¹² Σύμφωνα με το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής και με βάση την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία και πρακτική τα μ¹ ενοποιημένα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελούνται από τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Τα καταβεβλημένα κεφάλαια συν τη διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτο μείον οι τυχόν υπάρχουσες προνομιούχες μετοχές. Πρόκειται δηλαδή για το μετοχικό κεφάλαιο τράπεζας που κατά την έννοια του άρθρου 22 της Οδηγίας 86/635/ΕΟΚ συντίθεται από μερίδια για τα οποία έχει αναληφθεί υποχρέωση πληρωμής από εταίρους ή από άλλα πρόσωπα που συμμετέχουν στο κεφάλαιο του πιστωτικού ιδρύματος.

2. Τα αποθεματικά κάθε είδους (κατά την έννοια του άρθρου 23 της οδηγίας 86/635/ΕΟΚ) τα οποία καταχωρούνται χωριστά και τα αποτελέσματα του προηγούμενου έτους που μεταφέρονται μέσω διάθεσης του τελικού

αποτελέσματος δηλαδή τα κέρδη ή ζημιές από το προηγούμενο έτος. Σχετικά με τα αποθεματικά κεφάλαια η ελληνική νομοθεσία προβλέπει τα τακτικά αποθεματικά, τα έκτακτα αποθεματικά και τα αποθεματικά από χρεόγραφα.

3. Τα αποθεματικά από αναπροσαρμογές παγίων στοιχείων.

4. Τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους. Το άρθρο 38 της Οδηγίας 86/635.ΕΟΚ τονίζει ότι ο λογαριασμός αυτός περιλαμβάνει το ποσό το οποίο η Τράπεζα αποφασίζει να διαθέσει για την κάλυψη τέτοιων κινδύνων «όταν λόγοι σύνεσης το επιβάλλουν, λόγω των ιδιαίτερων κινδύνων που είναι εγγενείς στις τραπεζικές εργασίες» και ότι το υπόλοιπο των ποσών πρέπει να εμφανίζεται ξεχωριστά στα αποτελέσματα χρήσης. Αυτό σημαίνει ότι τα κεφάλαια αυτά «μέχρι νεωτέρου συντονισμού» δηλαδή προς το παρόν ή προσωρινά πρέπει να έχουν το χαρακτήρα αποθεματικών. Στους ισολογισμούς των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων η κατηγορία αυτή εμφανίζεται ως «προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις» ή ως «προβλέψεις διάφορες» αλλά αμφισβητείται αν πάντοτε και κατά πόσο τα στοιχεία αυτά στο σύνολό τους έχουν το χαρακτήρα αποθεματικών. Αρκετές φορές κατά μια άποψη οι ελληνικές τράπεζες υπερεκτιμούσαν τα ποσά αυτά στο παρελθόν. Η Τ.Ε. υπολογίζει συνήθως ολόκληρο το ποσό των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις ότι έχει χαρακτήρα αποθεματικών όταν λάβει τη σχετική διαβεβαίωση από την οικεία τράπεζα.

5. Τις διορθώσεις αξίας στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού που δεν αποτελούν πάγια χρηματοπιστωτικά στοιχεία με την προϋπόθεση ότι τα ποσά αυτά πρέπει να εμφανίζονται ξεχωριστά στα αποτελέσματα χρήσης, μάλιστα δε στη χαμηλότερη τρέχουσα αξία κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού.

6. «Τα άλλα στοιχεία» και ιδιαίτερα οι 'αναλήψεις υποχρεώσεων των μελών των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν συσταθεί υπό μορφή συνεταιριστικής εταιρίας» καθώς και οι «σωρευτικές προνομιούχες μετοχές» είναι άγνωστα στην ελληνική νομοθεσία και πρακτική.

Από τα παραπάνω 1 ως 6 στοιχεία που λαμβάνονται σωρευτικά, αφαιρούνται τα αρνητικά αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης και οπωσδήποτε οι συμμετοχές σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοδοτικά ιδρύματα όταν αυτές υπερβαίνουν το 10% των ιδίων κεφαλαίων του άλλου ιδρύματος. Επίσης η αρμόδια εποπτεύουσα αρχή μπορεί να εξαιρεί τη συμμετοχή σε άλλο πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα όταν αυτή έχει το χαρακτήρα της οικονομικής ενίσχυσης με σκοπό την αναδιάρθρωση και διάσωση του ιδρύματος.

Άλλες ρυθμίσεις της εξεταζόμενης οδηγίας που είναι αξιοσημείωτες είναι:

1. Του άρθρου 6 που επιβάλλει ουσιαστικούς περιορισμούς όπως π.χ. ότι τα **αποθεματικά** αναπροσαρμογής και οι διορθώσεις αξίας, δεν επιτρέπεται από 1.1.93 και εφεξής να υπερβαίνουν το 100% κατ' ανώτατο όριο των στοιχείων του μετοχικού κεφαλαίου συν τα αποθεματικά και τα κέρδη από την προηγούμενη χρήση μείον η λογιστική αξία των ιδίων μετοχών που κατέχει το πιστωτικό ίδρυμα και των ποσών των αρνητικών αποτελεσμάτων.

2. Η έννοια των ιδίων κεφαλαίων σε ό,τι αφορά τη χρησιμοποίηση των παραπάνω στοιχείων, τον καθορισμό των κατώτερων ορίων και την αφαίρεση άλλων στοιχείων εκτός των αναφερόμενων στο άρθρο 2 αφήνεται να καθοριστεί κατά την εκτίμηση των κρατών - μελών.

3. Τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την οδηγία για τα ίδια κεφάλαια «το αργότερο κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος των μέτρων για την εφαρμογή του Συμβουλίου που αφορά το λόγο φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1993».

Κίνδυνοι αγοράς

Η οδηγία σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας προβλέπει μεν διαφορετικούς συντελεστές στάθμισης ως προς τις εγγυήσεις που προσφέρονται από τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά την άσκηση

των δραστηριοτήτων τους αλλά μέσα στα πλαίσια λειτουργίας της κοινής τραπεζικής αγοράς, η μέτρηση και ο συνυπολογισμός των κινδύνων επιτοκίου και τιμών συναλλάγματος και των άλλων κινδύνων αγοράς έχουν επίσης μεγάλη σημασία για τον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Καταβάλλεται γι' αυτό συντονισμένη προσπάθεια για τον συντονισμό των αλληλεπιδράσεων των διαφόρων τραπεζικών κινδύνων και την υιοθέτηση κοινών τεχνικών ώστε να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή εναρμόνιση των κανόνων ελέγχου και στάθμισης των κινδύνων αυτών. Πράγματι γίνεται σοβαρή επεξεργασία των προτάσεων σχετικά με τους κανόνες ελέγχου που αφορούν τις «υπηρεσίες επενδύσεων» (investment services) και την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των φορέων που ασκούν δραστηριότητα στον τομέα αυτό. Υπάρχει π.χ. η πρόταση οδηγίας με θέμα την κεφαλαιακή επάρκεια των εταιριών επενδύσεων, με την οποία επιχειρείται ο κοινός καθορισμός της έννοιας των ιδίων κεφαλαίων για τις χρηματιστηριακές εταιρίες, συζητείται δε ακόμη και η επιβολή ενός ελαχίστου επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας τόσο των τραπεζών όσο και των χρηματιστηριακών εταιριών. Στην περίπτωση των εταιριών αυτών αναζητείται κάποια ασφαλιστική δικλείδα έναντι των επιπτώσεων αφενός από τις διακυμάνσεις την αξία του χαρτοφυλακίου των χρεογράφων τους λόγω των συχνών μεταβολών στα επιτόκια ή στις γενικότερες επιχειρηματικές συνθήκες και αφετέρου από τις διαφοροποιήσεις στην αξία των συναλλαγματικών τους θέσεων (positions) λόγω των μεταβολών των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Είναι φανερό ότι η υιοθέτηση και η εφαρμογή της πιο πάνω πρότασης οδηγίας για την κεφαλαιακή επάρκεια (capital adequant) θα υποχρεώσει τα πιστωτικά ιδρύματα της Κοινότητας να τηρούν πρόσθετα ίδια κεφάλαια ανάλογα με τη συνολική καθαρή θέση τους σε ξένα νομίσματα και τις positions που έχουν σε μετοχές και ομολογίες, πιθανόν δε ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι θέσεις αυτές αντανakλούν βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες τοποθετήσεις. Με άλλη διατύπωση τα πιστωτικά ιδρύματα θα είναι υποχρεωμένα να τηρούν ενισχυμένο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων τόσο για τους πιστωτικούς κινδύνους όσο

και για τους κινδύνους της αγοράς, ενώ οι χρηματιστηριακές εταιρίες υπόκειται μόνο στους δεύτερους κινδύνους και γι' αυτό δεν υπάγονται στην οδηγία για το καθεστώς φερεγγυότητας. Γι' αυτό είναι πολύ πιθανό να υπάρξει ενιαία προσέγγιση του θέματος αυτού της κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών και χρηματιστηριακών εταιριών με την υιοθέτηση οδηγίας που να ρυθμίζει όλους τους τραπεζικούς κινδύνους, δηλαδή τους κινδύνους από την άσκηση της πιστωτικής πολιτικής των τραπεζών και τους κινδύνους της αγοράς που συνεπάγεται η ύπαρξη positions κ.λπ. στα πιστωτικά ιδρύματα και στα χρηματοδοτικά ιδρύματα.

Το εξεταζόμενο θέμα ενδιαφέρει οπωσδήποτε τις ελληνικές τράπεζες ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις υποχρεωτικές και προαιρετικές επενδύσεις που κάνουν σε έντοκα γραμμάτια και άλλα κρατικά χρεόγραφα, τις συναλλαγές τους σε μετοχές και την καθαρή συναλλαγματική τους θέση τόσο από τις καθημερινές συναλλαγές σε συνάλλαγμα όσο και από τις διακυμάνσεις της αξίας και άλλων στοιχείων του ισολογισμού. Άλλη πιθανή επίπτωση της αναμενόμενης κοινοτικής ρύθμισης για τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα θα είναι η επιβολή της ανάγκης για αναπροσαρμογή του μηχανογραφικού τους συστήματος γιατί θα υποχρεωθούν να προβαίνουν σε καθημερινή αποτίμηση των χαρτοφυλακίων σε χρεόγραφο και της συναλλαγματικής τους θέσης.

Ξέπλυμα χρημάτων (money laundering)

Με τον όρο αυτό είναι γενικά γνωστή η πρακτική του οργανωμένου εγκλήματος για την ανακύκλωση του προϊόντος από τη διακίνηση των ναρκωτικών, την τρομοκρατία κ.ά. μέσω του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Είναι αναμφισβήτητο ότι σε διεθνές επίπεδο οι τράπεζες και οι κάθε μορφής χρηματοπιστωτικοί φορείς μπορεί να χρησιμοποιούνται και από τους ανθρώπους του οργανωμένου εγκλήματος για την ενέργεια πληρωμών και τη μεταφορά κεφαλαίων από ένα τραπεζικό λογαριασμό σε άλλον για την

απόκρυψη της πηγής και των δικαιούχων των χρημάτων από τις παράνομες ενέργειες και για την παροχή διευκολύνσεων καταθέσεων του προϊόντος αυτού σε θυρίδες, συχνά μάλιστα χωρίς να υπάρχει καμία υποψία ή συνειδητή του τραπεζικού κόσμου. Η πρακτική της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος υπό ευρεία έννοια για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος κατ' αυτόν τον τρόπο είναι παλιά και οι προσπάθειες στο παρελθόν για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε ορισμένες χώρες γίνονται σε εθνικό επίπεδο και μόνο από τις διωκτικές και δικαστικές αρχές. Όπως επισημάνθηκε όμως από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην έκθεσή της με ημερομηνία 27 Ιουνίου 1980 το τραπεζικό σύστημα μπορεί από μόνο του να διαδραματίσει πολύ αποτελεσματικό ρόλο στην πρόληψη των εγκληματικών ενεργειών του ξεπλύματος χρημάτων σε διεθνές επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα θα βοηθά συνεργαζόμενο με τις διωκτικές και δικαστικές αρχές.

Η συνειδητοποίηση ωστόσο της ανάγκης για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων από τη διεθνή κοινωνία των κρατών επιβράδυνε πολύ. Το Δεκέμβριο 1988 υιοθετήθηκε από τη Διπλωματική Διάσκεψη στη Βιέννη η «Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης των ναρκωτικών», η οποία υπογράφηκε από 90 χώρες. Κατά την ίδια ημερομηνία εκδόθηκε και η «διακήρυξη των αρχών» που υιοθετήθηκαν από τα μέλη της αρμόδιας Επιτροπής της βασιλείας που συντίθεται από τους εκπροσώπους (στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών) των κεντρικών τραπεζών του Βελγίου και Λουξεμβούργου, του Καναδά, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Ιαπωνίας, των Κάτω Χωρών, της Σουηδίας, της Ελβετίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και των ΗΠΑ. Το πρακτικό αποτέλεσμα των διεθνών αυτών πρωτοβουλιών φάνηκαν σύντομα σε εθνικό επίπεδο καθώς αρκετές χώρες, όπως η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, η Ιταλία και άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες έλαβαν ήδη ή πρόκειται να λάβουν ουσιαστικά μέτρα για τον αποτελεσματικό περιορισμό και την αποτροπή χρησιμοποίησης των τραπεζών από το οργανωμένο έγκλημα ως πλυντηρίων χρημάτων.

Στη συνάντηση κορυφής της «Ομάδας των Επτά» πλουσιότερων χωρών στο Παρίσι κατά τον Ιούλιο του 1989, αποφασίστηκε η δημιουργία του «financial Action Task Force» με συμμετοχή και εκπροσώπων της Επιτροπής των Ε.Κ. για να μελετήσει και να προτείνει τα μέτρα που είναι αναγκαία για την προαγωγή ή ενίσχυση της συνεργασίας για το θέμα του ξεπλύματος χρημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Η πρωτοβουλία αυτή απέφερε αρχικά ένα Σχέδιο Σύστασης της ΕΟΚ το οποίο μετετράπη το Φεβρουάριο 1990, σε πρόταση Οδηγίας της Κοινότητας «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος προς το σκοπό του ξεπλύματος χρημάτων». Τα κυριότερα σημεία της πρότασης αυτής της Οδηγίας που θα υιοθετηθεί κατά τον Ιούνιο 1991 είναι τα ακόλουθα:

1. Διαπιστώνεται κατ' αρχήν ότι ήταν οι τράπεζες και τα λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται για το ξέπλυμα του προϊόντος *εγκληματικών* ενεργειών τότε είναι αναπόφευκτο να απονεμηθούν η οικονομική και η ηθική υπόσταση και σταθερότητα των υπεύθυνων φορέων, γεγονός που οδηγεί σε σοβαρή διακινδύνευση της εμπιστοσύνης του κοινού προς ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Γι' αυτό η αδράνεια και η έλλειψη μέτρων προστασίας του θα ήταν ασυνέπεια έναντι του προγράμματος για την εγκαθίδρυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς καθώς μάλιστα το οργανωμένο έγκλημα θα προσπαθήσει να επωφεληθεί από την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων στην Κοινότητα.

2. Κύριος αντικειμενικός σκοπός του κοινοτικού αυτού μέτρου είναι όλες οι χώρες - μέλη της ΕΟΚ να νομοθετήσουν την ποινικοποίηση της πρακτικής του ξεπλύματος χρημάτων, να το καταστήσουν δηλαδή στη θεωρία και στην πράξη σοβαρό ποινικό αδίκημα.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Δεύτερης Οδηγίας ξέπλυμα χρημάτων είναι:

α. Η μετατροπή ή μεταφορά περιουσιακών στοιχείων, εν γνώση ότι αυτά προέρχονται από σοβαρό έγκλημα, προς το σκοπό της απόκρυψης ή παραπλάνησης της παράνομης προέλευσης των περιουσιακών αυτών στοιχείων

ή της υποβοήθησης οποιουδήποτε προσώπου εμπλεκόμενου στη διάπραξη τέτοιου αδικήματος προς αποφυγή των νομικών συνεπειών των πράξεών του. Β. Η απόκρυψη ή η παραπλάνηση ως προς την αληθή φύση, την πηγή, τον τόπο, τη διάθεση, την κίνηση, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας εν γνώση του ότι τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία προέρχονται από τη διάπραξη σοβαρού εγκλήματος. «Περιουσιακά στοιχεία» ή «περιουσία» (property) είναι στοιχεία ενεργητικού (assets) κάθε μορφής, ενσώματα ή άυλα, κινητά ή ακίνητα, απτά ή όχι, νομικά έγγραφα ή τίτλοι. «Σοβαρό έγκλημα είναι α. Η εμπορική διακίνηση ναρκωτικών, φαρμάκων και ψυχοτροπικών ουσιών σύμφωνα με τον ορισμό της Συνθήκης του ΟΗΕ της Βιέννης (19 Δεκ. 1988) β. Οι πράξεις τρομοκρατίας γ. Οποιοδήποτε άλλο σοβαρό ποινικό αδίκημα (ιδιαίτερα όταν αυτό εντάσσεται στο οργανωμένο έγκλημα) ανεξάρτητα από το αν συνδέεται ή όχι με τα ναρκωτικά, κατά τον ορισμό του εσωτερικού νομοθέτη.

4. Η ποινική νομοθεσία των κρατών - μελών της ΕΟΚ πρέπει να περιλάβει διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα θα απαιτούν την εξακρίβωση της ταυτότητας των πελατών τους όταν συνομολογούν εμπορικές σχέσεις ή συνάπτουν συναλλαγές και σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς το αν οι πελάτες τους ενεργούν ή όχι για δικό τους λογαριασμό θα λαμβάνουν «εύλογα μέτρα» (responsible measures) για την πιστοποίηση της πραγματικής ταυτότητας των προσώπων για λογαριασμό των οποίων διενεργείται η συναλλαγή ή ανοίγεται ένας λογαριασμός με ιδιαίτερη προσοχή οφείλουν να εξετάσουν οποιαδήποτε ασυνήθη συναλλαγή που δεν φαίνεται να έχει προφανή οικονομικό ή ευδιάκριτο νόμιμο σκοπό και να μην συνάπτουν οποιαδήποτε συναλλαγή εφόσον τα ιδρύματα αυτά έχουν λόγο να υποψιάζονται ότι η συναλλαγή αυτή έχει κάποια σχέση με το ξέπλυμα χρημάτων.

5. Οι διοικήσεις, τα στελέχη και οι υπάλληλοι των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων θα έχουν την υποχρέωση από το νόμο να συνεργάζονται πλήρως με τις αρμόδιες αρχές, ιδιωτικές και δικαστικές, α. Παρέχοντας γι' αυτές με δική τους πρωτοβουλία, οποιαδήποτε πληροφορία

σχετικά με γεγονότα που ανακαλύπτουν και τα οποία μπορεί να σχετίζονται με το αδίκημα του ξεπλύματος χρημάτων. Β. Δίνοντας στις αρμόδιες αρχές όλες τις αιτούμενες πληροφορίες κατά το προδικαστικό στάδιο που έχουν σχέση με ξέπλυμα χρημάτων.

6. Η εσωτερική νομοθεσία πρέπει να προβλέπει και εάν κατά την άσκηση του ελέγχου επί των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τα όργανα του ελέγχου αποκαλύπτουν γεγονότα που μπορεί να συνιστούν απόδειξη ότι έχει διαπραχθεί το αδίκημα του ξεπλύματος χρημάτων, τότε αυτά οφείλουν να πληροφορούν σχετικά τις αρμόδιες διωκτικές ή δικαστικές αρχές. Η καλόπιστη αποκάλυψη στις αρμόδιες δικαστικές και διωκτικές αρχές από τους διευθύνοντες ή τους άλλους τραπεζικούς υπαλλήλους οποιασδήποτε υποψίας ή βεβαιότητας ότι μια εργασία σκοπεί ή συνδέεται με ξέπλυμα χρημάτων, δεν θα αποτελεί παράβαση συμβατικής ή νομικής υποχρέωσης κατά τη νομοθεσία περί τραπεζικού απορρήτου. Κατά συνέπεια τα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων δεν θα έχουν αστική και ποινική ευθύνη, εννοείται δε και πειθαρχικής ευθύνη, για οποιαδήποτε αποκάλυψη προβαίνουν τα αρμόδια όργανα της πολιτείας που θα έχει σχέση με το αδίκημα του ξεπλύματος χρημάτων, όπως αυτό ορίζεται τώρα στην πρόταση Οδηγίας. Στην έννοια του χρηματοδοτικού ιδρύματος θα περιλαμβάνονται όπως φαίνεται και τα στελέχη και οι υπάλληλοι των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, των εταιρειών επενδύσεων χαρτοφυλακίου, των χρηματιστηριακών εταιριών κ.λπ.

7. Οι Τράπεζες και όλες οι μορφές των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων θα υποχρεωθούν από το νόμο να δημιουργήσουν επαρκείς διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου για να είναι σε θέση να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν και να αποτρέπουν την ενέργεια πράξεων που έχουν σχέση με το ξέπλυμα χρημάτων. Επίσης θα υποχρεωθούν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα, ώστε οι εργαζόμενοι τις τράπεζες και στα χρηματοδοτικά ιδρύματα να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τη νομοθεσία περί τραπεζικού απορρήτου και ξεπλύματος χρημάτων και πρόσθετα

να οργανώσουν ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης των υπαλλήλων ώστε να έχουν τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις για τον εντοπισμό των εργασιών που έχουν σχέση με το ξέπλυμα χρημάτων. Τέλος, η πρόταση οδηγίας δίνει ευχέρεια στα κράτη - μέλη της κοινότητας να διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής του κοινού νομοθετήματος όταν αυτή ισχύει από 1.1.92, περιλαμβάνοντας έτσι στην εσωτερική τους νομοθεσία όχι μόνο τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα αλλά μεγαλύτερο αριθμό προσώπων που κατά κανόνα καλυπτόμενοι από το επαγγελματικό απόρρητο δεν αποκαλύπτουν την ταυτότητα των πελατών τους αφού ενεργούν ως μεσάζοντες, συναλλασσόμενοι με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για λογαριασμό των πραγματικών δικαιούχων (beneficial owners. Οποσδήποτε τούτο εννοεί τη διάπραξη του ποινικού αδικήματος, του money laundering, γι' αυτό άλλωστε η διευκρινιστική αυτή διάταξη αποτέλεσε πρωταρχικό ~~μέλημα~~ του νομοθέτη στις χώρες όπου έχουν ήδη ληφθεί μέτρα για την εξακρίβωση της ταυτότητας όχι απλώς του καταθέτη αλλά πρώτιστα του πραγματικού δικαιούχου κάθε λογαριασμού.

Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση

Οι βάσεις για την πραγματοποίηση της οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης η οποία θα οδηγήσει τελικά στην πολιτική ένωση της ΕΟΚ, θα τεθούν προς το τέλος του 1990 από τις δύο Διακυβερνητικές Διασκέψεις όπου προσδοκάται ότι θα συμφωνηθούν σημαντικές τροποποιήσεις της Συνθήκης της Ρώμης όπως έχει τροποποιηθεί από την Ενιαία ευρωπαϊκή Πράξη. Η Επιτροπή επιδιώκει να γίνει στη Συνθήκη ΕΟΚ σαφής καθορισμός των κατευθυντήριων αρχών που θα διέπουν αφενός τα θεσμικά όργανα τα οποία θα εφαρμόζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς της Κοινότητας και αφετέρου τις ενέργειες των κρατών - μελών κατά την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής τους. Η Κοινότητα θα έχει ως κύρια αποστολή να παράγει μια στρατηγική οικονομικής ολοκλήρωσης και να αναπτύσσει μια ενιαία νομισματική πολιτική ως μέρος της γενικής

προσπάθειας προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η οποία πρέπει πάντα να στηρίζεται στην αρχή του ενός νομίσματος.

Βασικός σκοπός της κοινοτικής οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση της ανάπτυξης ο υψηλός βαθμός απασχόλησης, η ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών μέσα στα πλαίσια των ειδικότερων στόχων της σταθερότητας των τιμών καθώς και της οικονομικής και κοινωνικής ανοχής. Η οικονομική πολιτική της Κοινότητας πρέπει να στηριχτεί στο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών της και στην εφαρμογή διαφορετικών μεν αλλά κοινωνικών πολιτικών σε ό,τι ειδικότερα αφορά τα θέματα ανταγωνισμού και τα διαρθρωτικά προγράμματα.

Οι κύριοι αντικειμενικοί στόχοι της κοινής νομισματικής πολιτικής θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση σταθερού επιπέδου τιμών και η στήριξη της γενικής οικονομικής πολιτικής που υιοθετείται σε κοινοτικό επίπεδο.

Εξάλλου τα κράτη - μέλη πρέπει να ακολουθούν οικονομική πολιτική με κύριο στόχο τη διασφάλιση σταθερότητας τιμών στην ΕΟΚ και τον υψηλότερο δυνατό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης που να επιτρέπει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. Τα κράτη - μέλη οφείλουν κυρίως να συνεισφέρουν στη γενική σταθερότητα των τιμών κυρίως με την αποφυγή προσφυγής τους στην πρακτική της προσθήκης νέου χρήματος μέσω δημιουργίας ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό. Η Κοινότητα υπόσχεται μόνο να δώσει οικονομική βοήθεια αλλά υπό αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις.

Η κοινή νομισματική πολιτική θα διαμορφώνεται από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδιακή κεντρική Τράπεζα (EUROFED) η οποία θα δημιουργηθεί τα πιο πάνω πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και προτείνεται να έχει ένα 10μελές Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από τους 16 διοικητές Κεντρικών τραπεζών της Κοινότητας και 4 μέλη τοποθετούμενα από τις κυβερνήσεις των κρατών - μελών. Από τα 4 αυτά μέλη θα εκλέγεται από ο

Ευρωπαϊκό συμβούλιο για 5 χρόνια ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδιακής κεντρικής Τράπεζας η οποία θα έχει τα εξής καθήκοντα:

1. Διαμόρφωσης και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής.

2. Εκδοση του ECU και διαχείριση των τιμών συναλλάγματος και των αποθεμάτων σε συνάλλαγμα σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Συμβουλίου των υπουργών της Κοινότητας

3. Συμμετοχή στο συντονισμό των πολιτικών τραπεζικής εποπτείας.

4. Συμμετοχή στη διεθνή νομισματική συνεργασία.

Προς το σκοπό εφαρμογής της κοινοτικής πολιτικής τιμών συναλλάγματος η EUROFED θα κρατεί ένα ποσοστό των συναλλαγματικών αποθεμάτων των κρατών - μελών, το οποίο θα οριστεί από κοινού, ενώ οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας και των επιμέρους Κεντρικών Τραπεζών θα οριστούν με ξεχωριστό πρωτόκολλο. Κάθε ένας Διοικητής των εθνικών κεντρικών τραπεζών θα διαθέτει τους εξής ψήφους: Βέλγιο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Ελλάς 5, Δανία και Ιρλανδία 3, Λουξεμβούργο 2, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο 10, Ισπανία 8. Σύνολο μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας 30.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) θα πρέπει να λύσει τα ακόλουθα προβλήματα: με ποιό τρόπο θα προχωρήσει η ΕΟΚ από τη πρώτη ως την τελευταία φάση της ενοποίησης, ποιός θα είναι ο παραλληλισμός και το σημείο επαφής μεταξύ της οικονομικής και της νομισματικής πολιτικής, ποιός θα είναι ο συγκεκριμένος ρόλος της Ευρωπαϊκής Νομισματικής μονάδας, ποιά θα είναι τα όρια της δημοσιονομικής πειθαρχίας στα πλαίσια της ασκούμενης Ευρωπαϊκής Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας με τον αναγκαίο πολιτικό έλεγχο.

Ρήτρες διασφάλισης

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας 88/361/ΕΟΚ για την ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων στην Κοινότητα σε περίπτωση που οι εξαιρετικά εκτεταμένες βραχυπρόθεσμες κινήσεις κεφαλαίων ασκούν ισχυρές πιέσεις επί των συναλλαγματικών αγορών και προκαλούν γι' αυτό σημαντικές διαταραχές στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής ενός κράτους - μέλους με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σημαντικές διακυμάνσεις στην εσωτερική ρευστότητα η Επιτροπή των Ε.Κ., εφαρμόζοντας το άρθρο 118 παρ. 3 Συνθήκης αφού λάβει τη γνώμη της Νομισματικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών, μπορεί να επιτρέπει στο εν λόγω κράτος - μέλος α λάβει, ως προς τις κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ, τα μέτρα διασφάλισης των οποίων τους όρους και τις λεπτομέρειες εφαρμογής καθορίζει η ίδια. Το ενδιαφερόμενο κράτος -μέλος μπορεί να λαμβάνει το ίδιο τα πιο πάνω μέτρα διασφάλισης λόγω του επείγοντος χαρακτήρα τους στην περίπτωση που τα μέτρα αυτά αποδεικνύονται αναγκαία. Η διάρκεια εφαρμογής των μέτρων αυτών διασφάλισης και στις δύο περιπτώσεις δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Οι κινήσεις που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ της ίδιας Οδηγίας είναι οι σχετικές με: 1. Χρεόγραφα διαπραγματευόμενα στην αγορά χρήματος, 2. Λογαριασμούς καταθέσεων, 3. Εργασίες σε μερίδια συλλογικών επενδύσεων, 4. Βραχυπρόθεσμα δάνεια και πιστώσεις, 5. Προσωπικά δάνεια, 6. Φυσική εισαγωγή και εξαγωγή χρηματοπιστωτικών στοιχείων και 7. Άλλες βραχυπρόθεσμες πράξεις. Οι περιορισμοί που μπορούν να επιβάλλουν τα κράτη μέλη στις προηγούμενες κινήσεις κεφαλαίου δυνάμει του πιο πάνω άρθρου 3 της Οδηγίας 88/361/ΕΟΚ πρέπει να ορίζονται και να εφαρμόζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να προκαλείται η ελάχιστη δυνατή παρεμπόδιση στην ελεύθερη κίνηση των προσώπων, των αγαθών και των υπηρεσιών.

Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών

Η ίδρυση, αποστολή, σύνθεση και οι εργασίες της συμβουλευτικής επιτροπής που λειτουργεί «προς την Επιτροπή των Ε.Κ. ρυθμίζονται στο άρθρο 11 της πρώτης οδηγίας.

Στο προοίμιο της Δεύτερης Οδηγίας τονίζεται ότι επειδή ενδέχεται να φανεί αναγκαίο να επέρχονται κατά καιρούς τεχνικές τροποποιήσεις των λεπτομερών κατά της οδηγίας για να λαμβάνονται υπόψη οι νέες εξελίξεις που σημειώνονται στον τραπεζικό τομέα, η Επιτροπή των Ε.Κ. θα διαβουλεύεται σχετικά με τη Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών η οποία θα λειτουργεί ως «ρυθμιστική επιτροπή».

Επίσης στο προοίμιο της Οδηγίας 89/647/ΕΟΚ για το συντελεστή φερεγγυότητας διευκρινίζεται ότι η Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών θα λειτουργεί ως «ρυθμιστική Επιτροπή» σε ό,τι αφορά τις τεχνικές προσαρμογές που πρέπει να γίνονται στους λεπτομερείς κανόνες εποπτείας σαν αποτέλεσμα των νέων εξελίξεων στον τραπεζικό τομέα.

Στο άρθρο 21 παρ. 9 της Δεύτερης Οδηγίας ορίζεται ότι σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος οι αρμόδιες αρχές του κράτους - μέλους υποδοχής ενημερώνονται και λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα ώστε να το εμποδίσουν από να προβεί σε νέες πράξεις στο έδαφός του και για να διασφαλίσουν τα συμφέροντα των καταθετών. Κάθε έτος από το 1993 και εφεξής, η Επιτροπή των Ε.Κ. θα υποβάλλει για τις περιπτώσεις αυτές Έκθεση στη Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών. Τέτοια έκθεση θα υποβάλλεται σ' αυτήν και για τις απορριπτικές αποφάσεις του άρθρου 19 για την εγκατάσταση υποκαταστημάτων σ' άλλο κράτος - μέλος καθώς και για την περίπτωση εφαρμογής της παρ. 4 του ίδιου άρθρου 19.

Άρθρο 11

1. Παρά τη Επιτροπή συνιστάται συμβουλευτική επιτροπή των αρμοδίων αρχών των Κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

2. Η συμβουλευτική επιτροπή έχει ως αποστολή να επικουρεί την Επιτροπή στο έργο της εξασφάλισης καλής εφαρμογής της παρούσης οδηγίας καθώς και, στο μέτρο που αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα, της εφαρμογής της οδηγίας 73/183/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1973 περί καταργήσεως των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών για τις μη εξηρημένες δραστηριότητες των τραπεζών και άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων.

Επίσης ασχολείται με άλλα καθήκοντα, που ορίζονται από την παρούσα οδηγία και επικουρεί την Επιτροπή στην εκπόνηση νέων προτάσεων προς υποβολή στο Συμβούλιο, όσον αφορά το συντονισμό, που πρέπει να γίνει στον τομέα των πιστωτικών ιδρυμάτων.

3. Η συμβουλευτική επιτροπή επιφορτίζεται με τη μελέτη συγκεκριμένων προβλημάτων που τίθενται στα διάφορα πιστωτικά ιδρύματα.

4. Η συμβουλευτική επιτροπή αποτελείται από τρεις το πολύ αντιπροσώπους από κάθε Κράτος μέλος και από την Επιτροπή. Οι αντιπρόσωποι αυτοί δύνανται ευκαιρικά, και ύστερα από προηγούμενη συμφωνία της επιτροπής, να συνοδεύονται από συμβούλους.

Η επιτροπή δύναται επίσης να καλεί ειδικευμένα πρόσωπα και εμπειρογνώμονες να λάβουν μέρος στις συνεδριάσεις της. Τα καθήκοντα της γραμματείας εξασφαλίζονται από την Επιτροπή.

5. Η συμβουλευτική επιτροπή συγκαλείται σε πρώτη συνεδρίαση από την Επιτροπή και υπό την προεδρία ενός των αντιπροσώπων της. Εκδίδει τότε τον κανονισμό της και εκλέγει πρόεδρο μεταξύ των αντιπροσώπων των Κρατών μελών. Συγκαλείται εν συνεχεία σε τακτά διαστήματα και όσες φορές είναι αναγκαίο. Η Επιτροπή δύναται να ζητήσει να συγκαλείται η συμβουλευτική επιτροπή επειγόντως, αν κρίνει ότι είναι αναγκαίο.

6. Οι εργασίες της συμβουλευτικής επιτροπής και τα πορίσματά τους είναι εμπιστευτικά, εκτός αν η επιτροπή αποφασίσει διαφορετικά.

Άρθρο 8

Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ενημερώνουν την Επιτροπή:

α) για κάθε άδεια λειτουργίας μιας άμεσα ή έμμεσα θυγατρικής επιχείρησης της οποίας μητρική επιχείρηση ή επιχειρήσεις διέπονται από τη νομοθεσία τρίτης χώρας. Η Επιτροπή ενημερώνει σχετικά τη Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών·

β) στις περιπτώσεις όπου μια τέτοια μητρική επιχείρηση αποκτά συμμετοχή σε πιστωτικό ίδρυμα της Κοινότητας, το οποίο με τον τρόπο αυτό, καθίσταται θυγατρική της. Η Επιτροπή ενημερώνει τη Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών.

Όταν χορηγείται άδεια λειτουργίας σε μια επιχείρηση άμεσα ή έμμεσα θυγατρική μιας ή περισσότερων μητρικών επιχειρήσεων που υπάγονται στο δίκαιο τρίτης χώρας, πρέπει να προσδιορίζεται, στη γνωστοποίηση την οποία αποστέλλουν οι αρμόδιες αρχές στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 7 της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ, η δομή του ομίλου επιχειρήσεων.

Άρθρο 21

1. Τα κράτη μέλη υποδοχής μπορούν να απαιτούν, για στατιστικούς σκοπούς, από κάθε πιστωτικό ίδρυμα το οποίο έχει υποκατάστημα στο έδαφός τους, να αποστέλλει στις αρμόδιες αρχές τους περιοδική έκθεση για τις πράξεις που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφός τους.

Για την άσκηση των καθηκόντων που τους ανατίθενται βάσει του άρθρου 14 παράγραφοι 2 και 3, τα κράτη μέλη υποδοχής μπορούν να απαιτούν από τα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που κατάγονται από άλλα κράτη μέλη, τις ίδιες πληροφορίες με εκείνες που απαιτούν γι' αυτό το σκοπό από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα.

2. Εάν οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής διαπιστώσουν ότι ίδρυμα, το οποίο διαθέτει υποκατάστημα ή παρέχει υπηρεσίες στο έδαφός του, δεν τηρεί τις νόμιμες διατάξεις που έχει θεσπίσει το εν λόγω κράτος μέλος κατ'εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας που απονέμουν αρμοδιότητα στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής, οι εν λόγω αρχές απαιτούν από το εν λόγω ίδρυμα να θέσει τέρμα στην αντικανονική αυτή κατάσταση.

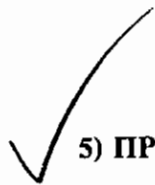
3. Εάν το ενδιαφερόμενο ίδρυμα δεν πράξει τα απαραίτητα, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής ενημερώνουν σχετικά τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής, οι οποίες λαμβάνουν, το συντομότερο, όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου το πιστωτικό ίδρυμα να θέσει τέρμα στην αντικανονική αυτή κατάσταση. Η φύση αυτών των μέτρων ανακοινώνεται στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής.

4. Εάν, παρά τη λήψη των μέτρων από το κράτος μέλος καταγωγής ή λόγω της ακαταλληλότητάς τους ή επειδή δεν ελήφθησαν μέτρα στο κράτος αυτό, το ίδρυμα συνεχίζει να παραβιάζει τις νομικές διατάξεις που αναφέρει η παράγραφος 2, οι οποίες ισχύουν στο κράτος μέλος υποδοχής, το εν λόγω κράτος δικαιούται, αφού ενημερώσει σχετικά τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής, να λάβει τα ενδεικνυόμενα μέτρα προκειμένου να προληφθούν ή να κατασταλούν νέες παρατυπίες και, εφόσον είναι απαραίτητο, μπορεί να εμποδίσει το ίδρυμα αυτό να προβεί σε νέες πράξεις στο έδαφός του. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για τη λήψη παρόμοιων μέτρων να μπορούν να κοινοποιηθούν, μέσα στο έδαφός τους, στα πιστωτικά ιδρύματα.

5. Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν την εξουσία των κρατών μελών υποδοχής να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη ή την καταστολή των πράξεων που διενεργούνται στο έδαφός τους κατά παράβαση των νομικών διατάξεων που έχουν θεσπίσει για λόγους γενικότερου συμφέροντος. Αυτό συνεπάγεται τη δυνατότητα να εμποδίζουν ένα πιστωτικό ίδρυμα να προβαίνει σε νέες πράξεις στο έδαφός τους.

6. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται κατ'εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 3, 4 και 5 και επιβάλλει κυρώσεις ή περιορισμούς στην άσκηση παροχής υπηρεσιών, πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένο και να ανακοινώνεται στο ενδιαφερόμενο ίδρυμα. Καθένα από τα μέτρα αυτά μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής στη δικαιοσύνη του κράτους μέλους το οποίο έλαβε τα εν λόγω μέτρα.

7. Προτού ακολουθήσουν τη διαδικασία που προβλέπεται στις παραγράφους 2, 3 και 4, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής μπορούν, σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης, να λαμβάνουν τα αναγκαία ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των καταθετών, των επενδυτών ή των άλλων προσώπων στα οποία παρέχονται οι υπηρεσίες. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και οι αρμόδιες

5) ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. 678/22.1.86

(Άρθρο 1 του Ν. 1266/82)

ΘΕΜΑ: Εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ αφού έλαβε υπόψη:

- α) το άρθρο 1 του Ν. 1266/82 «όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»,
- β) τις διατάξεις του ΑΝ 1665/1951 που αφορά στον έλεγχο και λειτουργία των τραπεζών,
- γ) ότι η σύνταξη ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων αποτελεί χρήσιμο συμπληρωματικό μέσο στη διάθεση των διοικήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των εποπτικών αρχών γιατί διευκολύνει την εκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν στην οικονομική κατάσταση των πιστωτικών ιδρυμάτων δραστηριότητες άλλων πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από αυτά,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ

1.α. Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα και έχουν άμεση ή έμμεση —δηλαδή μέσω άλλων εταιριών— συμμετοχή σε ποσοστό πάνω από 50% στο μετοχικό κεφάλαιο άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων, εταιριών επενδύσεων χαρτοφυλακίου, εταιριών που διαχειρίζονται αμοιβαία κεφάλαια καθώς και εταιριών που παρέχουν υπηρεσίες καταναλωτικής πίστης στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, υποχρεούνται να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος ενοποιημένους ισολογισμούς, αποτελέσματα χρήσεως καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που κατά την κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος απαιτείται για την άσκηση εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση.

Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει το χρόνο υποβολής καθώς και την περίοδο που θα καλύπτουν τα κατά τα παραπάνω υποβαλλόμενα στοιχεία. Η πρώτη υποβολή των στοιχείων αυτών πρέπει να γίνει μέχρι στις 31 Αυγούστου 1986.

β. Στις περιπτώσεις όπου το ποσοστό της άμεσης ή έμμεσης συμμετοχής πιστωτικών ιδρυμάτων στο μετοχικό κεφάλαιο των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που αναφέρονται στην παρ. 1α είναι μεταξύ 25% και 50% η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να ζητήσει από τα πιστωτικά ιδρύματα να υποβάλλουν ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που απαιτείται για την άσκηση εποπτείας σε ενοποιημένη βάση, εφόσον κατά την κρίση της ασκούν ή έχουν τη δυνατότητα να ασκούν άμεσα ή έμμεσα αποτελεσματικό έλεγχο σ' αυτά.

γ. Το ποσοστό της έμμεσης συμμετοχής σ' ένα άλλο πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα συνυπολογίζεται για τον προσδιορισμό του συνολικού ποσοστού συμμετοχής εφόσον διακρατείται μέσω άλλων εταιριών στις οποίες υπάρχει άμεση ή έμμεση συμμετοχή πάνω από 50% ή αποτελεσματικός έλεγχος.

β. Επιτρέπεται και δεν αποτελεί παράβαση του επαγγελματικού απόρρητου η διαβίβαση πληροφοριών από την Τράπεζα της Ελλάδος στις εποπτικές αρχές άλλων κρατών-μελών, που επίσης δεσμεύονται από το επαγγελματικό απόρρητο, εφόσον θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την εποπτεία σε ενοποιημένη βάση και δεν αναφέρονται σε θέματα που καλύπτονται από το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων.

γ. Μετά από σχετικό αίτημα αρμόδιων εποπτικών αρχών των άλλων κρατών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επαληθεύει την ακρίβεια των στοιχείων και πληροφοριών που αναφέρονται στην παράγραφο 3.α. είτε να επιτρέπει την επαλήθευσή τους από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές των άλλων κρατών-μελών ή από εμπειρογνώμονα ή ελεγκτή.

δ. Στην περίπτωση κατά την οποία πιστωτικά ιδρύματα τρίτων, εκτός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, χωρών συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα σε ποσοστό τουλάχιστον 25% και προβαίνουν σε ενοποίηση των λογαριασμών τους, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιτρέψει την παροχή των αναγκαίων για την ενοποίηση πληροφοριών εφόσον εξασφαλίζεται η αρχή της αμοιβαιότητας και η τήρηση του επαγγελματικού απόρρητου.

ε. Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να απαγορεύσει τη χορήγηση των παραπάνω πληροφοριών εφόσον δεν διασφαλίζεται, κατά την κρίση της, το επαγγελματικό απόρρητο.

4. Τα πιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται σε ειδικό καθεστώς εποπτείας από την Τράπεζα της Ελλάδος δηλ. το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος και οι Τράπεζες Επενδύσεων δεν υπάγονται στις διατάξεις της παρούσας Πράξης που αφορούν την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων, ως μητρικών εταιριών, να υποβάλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις (παρ. 1 και 2).

Η Πράξη αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Συμπεράσματα

Παρά τη μεγένθυσή του και τις σημαντικές εξελίξεις στις μεθόδους άσκησης πιστωτικής πολιτικής, το ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα εξακολουθεί να παρουσιάζει διαρθρωτικές αδυναμίες. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του συστήματος σήμερα είναι:

1. Η έλλειψη συνθηκών ανταγωνισμού αφού ο μεγάλος αριθμός των εμπορικών τραπεζών χαρακτηρίζεται από υπερβολικό βαθμό συγκεντρωτικότητας. Πράγματι, παρά τη διεύρυνση των τραπεζικών εργασιών, της οικονομικής του ευρωστίας και την επέκταση της δραστηριότητας των ειδικών πιστωτικών οργανισμών, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εξακολουθεί να κυριαρχείται από την παρουσία των εμπορικών τραπεζών.

Οι Εμπορικές Τράπεζες εξακολουθούν να συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος των καταθέσεων (το 77% του συνόλου) και να χορηγούν το 48% του συνόλου των Τραπεζικών πιστώσεων. Μέσα στο ίδιο το σύστημα των εμπορικών τραπεζών διατηρείται η κυριαρχία των δύο μεγάλων Εμπορικών Τραπεζών της Εθνικής και της Εμπορικής, οι οποίες μαζί με την Τρίτη την Ιονική - Λαϊκή που ανήκει στα συμφέροντα της δεύτερης κατέχουν το 77% του συνόλου του ενεργητικού όλων των εμπορικών τραπεζών, συγκεντρώνουν το 79% των καταθέσεων, χορηγούν το 83% των πιστώσεων και ελέγχουν το 78% του συνόλου των υποκαταστημάτων των εμπορικών τραπεζών της χώρας. Αλλά

ακόμη και ανάμεσα σ' αυτές τις δύο κυρίαρχες η κυριαρχία της Εθνικής είναι συντριπτική. Από μόνη της, η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος κατέχει το 54% του συνολικού ενεργητικού, το 50% των καταθέσεων, το 61% των πιστώσεων και το 42% των υποκαταστημάτων. Έτσι παρά την αύξηση του αριθμού των ελληνικών και ξένων τραπεζών στα τελευταία χρόνια ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης των εργασιών στο σύστημα των εμπορικών τραπεζών παραμένει διατηρούμενο έτσι και τον ολιγοπωλιακό χαρακτήρα του συστήματος.

2. Ο καθολικός του έλεγχος από το κράτος. Πράγματι το Κράτος ελέγχει το σύνολο του τραπεζικού συστήματος πλην τριών Ελληνικών Τραπεζών, των Τραπεζών Εργασίας, Κρήτης και Πίστεως που είναι καθαρά ιδιωτικών συμφερόντων καθώς και των ξένων τραπεζών. Ανάμεσα στα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας το Δημόσιο ελέγχει:

α. Στο σύνολό τους, αφού είναι Κρατικά ιδρύματα, στην Αγροτική τράπεζα, την ΕΤΒΑ και τους δύο ιδιότυπους οργανισμούς, το ταχυδρομικό Ταμειυτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

β. Την πλειοψηφία μέσω *δημοσίων* οργανισμών στα δύο μεγάλα συγκροτήματα της Εθνικής και της Εμπορικής που περιλαμβάνουν την ΕΤΕΒΑ, την Τράπεζα Υποθηκών, την Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστης, την Ιονική - Λαϊκή και τις Τράπεζες Πειραιώς, Αττικής και Επενδύσεων.

γ. Έμμεσα τις Τράπεζες Κτηματική και Γενική

δ. Την Τράπεζα Ελλάδος.

Θα πρέπει κανείς να σημειώσει ότι η αποφασιστική παρέμβαση του κράτους ήταν αποτέλεσμα τόσο του μικρού μεγέθους που είχαν στον αιώνα και οι πολυπληθείς Ελληνικές Τράπεζες, που συνεπαγόταν μικρό μέγεθος κεφαλαιαγοράς όσο και του τρόπου ανάπτυξης των μεγαλύτερων απ' αυτές.

3. Η ανάπτυξη των εργασιών των ελληνικών τραπεζών που πρέπει να συνδυαστεί με την εφαρμογή συγχρόνων μεθόδων οργάνωσης και μηχανογραφικής κάλυψης των εργασιών τους, καθώς και με τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο μεγάλου αριθμού βιομηχανιών, επιχειρήσεων και Συνεταιριστικών

- αγροτικών μονάδων. Ταυτόχρονα η ανάπτυξη των εργασιών τους πρέπει να εκτιμηθεί και μέσα από τη στροφή που έκαναν οι Εμπορικές Τράπεζες προς τη σφαίρα της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης.

Η ταχύτατη ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών είχε σαν επακόλουθο τη σημαντική ενίσχυση της οικονομικής τους θέσης που στο τέλος του 1977 το συνολικό τους ενεργητικό βρισκόταν στο 1,3 τρισεκατομμύρια δρχ. Που σε σταθερές αξίες είναι δύομισι φορές μεγαλύτερο από εκείνο του 1966.

Ταυτόχρονα το σύνολο των υποκαταστημάτων του συστήματος αυξήθηκε, φτάνοντας τα 1150.

Το ίδιο αυξήθηκε και το προσωπικό των τραπεζών που από 23.500 το 1966 έφτασε στις 35.000 το 1980.

4. Η συγκέντρωση των ιδιωτικών αποταμιεύσεων σε τραπεζικές καταθέσεις.

Το μεγαλύτερο μέρος των ιδιωτικών αποταμιεύσεων της οργανωμένης χρηματαγοράς παίρνει τη μορφή των τραπεζικών καταθέσεων. Αυτό οφείλεται στον περιορισμό των εναλλακτικών δυνατοτήτων που διαθέτει το κοινό για την τοποθέτηση των αποταμιεύσεών του. Η κατάσταση αυτή είναι αποτέλεσμα του χαμηλού βαθμού ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς.

Έτσι στο τέλος του 1978 το σύνολο των καταθέσεων των ιδιωτών στο τραπεζικό σύστημα έφτανε στα 553,5 δισ. Δρχ. Ενώ το σύνολο των καταθέσεων το 1977 έφτανε στα 703 δισ. Δρχ.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Χρηματική διαμεσολάβηση γίνεται σχεδόν αποκλειστικά από το τραπεζικό σύστημα, το οποίο έχει και τον καθοριστικό ρόλο σχηματισμού κεφαλαίου για ανάπτυξη. Τέλος το τραπεζικό σύστημα ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με την κεφαλαιαγορά, μια και η τελευταία μικρή μόνο ανάπτυξη έχει πάρει στη χώρα μας.

Προοπτικές

Η εξέλιξη του ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος είναι επόμενο ότι θα επηρεαστεί βαθιά από την εικονική και νομισματική εναρμόνιση της Κοινοτικής και της Εθνικής νομοθεσίας που θα τεθεί σε καθολική ισχύ από 1.1.1981.

Επειδή το τραπεζικό σύστημα κάθε ενός από τα κράτη - μέλη των Ε.Κ. είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες της γενικότερης οικονομικής πολιτικής κάθε χώρας και στις ιστορικές συνθήκες που το διαμόρφωσαν κρίθηκε αναγκαίο, να βρεθούν οι ελάχιστες εκείνες θέσεις συμβιβασμού που θα επιτρέπουν στην Κοινότητα να προχωρήσει σε μια κατ' αρχήν ενοποίηση της πολιτικής των μελών της στο τραπεζικό τομέα.

Οι προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση έγιναν με την έκδοση δύο κατευθυντήριων οδηγιών του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η μία εκδόθηκε το 1973 (73/183/ΕΟΚ) και η δεύτερη το 1977 (77/780/ΕΟΚ). Με βάση τις δύο αυτές οδηγίες έγιναν δεκτά μια σειρά μέτρων που η εφαρμογή τους θα επηρεάσει σημαντικά και το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας. Τα κυριότερα σημεία των οδηγιών αυτών μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης τα κράτη - μέλη είναι υποχρεωμένα να καταργήσουν όλες τις νομοθετικές και διοικητικές διακρίσεις σε βάρος των άλλων κρατών - μελών ώστε η εγκατάσταση και η παροχή υπηρεσιών να είναι ίδια για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα (ελευθερία εγκατάστασης, ελευθερία παροχής υπηρεσιών). Αυτό θα σημάνει σειρά αλλαγών στις περιοριστικές διατάξεις που υπάρχουν σήμερα στη πιστωτική πολιτική της χώρας μας.

- Η εισαγωγή συστήματος δεικτών που σκοπό έχουν τον έλεγχο και τη παρακολούθηση της φερεγγυότητας των ιδρυμάτων της Κοινότητας. Οι σχέσεις των δεικτών αυτών θα κρίνονται από ειδική επιτροπή τόσο στην ίδρυση νέας τράπεζας όσο και στη διάρκεια της λειτουργίας υπάρχουσας.

- Η εισαγωγή κοινού συστήματος εγγυήσεων για τις καταθέσεις.

- κανόνες ελέγχου πιστωτικών ιδρυμάτων

- άδεια λειτουργίας μιας τράπεζας και η νομική της μορφή

- κοινή εξωτερική πολιτική απέναντι στα πιστωτικά ιδρύματα που προέρχονται εκτός Κοινότητας.

- η εισαγωγή ενός κοινού συστήματος απαλλαγής πιστωτικών πληροφοριών.

- Εφαρμογή των ρυθμίσεων που αφορούν την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων που σημαίνει ελευθερία του κατοίκου της Κοινότητας να μεταφέρει και να επενδύει τα κεφάλαιά του σε όποια κοινοτική χώρα επιθυμεί. Φυσικά η ελευθερία αφορά τις λεγόμενες άμεσες επενδύσεις, τις επενδύσεις σε ακίνητα, ενώ δεν αφορά διακινήσεις που θα εμποδίζουν την οικονομική πολιτική μιας χώρας, υπό τον όρο ότι τέτοιοι περιορισμοί επενδύσεων ήδη εφαρμόζονται. Για έναν άλλο τέλος αριθμό θα απαιτείται για τη διακίνησή του ειδική άδεια.

Όλα αυτά καθώς και η ολοένα αυξανόμενη τάση που επικρατεί στην πολιτική της κοινότητας για την εφαρμογή ομοιόμορφων κανόνων λειτουργίας και ανταγωνισμού, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος που κυριαρχείται από ολιγοπώλιο και επηρεάζεται από ειδικά πιστωτικά ιδρύματα, θα επηρεαστεί βαθιά από την τάση δημιουργίας Γενικών τραπεζών (universal Banking) δηλαδή τραπεζών γενικών εργασιών πλήρως ανταγωνιστικών. Προς αυτή την κατεύθυνση εξάλλου φαίνεται ότι κινούνται και οι προτάσεις της εμπιστευτικής και απόρρητης έκθεσης που υπέβαλε στην κυβέρνηση η Επιτροπή για τη μελέτη του Τραπεζικού μας συστήματος. Σύμφωνα με εξακριβωμένες πληροφορίες, η έκθεση αυτή ανάμεσα στα άλλα προτείνει και τα ακόλουθα:

- Σταδιακή κατάργηση του διαχωρισμού των επιτοκίων. Αυτό συνεπάγεται την κατάργηση της έμμεσης επιδότησης του αγροτικού τομέα.

- οργάνωση της αγοράς χρήματος σε δύο στάδια

- προσαρμογή όλων των ειδικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα προτείνεται η αναδιάρθρωση του οργανωτικού και λειτουργικού πλαισίου της ΑΤΕ, με διεύρυνση των περιθωρίων αυτόνομης διοικητικής δράσης και διαχωρισμό των δραστηριοτήτων της σε αναπτυξιακές και τραπεζικές.

Η έκθεση αυτή με μια σειρά προτάσεων αποβλέπει στην ελευθερία των διατραπεζικών σχέσεων που θα βοηθήσει την αναπτυξιακή προσπάθεια των τραπεζικών επενδύσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Οικονομία, Τραπεζικό σύστημα και ΑΤΕ από τους

Χρήστο Παπαθανασίου

Δημήτρη Πρόβατα

Γιώργο Ανωμερίτη

Λάμπρο Λαμπρόπουλο

Β' έκδοση

Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος

Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού

συστήματα Αγροτικής πίστης στο διεθνή χώρο από τον

Αποστόλη Χατζηαντωνίου.

Τραπεζική Επιστήμη Θεωρία και πράξη.

Σειρά: Διεθνής Τραπεζική

Η θεσμική Θεμελίωση της Κοινής Τραπεζικής Αγοράς

Η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία και οι άλλες βασικές πηγές του Τραπεζικού και Χρηματοπιστωτικού Δικαίου της ΕΟΚ

από τον Γεώργιο Εμ. Τραγάκη

Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

Τεύχος 23-Γ' Τριμηνία 1989

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	σελ. 1-2
Κεφάλαιο 1 ^ο	σελ. 3-7
Ιστορική εξέλιξη	σελ. 3-7
Κεφάλαιο 2 ^ο	σελ. 8-18
Εισαγωγή	σελ. 9-10
Βασικές έννοιες της οικονομικής επιστήμης	σελ. 10-13
Ο ρόλος του χρήματος στις σύγχρονες οικονομίες	σελ. 13-16
Το χρήμα σαν μέσο συναλλαγής	σελ. 14
Το χρήμα σαν μέσο διατήρησης πλούτου	σελ. 15
Το χρήμα σαν μέσο σύναψης δανείων	σελ. 15
Είδη χρήματος	σελ. 15-16
Ζήτηση χρήματος	σελ. 16-17
Προσφορά χρήματος	σελ. 17
Πληθωρισμός. Αίτια και επιπτώσεις	σελ. 18
Κεφάλαιο 3 ^ο	σελ. 19-37
Η διάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος	σελ. 20
Η τράπεζα της Ελλάδος	σελ. 20-21
Οι εμπορικές τράπεζες	σελ. 21-26
Η πιστωτική πολιτική στην Ελλάδα	σελ. 26-28
Καθορισμός των επιτοκίων	σελ. 28
Ιδικές περιπτώσεις	σελ. 28-29
Νέοι συμπληρωματικοί θεσμοί αγροτικής πίστης	σελ. 29-30
Σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring)	σελ. 30-33
Σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing)	σελ. 33-37
Κεφάλαιο 4 ^ο	σελ. 37-67
Το τραπεζικό σύστημα στις χώρες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	
Γαλλία	σελ. 38-41
Βέλγιο	σελ. 42-44
Δυτική Γερμανία	σελ. 44-47
Ιταλία	σελ. 47-50
Δανία	σελ. 51-53
Ολλανδία	σελ. 53-55
Λουξεμβούργο	σελ. 56-61
Ιρλανδία	σελ. 61-63
Ελλάδα	σελ. 64-67
Κεφάλαιο 5 ^ο	σελ. 67-88
Η θεμελίωση της κοινής τραπεζικής αγοράς	
Τι είναι πιστωτικό και τι χρηματοδοτικό ίδρυμα	σελ. 68-69
Επωνυμία πιστωτικού ιδρύματος	σελ. 69-70

Ορισμός πιστωτικού ιδρύματος	σελ. 70
Ανάκληση πιστωτικού ιδρύματος	σελ. 70-71
<i>Βασικοί κανόνες λειτουργίας της κοινής τραπεζικής αγοράς</i>	
Ο κύριος στόχος του κοινοτικού προγράμματος και η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων	σελ. 71-72
Εναρμόνιση των προϋποθέσεων άσκησης δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων	σελ. 72-76
Οι νέοι κανόνες για τις συμμετοχές των τραπεζών	σελ. 76-78
<i>Το νέο σύστημα των κοινοτικών κανόνων για την άσκηση της εποπτείας στο τραπεζικό σύστημα</i>	
Η παρακολούθηση της οικονομικής ευρωστίας των τραπεζών	σελ. 78-80
Ο ρόλος του συντελεστή φερεγγυότητας στην εποπτεία του πιστωτικού ιδρύματος	σελ. 80-82
Τι είναι συντελεστής φερεγγυότητας	σελ. 82-88
Κεφάλαιο 6 ^ο	89-110
<i>Αλφαβητική ταξινόμηση βασικών όρων και διατάξεων της τραπεζικής νομοθεσίας της ΕΟΚ</i>	
Επαγγελματικό απόρρητο	σελ. 90-92
Επενδυτικές υπηρεσίες	σελ. 92-94
Εποπτεία και έλεγχος σε ανεπτυγμένη βάση	σελ. 94-96
Ίδια κεφάλαια	σελ. 96-98
Κίνδυνοι αγοράς	σελ. 98-100
Ξέπλυμα χρημάτων (Many Laundering)	σελ. 100-105
Οικονομική και νομισματική ενοποίηση	σελ. 105-107
Συμμετοχή στη διεθνή νομισματική συνεργασία	σελ. 107-108
Συμβουλευτική επιτροπή τραπεζών	σελ. 108-109
<i>Άρθρο 11 πρώτης τραπεζικής οδηγίας ΕΟΚ</i>	
<i>Άρθρο 8 Δεύτερης τραπεζικής οδηγίας ΕΟΚ</i>	
<i>Άρθρο 21 Δεύτερης τραπεζικής οδηγίας ΕΟΚ</i>	
<i>Πράξη διοικητή τράπεζας Ελλάδος</i>	
<i>Άρθρο 678/22-1-86</i>	
<i>(Άρθρο 1 του Ν. 1266/82)</i>	
Συμπεράσματα	σελ. 110-112
Προοπτικές	σελ. 112-115
Βιβλιογραφία	σελ. 115-116
Περιεχόμενα	

